

alakadar etmez. Hakiki yetkiliyle müzakere

ualınız vardı, kısa geçmek için arzedeceğim, ru
nda ilke olarak referandum karşı olmadığım
zetmişim. Referandum neyi sağlayacaktır?
k toplu sözleşme yapma yetkisine sahip sendi-
r. Referandumla taraftar çevreler sahip
İşyerinde toplu sözleşme yetkisine sahip
arak saptanmasını biz işverenler, sendikal
miz menfaatinize bu. Akla bu gelmekte
aşantı mevcut nizamlarda, bu yaşantı
randuma karşı olmuş olalım. Ancak diyor
ağantı mevcut nizamlarda, bu yaşantı
ki, boşluklar var, yetersizlikler var. Yasa-
ıklar doldurulursa, özellikle işçilerin sendi-
ayacaktır, iş barışının, huzurunun temini için tek
bunun karşısında olalım? Biz huzuru istemekteyiz.
sual de fiyatların düşürülmesi konusu, aktüeldir.

AGLAM — Birlikten bir şeyler çıkarmak, bu konuda
Savaş ve S
durulması
SABANCI
onu arz

E. SAĞLAM — Sayın...
beyan ettim. Sayın...
sey düşünmediğini açıkça beyan...
vererseniz rica edeyim. İşçilerin sendikalarla...
açıklama rica edeyim. Bundan kastınız nedir, bir...
edilmelidir. Nasıl bir disipline düşünüyorsunuz? Çün-
kılar mısınız? Nasıl bir disipline düşünüyorsunuz? Çün-
16 ncı maddesinde malûmunuz işçilerin herhangi b
riip çıkmalarının serbest bıraktığı hükme bağ
burada disiplineden ne kastediyorsunuz?

1209561

Anayasa bizim görüşümüze karşı olsaydı, bugüne
tüşü herhalde muhakeme ederlerdi. Sayın Tunc, se-
de Anayasa kapsar, yön vermiştir. yol vermiştir. Bi-
görüşümüzü de Anayasa imkân ve yol vermiştir. Bi-
yın. Anayasa öyledir diye bu tarafı sınırlamak mümkün
gildir.

SAĞLAM — Sayın Tunc, bir dakika lütfen, şimdi bir başka konu-
ya geçeceğim. Sayın seyrircilerimizin de sanyorum merakla üye-
rinde durduğu bir konu bu. Şimdi, sizden ricam şu: Konfederas-
yonlarınıza bağlı sendikaların üye sayısını, aidat ödeyen üye sa-
yısını rica ediyorum. Acaba önce sizden sorayım, şu anda sizin
Konfederasyonunuzda aidat ödeyen üye sayısı, sendikalı üye sa-
yısı nedir? Sizden de aynı soruyu rica edeceğim.

TUNC — Sayın Sağlam, bu konu da Türkiye'de en çok tartışılan
lardan bir tanesidir. Son zamanlarda şöyle bir imaj yara-
stıyor. Sanki Türk-İş duraklıyor, DISK geliyor, işçiye bağ-
lı, kışkırtıcı, (şimdi belgeleriyle ispat edeceğim) yaratılm
ıyor. Ben burada bu konuyu da açmak istemezdim, fa-
mli konu

SAĞLAM — Efendim bana sayı verir misiniz?
TUNC — Vereceğim efendim. Bir kere Türk-İş 1984 yıl
kilitlenmesini tamamlamıştır. Her iş kolunda bir sen-
inden hareket etmek suretiyle...

ya geleceğim ayrıca... İş kolu sayı-
ticeye bağ-
ak

İki açık oturum ve bir yorum

SAĞLAM — Yalın
yorsa, 5 inci maddesinin
A. TUNC — Çünkü güçlü sendikacılık anca-
Yoksa işçiyi bölüp parçalamak ve Kem-

TÜRK-İŞ
Bilgi Merkezi

TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU

TV'DE
İKİ AÇIK OTURUM
ve
BİR YORUM

TÜRK-İŞ
Bilgi Merkezi
TÜRK-İŞ YASINLARI NO: 104

Tarih:.....

Demirbaş No: **6669**.....

Tasnif No:.....

içindekiler

Önsöz	V
Bir Yorum	1
Açık Oturum (1)	17
“İşçilerin Teşkilatlanması Sorunları”	
Açık Oturum (2)	73
“İşçi - İşveren Sorunları”	
Kamuoyu Diyor ki	123
Basın Diyor ki	133

önsöz

“TV’de İki Açık Oturum ve Bir Yorum” da 21.11.1975 ve 20.2.1976 tarihlerinde Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT) tarafından düzenlenen iki açık oturumda tartışılanlar yer almaktadır. Açık oturumlarda “İşçilerin teşkilatlanma sorunları” ve “İşçi - işveren sorunları” ele alınmıştır. İşçilerin teşkilatlanma sorunları ile ilgili açık oturum, çeşitli yönleriyle, TÜRK-İŞ tarafından bir yorumda bulunulmasını gerektirmiştir.

Bu yorum yanısıra, açık oturumlar karşısında kamuoyunun düşüncelerini yansıtan örneklere yer verilmiştir. Bu yayının TÜRK-İŞ ile DİSK arasında sendikacılık anlayışındaki farklılıkları ortaya koyacağı düşünülmektedir.

Mart 1976

Saygılarımızla,
TÜRK-İŞ İCRA KURULU

BİR YORUM

"DİSK
1967'de
seçtiği
çıkamaz
yolda
bugün de
yürümektedir.
Robot
gibi;
öğretileni
tekrarlayarak
yürümektedir
DİSK
girdiği
çıkamaz
yolda...
Çaresiz
bir
kukla
edasıyla..."

Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT) tarafından 20 Şubat 1976 günü düzenlenen “işçilerin teşkilatlanma sorunları” konulu açık oturumda TÜRK-İŞ Genel Başkanı Halil Tunç ile DİSK Genel Başkanı Kemal Türkler karşı karşıya geldiler...

Açık oturum, bir yandan, Türk ulusuna işçi hareketinin çeşitli sorunlarını daha yakından öğrenme olanağı sağlarken, diğer yandan, TÜRK-İŞ ile DİSK arasında sendikacılık anlayışında temel farklılıkları gösteriyordu. Açık oturum, Türk ulusuna birşey daha öğretti: DİSK’in kuruluş nedenini, benimsediği sendikacılık modelini ve kendisini doğmalardan kurtaramamış olmasındaki zavallılığı...

Gerçekte, 1967’den bu yana Türk Sendikacılık Hareketi’ni yakından izleyenler için DİSK’in görünümü şaşırtıcı olmaktan uzaktı. DİSK, 1967’de hangi amaçla kurulmuşsa, bugün de aynı doğrultuda yürüyordu. Türkler’in sözüyle, 1967’lerde “... doğru yönde gitmeyi kabul ederek, Türk-İş’i ayrıldıkları çizgiden itibaren salıvermişler...” ve zaman içinde, Türk-İş, “... ayrılık çizgisini, açısını daha çok büyütmüş, ayrılıp, gitmişti...”. “Salıverme” sözü, Türk-İş’ten “ihraç edilme” yerine kullanılmıştı... Türkler’in sözünü ettiği “doğru yönde gitme” ise, “komünizmi” amaçlıyordu... 1967’den bu yana temelde ve özde DİSK’de değişiklik yoktu...

Türkler’e göre “doğru yol”, herşeyden önce, benimsenen “sendikacılık modelinin, sendika tipinin doğru anlaşılması” ndan geçiyordu. Bu sendika “sınıfsal ve yığımsal” bir yapıda olacak, “sınıf kavgasını” amaçlayacaktı. İşçi - işveren ilişkilerine, “işçi sınıfı ile sermaye sınıfı arasında bir sömürü ilişkisi olduğu” açısından bakılacak, “sınıflar-arası ilişkileri azaltıcı, işçi sınıfı ile sermaye sınıfı arasındaki ilişkileri “uzlaştırmacı” tüm kurumlar reddedilecekti. Türkler açısından “sınıf uzlaşmacılığı” arayan tüm işçi kuruluşları “sarı” kuruluşlardı. İngiltere, İsveç, Norveç, Almanya, Amerika, İtalya ve Fransa’da kurulu özgür sendikalar kısacası, Batı demokrasilerine özgü kuralları içinde, sendikacılık akımını geliştiren ve bu ülkelerde yaşayan işçileri bugünkü olanaklara kavuşturan tüm işçi kuruluşları “sarı” kuruluş-

lardı. Toplu sözleşme kurumu, "kapitalist sistemin bir yutturmacası"ndan ibaretti. Sınıfsal sendika, "kapitalist düzende iki tür amaç taşıyordu. Bunlardan ilki, sömürüyü, koşulların elverdiği oranda sınırlandırmak ya da hızını azaltmak, ikincisi ise, sömürünün kaldırılması için gerekli hazırlık görevini yerine getirmektir..." Sömürü bir kez ortadan kalkınca, Türkiye de "kapitalist sömürüden kurtulmuş toplumlar arasındaki yerini" alacaktı. DİSK kurucusu Lâstik-İş Sendikası'nın çalışma raporunda (1) belirtildiği gibi, "Sovyet Rusya'sı ile Çin'i ile, Yugoslavya'sı, Bulgaristan'ı, Macaristan'ı, Polonya'sı, Çekoslovakya'sı, Arnavutluğu, Küba'sı ile sosyalist toplumlar"dan biri haline gelecekti. Türkler, "sınıfsal ve yığılsal" sendikacılık tipinin ikinci görevinden, "sömürünün kaldırılması için gerekli hazırlık" diyerek söz etmişti. Hazırlık görevi, gerçekte yıllar önce ortaya konulmuştu: Üretim araçlarını kapitalist sınıftan elinden alarak, topluma maletmek; sömürünün kaynağını kurutarak, sömürücüsü ve sömürüleni olmayan bir toplum yaratmak... (2).

Türkler'e göre, sermaye sınıfının bulunmadığı yerde "gerçek sendikacılıktan elbette söz edilebilir"di... Sermaye sınıfının ortadan kaldırıldığı —DİSK'e göre sömürücüsü ve sömürüleni olmayan bir toplumun yaratıldığı (!)— bir düzende sendikalar "düzeni koruyuculuk görevi üstlenecekler"di. DİSK Genel Başkanı, kelimelerin üstüne basa basa şöyle konuşuyordu:

"... Demek ki, o düzende de sendikalar elbette vardır. Devletçilik sisteminin uygulandığı, esas ilkesiyle uygulandığı yerde, sendikalar zaten plânlamada, işlerin görülmesinde, efendim yönetimde, her yerde hak sahibi durumuna geldikleri için, kendi ellerinde olan bu hakkı vermeme açısından koruyucu görev yapar durumdadırlar..."

Bu açıklamada eksik olan, o düzende sözde - sendikaların, Türkler'in dediklerini, yapar göründükleri ve ne yapıyorlarsa, bunu mutlaka "komünist partisinin maşası" olarak yaptıkları gerçeğiydi. Türkler, bunu söylememeyi yeğ tuttu; zira, "öğreti" neyi gerektiriyorsa, o kadarını söylemiş, görevini yapmıştı.

(1) Lâstik-İş Sendikası 16. Dönem Çalışma Raporu, s. 81-82.

(2) a.g.e. s. 82.

DİSK Genel Başkanının sözlerinden duyulan memnuniyet, DİSK yayın organının “**Ayın Yorumu**” başlığı altında açık oturumu anlatan yazısında şöyle belirtiliyordu:

“... İlk kez ve listelik işçi örgütlenmesi gibi son derece hayati bir konu etrafında iki örgütlü yöneticisini bir araya getiren açık oturum, Türk-İş yönetiminin ipliğini pazara çıkarmıştır. Yüzbinlerce işçi, milyonlarca emekçi bu yönetimin sarı ve sınıf uzlaşmacısı yüzünü, anti-komünizmini görmüştür. Aynı anda, kapitalizme karşı mücadeleyi öneren ve sosyalizmin üstünlüğünü ortaya koyan DİSK’in sınıf mücadelesi çizgisi, sanırız, en azından pek çok işçinin kafasında ileriye yönelik sorular uyandırmıştır...”

DİSK’e göre, yüzbinlerce işçi, milyonlarca emekçi, “... Türk-İş yönetiminin sarı ve sınıf uzlaşmacısı yüzünü” görmekle kalmamış, “komünizme karşı olduğunu” da anlamıştı. Övünme payı buradan çıkıyordu. Yüzbinlerce işçi, milyonlarca emekçi Türk-İş’in “anti-komünizmini”, DİSK’in ise, “komünizm yandaşlığını” tesbit etmişti...

İpliğin pazara çıkmasına gelince...

Sanırız, bu konuda, açık oturumda, zamanın elverdiği kadarıyla söylenebilen sözlerle değil, belgelerle konuşmanın zamanı gelmiştir. Belgelere dayanarak, DİSK tarafından çıkarılan yayınlarda yer alan görüşlere değinerek konuşmanın ve gerçekleri ortaya koymanın zamanı gelmiştir. İşte o zaman, yüzbinlerce işçi, milyonlarca emekçi, bu sözde sendikacıların, bu parazitlerin gerçek yüzünü, bir kez daha yakından görecektir, tanıyacaktır.

SINIF VE KİTLE SENDİKACILIĞI

Açık oturumda, DİSK Genel Başkanı benimsedikleri sendikacılık modelini anlatırken iki unsur üzerinde durmuştur: **sınıf sendikacılığı, kitle sendikacılığı...**

Nedir bu sendikacılık modeli?

Nereden aktarılmaktadır?

Neyi amaçlamaktadır?

(3) DİSK, Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu Aylık Yayını, Şubat 1976, sayı 20, s. 48, Merter Sitesi, İstanbul.

DİSK Genel Başkanının açık oturumda söyleyebildiği kadarıyla yetinmeyerek, belgelere dönmenin yararı vardır. Önce, DİSK'in resmî yayın organına (4), sonra "yandaşlarının seslerine" kulak verelim.

"Sınıf ve kitle sendikacılığının" nasıl bir model olduğunu, Türkiye'de "neyi amaçladığını" kendi yayınlarından; "nereden aktarıldığını" ise "yandaşlarının" yayınlarından izleyelim.

DİSK şöyle anlatıyor sınıf ve kitle sendikacılığını:

"... DİSK, kendisini kitle örgütü, sınıf örgütü, demokratik ve ulusal bir örgüt olarak belirler. DİSK'i, TÜRK-İŞ ile diğer bağımsız sendikalardan temelde ayıran niteliksel farklar bunlardır... Her sendikal çalışma ve her kitle sendikal örgütü, her durumda geçerli olan bu gerçekliğe dayanır. Daha kapsamlı ve genel hedefler için verilen büyük mücadelelerde bile özel istekler için, ücretlilerin çalışma ve hayat koşullarını ilgilendiren çözümler için mücadele, geçerliliğini bütünüyle korur. Sendikanın bu ilk işlevi, sosyalizme geçiş ve hattâ sosyalizmde de uzun süre devam edecektir. Çok daha ve temelden de farklı olsa (üretim ve değişim araçlarının mülkiyetinin sınıf değiştirmesi) sendikalar belli başlı görevlerinden olan bu uğraşmayı, elbette daha başka yöntemlerle sürdürecektir. Kitle sendikasının kuruluş amacı, varlık nedeni, her sendikada olduğu gibi, ortak çıkarları (ortak ideolojik görüşleri değil) etrafında en geniş işçi kitlelerini örgütlemektir. Gerçek her işçi sendikası için ortak çıkarlar sınıf mücadelesi gerçeklerine dayanır. Sınıf mücadelesini inkâr eden görüş, işçi sınıfının burjuvazi ile işbirliğini savunan ve adına oportünizm denen görüştür. (Kitle sendikasının) temsil ettiği toplumsal sınıf ve tabakaların çoğunluğunu değil, fakat en ileri kesimini örgütleyen siyasal bir partiden farkı, çıkarları ortak olan herkesi saflarında birleştirmeyi amaçlamasıdır... Daha genel bir tanımıyla, sendikalar, siyasal, dinsel, felsefi görüşü ve ulusu ne olursa olsun, kapitalist sömürüyle karşı karşıya olan tüm emekçileri ortak çıkarları etrafında örgütler. Devrimci sendikacılığın ana niteliklerinden biri olan kitle sendikacılığının mücadeleciliği de kitle eyleminin gelişmesi temeline dayalı ekonomik ve toplumsal istekler doğrultusundaki politikasıdır... Sınıf mücadelesi temeli üzerine örgütlenmiş bir sendika elbette acil istekler doğrultusundaki ekonomik mücadeleyle yetinmez. Çünkü emekçilerin ekonomik mücadeleleri ile politik mücadeleleri arasında kopmaz bir bağ vardır. Emekçilerin tüm güçlükleri, ücretli emeğin sömürsüne dayanan kapitalist toplumdan kaynaklanmaktadır. Bu yüzden, işçi sınıfı, kapitalist toplum koşullarının köklü değişiminden yanadır. Devrimci sendikanın sınıf niteliğini, kapitalist toplum düzeni ile sınıf mücadelesi karşısındaki görüşü ve tutumu belirler. Sınıf sendikası, emek ve sermaye işbirliği safsatasını ortaya atan ve özünde, kapitalizmin kendi içinde düzeltilebileceğini savunan uzlaşmacı ve teslimiyet-

(4) DİSK, Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu Aylık Yayını, Ekim 1975, sayı 17, s. 40-41. Merter Sitesi, İstanbul.

çi sendikacılıkla mücadele eder. Sınıf sendikacılığı kısaca şöyle tanımlanabilir: Sınıf sendikası, işçi sınıfının burjuvazi ile olan çatışmasını sadece işyeri sınırları içinde tutmakla kalmaz. Bu çatışmanın toplum yaşamının tüm kesimlerine yansıdığı gerçeğinden çıkarak, işkolu, işkolları, ekonomik sektörler ve politik, ideolojik yöneliş ve genel ülke ve dünya sorunlarından ayırmaz...”

“Biz komünizmi amaçlıyoruz...” diyememenin sıkıntısı içinde sürdürülen bu lâf ebeliğinin nereden aktarıldığına gelince; bunun için, iki belgeye bakmak gerekmektedir.

Bu belgelerden ilki, DİSK’in yayın organında uzun uzun methiyesi yapılan ve komünist partilerinin diktatörlüğü altındaki “sosyalist ülkeler” sendikalarını saflarında toplayan “Dünya İşçi Sendikaları Federasyonu” (WFTU) na aittir.

Ekim 1973’de Varna’da Sekizinci Kongresini yapan komünist Dünya İşçi Sendikaları Federasyonu, bu kongre için hazırlanan raporda (5) durumu şöyle anlatıyor:

“... Tüm sosyalist ülkelerde, sendikalar, geniş haklara sahip, Anayasa ile tanınmış SINIF VE KİTLE KURULUŞLARIDIR.

İşçilerin haklarını korumak için tüm sendikal olanakları kullanırlar. İşçilerin yaşamı ve çalışma koşullarına ilişkin tüm kararları kontrol edebilme, denetleyebilme hakkına sahiptirler. Bunun yanında plânlamada, denetlemede, ücretlerin ve fiyatların belirlenmesinde, işçi konutlarının yapımında ve tahsisinde söz sahibidirler. Hakları sadece işletmelerde mevcut olmakla sınırlı değildir; bunların ekonomik, örgütsel ve sosyal faaliyetlerine katılabilirler...

Sendikaların birliğinin sağlanmasının ve işçi sınıfının birleşik bir kitle halinde hareket etmesinin hem mümkün, hem de gerekli olduğuna inanıyoruz. Sendikalararası bölünmenin geçici ve anormal bir durum olduğunu kabul ediyoruz; çünkü işçilerin çıkarları, kendilerini ezen ve sömürenlerin çıkarlarına karşı ortak bir çıkar bütünü teşkil eder. Tabiiyle, işçilerin değişik siyasal eğilimleri, felsefeleri ve dini inançları vardır, fakat kanaatimize göre, bu farklılıklar, işçilerin birleşik cephe halinde hareket etmelerine de, hatta aynı sendikal kuruluş üyesi olmalarına da engel teşkil etmemelidir. Gerçek bir sınıf ve kitle sendikası, sendikal demokrasiye uygun biçimde ve bu işçilerin diğer konularda öne sürdükleri görüşlerden çekinmeksizin, tüm işçileri ortak çıkarlarının korunması temelinde birleştirebilmelidir...”

(5) WFTU, “Materials of the VIIIth World Congress of Trade Unions”, All-Union Central Council of Trade Unions, s. 29, 32, Moskova, 1974.

Belgelerden ikincisi ise, "Türkiye Komünist Partisi" adı altında çalışmalarında bulunan illegal kuruluşun yayın organı "ATILIM" da (6) yer almaktadır.

ATILIM, "sınıf ve kitle sendikacılığını" ele alan ve DİSK'i öven yayınlarında, modeli ve amacı şöyle anlatıyor:

"... Son aylarda, Türkiye'de işçi hareketinde nicelikten niteliğe doğru yeni bir sıçrama görüldü. Bu sıçrama, kuşkusuz, işçi hareketinde, uzun yıllar boyunca sağlanan bir birikimin sonucuydu. İşçi sınıfı artık güncel savaşlarla yetinmiyor. Yığınsal (kitle) bir biçimde sendikal haklarını savunuyor. İşçi sınıfı, sendikasını seçmek, örgütlenmek, sermayeye, patronlara, tekellere ve bunların egemenliğine karşı savaşını, gerçek sendikasının çatısı altında yürütmek istiyor. Sınıf savaşının bir dayanağı, işçi sınıfının politik öncü örgütü olan Türkiye Komünist Partisi'dir. Öteki dayanağı da —yığınsal— örgütü, sendikasıdır. Bundan ötürü, sınıf savaşının sağlam bir biçimde yürütülebilmesinde işçi sınıfının gerçek sendikasında örgütlenemesinin önemi büyüktür. Yine, bundan ötürüdür ki, burjuvazi bir yandan Türkiye Komünist Partisini yasaklamaya önem verirken, bir yandan da sarı sendikacılar yoluyla, ajanları eliyle sendika hareketini yozlaştırmayı temel politika yapmıştır... İşçi sınıfının sendikal hakları için yürüttüğü bu daha yüksek düzeydeki savaşın niteliklerinden biri de, onun —birliğe— yönelik olmasıdır. Türk-İş'e, DİSK'e, bağımsız sendikalara bağlı bütün işçiler, komünistler, sosyalistler, partizizler bu savaşı el ele yürütüyorlar. Sosyalist harekette birlik, işçi sınıfının güncel ve politik savaşının harında perçinleşecektir. Komünisti, sosyalisti, gerçek sendikacısı orada karşılaşacak, orada omuz omuza verecek ve orada eylem birliği kuracaklardır. Emperyalizme, yerli yabancı tekellere, toprak beylerine, faşist komandalara, sarı sendikacılar karşı eylem birliği! Marksizm - Leninizmden esinlenen bir eylem birliği! Sosyalizme açılan ileri bir demokrasi, barış, kalkınma, iş ve özgürlük için eylem birliği..."

Sınıf ve kitle sendikacılığının boyutları, modeli ortaya koyanlarla bunu yurdumuzda savunanların görüşleri bir arada gözden geçirildiğinde bütün çıplaklığıyla ortaya çıkmaktadır.

Ancak hemen belirtilmelidir ki, bu boyutların iyi anlaşılması ve lâyıkıyla değerlendirilmesi "ipliğin pazara çıkması" için başlıbaşına yeterli kabul edilmeyebilir.

Bu durumda, başka kriterlerden de hareket ederek daha geniş bir değerlendirmeye gitmek daha yararlı olacaktır.

(6) ATILIM, Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi Organı, sayı 12, 1974, s. 8.

“YUMUŞAMA VE BARİŞ İÇİNDE YANYANA YAŞAMA”

İşçi hareketi, temelde barıştan yanadır.

Türk-İş'in, batı demokrasilerinde, 65 milyon işçi ile omuz omuza, saflarında mücadele verdiği, Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun temel ilkesidir “barış”. Buna karşın, “yumuşama ve barış içinde yanyana yaşama”, kesin boyutları henüz açıklığa kavuşmamış ve fakat temelde, bloklararası askerî sürtüşmeyi ortadan kaldırmaya ve giderek “barışı” gerçekleştirmeye yönelik bir sosyalist arayıştır.

DİSK'e göre, “barış düşüncesi, insanlık içinde yokedilmez biçimde kök salmıştır. Dünya ölçüsünde süren yumuşama politikası, hem doğru ve gerçekçi bir politika olduğunu ispatlamış, hem de barışın güçlenmesinde etkin bir rol oynamıştır ve oynamaya devam etmektedir. Yumuşama ve barış içinde yanyana yaşama politikası savaşların ve yıkımların nereden geldiğinin apaçık anlaşılmasını sağlayarak, tüm insanlığın gözünde emperyalizmin maskesini düşürmüştür. Emperyalizm, artık barışçı ve insanlığın kurtarıcısı, sözüm ona hür dünyanın koruyucusu olduğu yalanlarını sürdürememekte; sürdürse de kimseyi buna inandırmamaktadır. İnsanlığın mutluluğu için verilen mücadele havadan soyut bir mücadele değildir. Kapitalizm ve sosyalizm arasındaki mücadelenin bir ürünüdür ve bu mücadelede etkin bir silâhtır... (7).

“Yumuşama ve barış içinde yanyana yaşama” arayışını göklere çıkaran ve bunu temelde kapitalizm ile sosyalizm arasındaki mücadelenin bir ürünü olarak kabul eden DİSK'in bu görüşlerini, bunun uzun vadeli amaçlarını gerçek sahiplerinden dinleyelim:

Komünist Dünya İşçi Sendikaları Federasyonu (WFTU) 15-22 Ekim 1973'de Varna'da yaptığı 8 inci kongresinde tartışılmak üzere sunduğu ve daha sonra kabul edilerek “karar metni” halini alan yayınında aynı konuda şu görüşlere yer vermektedir:

“... Halkların kendi mukadderatlarını kendilerinin tayin etmesi, ulusal bağımsızlık ve egemenliğe saygı gösterilmesi, ülkelerin iç işlerine karışılmaması unsurlarını içeren —barış içinde yan yana yaşama— fikri, uluslar-

(7) DİSK, Ekim 1975, sayı 17, s. 33 (Kemal Türkler'in 1 Ağustos 1975 günü basın toplantısı metni)

arası politikada gerçek bir faktör niteliği kazanmıştır. Bu görüş, kapitalist ülkelerde sınıf mücadelesinin geliştirilmesine yeni boyutlar kazandırırken, sosyalist ülkelerin ilerlemelerine olanak hazırlamaktadır... Bu dönemde çeşitli kapitalist ülkelerde demokratik ve ilerici güçlerin büyümesi, barışı korumadan yana siyasal güçlerin durumunu güçlendirmiştir... Barış içinde yan yana yaşama fikri ve uygulaması, uluslararası ilişkilerde, aşağıda sıralananlar gibi değişik faktörlerin etkisiyle yerleşmektedir:

- Sovyetler Birliği'nin ve diğer sosyalist ülkelerin faaliyetleri ve tesirleri,
- İşçi sınıfının kitle mücadelesi yoluyla, sendikaların harekete geçirdikleri ilerici aydınların, gençlerin, ilerici ve demokratik kuruluşların yığinsal eylemi..." (8).

"Yumuşama" politikası konusunda SSCB. İşçi Sendikaları Merkez Konseyi ise şunları öne sürmekte:

"Sendikacılık hareketini bütünleştirme uğraşı, aynı zamanda, sınıf mücadelesine ilişkin sorunlarla yakından ilgilidir. Yakınlaşma politikasına dönüş, emperyalizmin tutumundan vaz geçtiği anlamına gelmez. Farklı sosyal sistemleri olan ülkelerin barış içinde yan yana yaşamaları, gerçekte, sınıf mücadelesinin yeni bir şeklidir. Kapitalizm ile sosyalizm arasındaki temel gelişmeler gene varolmakta devam etmektedir, fakat bunların çözümü, askeri alanda karşı karşıya gelme ve muhtemel çatışma alanından bir başka alana, ideolojik mücadele ve ekonomik rekabet alanına kaydırılmaktadır..." (9).

DİSK'e göre, başarısı dünya ölçüsünde kanıtlanan "yumuşama ve barış içinde bir arada yaşama" arayışı konusunda, Sovyetler Birliği Komünist Partisi Genel Sekreteri Leonid Brejnev'in 24 Şubat 1976'da Komünist Partisi'nin 25 inci Genel Kurulunda yaptığı konuşmada da ilginç görüşler yer almaktadır.

Brejnev şöyle demektedir:

"... Yumuşama politikası, sınıf kavgasının kurallarını, hiçbir şekilde ne ortadan kaldırılabılır, ne de değiştirebilir. Şu gerçeği gizlemiyoruz: Bizim

-
- (8) WFTU, Drafts of the Documents Submitted For Discussion, 15-22 Ekim 1973, Varna, Bulgaristan, s. 3.
 - (9) Yuri Arkadasky, "UNITY IS STRENGTH- Soviet Trade Unions in the Struggle for Unity in the International Workers' Movement", All-Union Central Council of Trade Unions, Moskova, 1974, s. 32.

nazarımızda yumuşama politikası, sosyalist ve komünist barışçı yoldan kurulabilmesi için daha müsait koşulları yaratma yoludur... İhtilâlcî hedefimize yürekten bağlı olarak, biz Sovyet komünistleri barış için mücadele etmeye devam edeceğiz..." (10).

DİSK'e göre, işte bu anlayış, bu politika geçerlidir; geçerli olmalıdır...

"ANTI KOMÜNİZM"DEN NEDEN ŞİKÂyetÇİLER?

Açık oturumda yüzbinlerce işçinin, milyonlarca emekçinin "Türk-İş'in sarı ve sınıf uzlaşmacısı yüzünü, anti komünizmini" gördüğünü belirten DİSK'in, faşizm, her çeşit diktacılık ve komünizme karşı olan Türk-İş'in bu tutumundan neden şikâyetçi olduğunu incelemek de ilginç sonuçlar vermektedir.

DİSK'e göre, "... kapitalist yaşama biçimi propagandası, işçi sınıfı hareketini bölme politikasında önemli bir yer tutar. Burjuva ideologları, kapitalist toplumun kötülüklerini, tüm insanlık dışı yüzünü, işçilerden, emekçi yığınlardan saklamaya çalışarak, onu, en parlak biçimlerde (genel refah, hürriyet, demokrasi v.s.) toplumu olarak tanıtmaya çabalarlar. Burjuvazinin ve bir sistem olarak emperyalizmin bu propaganda için yaptığı harcamaların haddi hesabı yoktur. ANTI-KOMÜNİZM, sömürü düzenini sürdürmek, yığınların uyanışını ve mücadeleye aktif katılımını önlemek ve işçi sınıfının birliğini bölmek üzere kullanılan önemli bir burjuva silâhıdır. Kapitalist düzenlerde, radyo, televizyon, film, gazete, dergi gibi kitle haberleşme araçları, bütünüyle bu amaç için kullanılmakta ve sosyalist ideoloji ve politika sürekli kötülenmektedir..." (11).

Gerçekte, bu görüşleri de "sahibinin sesi"nden dinlemek yerinde olacaktır. Bu konuda da, Komünist Dünya İşçi Sendikaları Federasyonu'nu ile Sovyet Sendikaları'nın görüşlerinden iki örnek verelim:

"... Tüm modern kitle haberleşme araçları kapitalist sömürünün gerçeklerini gizlemek ve işçilerle onları sömürenler arasında sözde bir çakar

(10) Moscow NEWS, No. 9 (2685), EK, Leonid Brejnev'in konuşma metni, 1976, s. 7.

(11) DİSK, Ekim 1975, sayı 17, s. 6.

beraberliği varmış görünümünü vermek için kullanılmakta... Çeşitli yöntemlere başvurarak, anti-komünizm ve anti-sovyetizm'i yaygınlaştırarak, tekel-ler ve kapitalist ülkeler, işçileri bölmeye çalışırken, aynı zamanda işçi hare-ketinin etkinliğini de azaltmaya uğraşıyorlar..." (12).

"... Emperyalizm, işçileri ve sendikaları, —bağımsızlık— tan söz ede-rek, sınıf uzlaşmacılığına sokmak için ideolojik kampanya yürütüyor; bu yoldan, onları uluslararası işçi hareketinden tecrit etmeye, güdük bırakma-ya çalışıyor. Bu kampanyaların karakteristik niteliği, anti-komünizm ve anti-sovyetizm'dir..." (13).

ŞİKÂYET SADECE ANTİ-KOMÜNİZMDEN Mİ?

DİSK'in şikâyetçi oldulu konu, hemen belirtilmelidir ki, sadece "anti-komünizm" değildir.

DİSK, işçi sınıfının "birliğine musallat olanlar" konusunda baş-kalarından da şikâyetçi; şöyle diyor:

"... Sol kanat akıl hocaları ve sekterler ile Troçkistler, Maoistler ve onlardan türeyen ters akımlar ile bazı sosyalist partilerin sekreter eleman-ları da işçi sınıfının birliğini başarmayı aynı şekilde büyük ölçüde yarala-maktadırlar. Bunlardan özellikle Maoistler, Troçkistler ve onlardan türe-yen diğer ters akımlar burjuvazice el altından desteklenmekte ve işçi sını-fının birliği mücadelesinin başına musallat edilmektedir..." (14).

Aynı konuda şikâyetçi olan sadece DİSK değil kuşkusuz... Sov-yet sendikaları da görüşlerini şöyle açıklıyor:

"... Ulusal ve uluslararası alanda işçi hareketini birleştirme hedefi, sol kanat bölücülerin ve Maoizmin ideolojisi ile uygulamasının etkileriyle bü-yük ölçüde yaranılmaktadır..." (15).

Ya Türkiye Komünist Partisi, o da, bu tutumdan şikâyetçidir:

"... Sendikal birlik ve işçi sınıfının birliği, anti-emperyalist anti faşist, ileri demokrasi cephesinin temelidir. İşçi sınıfını bölenlerin veya birlik so-rununu küçümseyenlerin —isterlerse kendilerine sosyalist adını yakıştır-

(12) WFTU, Principal Document of the 8th World Trade Union Congress, All-Union Central Council of Trade Unions, Moskova 1974, s. 18-19.

(13) a.g.e. s. 37.

(14) DİSK, Ekim 1975, sayı 17, s. 7.

(15) Yuri Arkadasky, "Unity is Strength", s. 31.

sınlar— Marksizm-Leninizm'de adları bölücüdür. İşçi sınıfının birliğini kurma savaşı bütün bölücülere karşı verilen savaşla ayrılmazdır. Bu nedenle Türkiye Komünist Partisi, burjuva ve küçük burjuva ideolojileriyle, işbirlikçi burjuvaziye işçi hareketini baltalama olanaklarını sağlayan ters akımlara; Maoculuğa, Trokistliğe, likidatörlere, oportünizmin her türüne karşı savaşı, eylem programına almıştır..." (16).

ULUSLARARASI SENDİKACILIK HAREKETİNE GELİNCE..

Fakat belirtilmelidir ki, ne bütün bunlar, ne DİSK Genel Başkanı'nın açık oturumda söyledikleri, DİSK'in ideolojisini, uluslararası özgür sendikacılık hareketi hakkında öne sürdükleri kadar iyi anlatamaz.

Türk-İş'in ve Batı demokrasileri başta olmak üzere 119 ülkenin özgür sendikalarını; parti diktasını kabul etmeyen, siyasal partiler karşısında bağımsızlık ilkesine, toplu sözleşmeli, grevli, özgür sendikali düzene bağlı bulunan işçi kuruluşlarını saflarında toplayan 65 milyon üyeli "**Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ICFTU)**" ve bağlı kuruluşları hakkında şu söylenenlere bakın (17):

"... Dergimizin 18 inci sayısında Dünya İşçi Sendikaları Federasyonu'nu tanıtmıştık.

İkinci Dünya Savaşının bitiminden hemen sonra, dünya işçi sınıfı uluslararası dayanışma ve sendikal hareketin birliği sorununa Dünya İşçi Sendikaları Federasyonu'nu kurarak cevap getirdi. 1945'de kurulan DSF, çatısı altında hem sosyalist ülkelerin, hem de kapitalist ve üçüncü dünya ülkelerinin sendikalarını toplamıştı. Yani uluslararası sendikal hareketin birliği önemli ölçüde gerçekleşmişti.

Ancak Amerikan emperyalizmi boş durmuyor, dünyayı egemenliği altına almak için hazırladığı plânları uygulamaya koyuyordu. Ünlü "Marşal Plânı" bu dönemde ileri sürüldü. Amerikan emperyalizmi Marşal Plânı ile İkinci Dünya Savaşından büyük zararlarla çıkmış Batı Avrupa ülkelerine götüre yardım elini uzatıyordu. Esas amacı ise, ekonomileri yıkıma uğramış ve ülkelerde kendi egemenliği altında tekelleri sermayenin belini doğrultmaktan başka birşey değildi.

"**DEVİRİMCİ SENDİKALAR**", Marşal Plânı ile sahneye konmak isteyen oyunu sezdiler. Marşal Plânının bir savaş plânı, Avrupa ülkelerinin ve

(16) ATILIM, Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi Organı, sayı 8 (20) Ağustos 1975, s. 3.

(17) DİSK, Şubat 1976, sayı 20, s. 34-36.

sosyalist ülkelerin varlığına karşı bir saldırı olduğunu belirttiler... 1949 Aralık ayında, Brüksel'de Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu kuruldu. Dünya İşçi Sendikaları Federasyonundan koparılan bazı sendikal örgütler, bazı bağımsız ve yeni kurulan sendikalar Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonuna katıldılar. Böylece uluslararası sendikal hareket bölünmüş oldu. Bu bölünme kimlerin işine yaradı, kimler tarafından tezgâhlandı?

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, Dünya İşçi Sendikaları Federasyonunun ortaya çıkışı büyük bir atılım olmuştu. Dünya işçi hareketi kendine, dünya çapında büyük bir mücadele aracı sağlamıştı. Uluslararası tekelleci sermayenin koltukladığı Hitler faşizminin ezildiği ve Avrupa'da yeni yeni işçi sınıfı iktidarlarının doğduğu bir dönemde bu gelişme, özellikle Amerikan emperyalist çevrelerini tedirgin etmişti. Dünya İşçi Sendikaları Federasyonunu bölmek için hemen Avrupa tekelleci sermayedarları ve onların sözcüsü iktidarlarla baltalama işlemine giriştiler. Dünya İşçi Sendikaları Federasyonuna katılmış olmakla birlikte, SINIF UZLAŞMACILIĞINI savunan sendikaları yanlarına çekmeyi başardılar... İşte Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu böyle ortaya çıktı. Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun tek hedefi Dünya İşçi Sendikaları Federasyonu'nu yıkmak, tek amacı, uluslararası sendikal hareketi bölmek ve sendikal mücadeleyi sınıf işbirliği temelinde çıkmaza sürüklemektir. Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonunu kurduranlar uluslararası tekelleci sermaye sınıfları, kuranlar ise sınıf uzlaşmacılığından yana olan sarı sendika yöneticileriydi..."

Ve devam ediyor DİSK:

"... Bugün Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu 110 sendikal örgütte toplanmış 52 milyon emekçiyi temsil eder görünmektedir. Oysa, 50 milyon emekçinin temsilcisi olarak 1945'de kurulan Dünya İşçi Sendikaları Federasyonu, 1949'da bölünmesine karşın, bugün 150 milyon üstünde (18) emekçiyi temsil eder... Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu yöneticilerinin dillerinden düşürmedikleri propaganda: anti-komünizm. Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun adındaki "hür" etiketinin hangi "hürriyeti" belirttiğini sormamak elde değil. Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu, Amerikan gerici politikacılarının savunduğu "hür dünya"nın bekçisi olduğunu ilân ediyor. Hür dünya ise, NATO'su, CENTO'su, askeri üsleri ile saldırgan, baskıcı kapitalist-emperyalist sistemin ta kendisi..."

Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu kurulduğundan beri SARI SENDİKACILIĞIN ULUSLARARASI ÖRGÜTÜ olarak görev görüyor. SINIF UZLAŞMACILIĞINI çeşitli ülkelerde en ince biçimleriyle uyguluyor. Örneğin Federal Almanya'da Uluslararası Hür İşçi Sendikaları

(18) Bunun 80 milyonu Sovyet Sendikaları üyesi olarak görülür.

Konfederasyonu'na bağlı 7 milyon üyeli DGB Konfederasyonu "birlikte-yönetim (ko-jestiyon)" tezini savunuyor. Yani işverenle işçiler, ele ele fabrikaları yöneteceklermiş. Diğer bir deyişle "kutsal ittifak". Uygulamalar hep işçi sınıfının zararına işliyor. İşçiler uyutuluyor... Hep aynı taktik: Hükümetlerin sınıflar üstü, tarafsız olduğu uyutmacasından çıkarak, hükümet-işveren-sarı sendika işbirliğiyle emekçilerin çıkarlarına karşı sömürü düzenini sürdürmek. Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu, işçilerin değil, çok-uluslu şirketlerin ve emperyalist sermayenin çıkarlarını korumayı üstleniyor..."

DİSK'e göre, Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ICFTU) nun günâhları (!) bu kadarla da kalmamaktadır. ICFTU, bu "ihamet" leri (!) yanında, "kapitalizmin sonuçlarıyla emekçileri oyalamakta; nedenlerini gösterip, emekçilerin sömürsüz bir dünya yaratmak için siyasete ağırlıklarını koymalarından cinden korkar gibi korkmakta"dır.

DİSK açısından ICFTU sadece "sömürü düzeninin bekçisi" de değildir, aynı zamanda, "demokrasi ve barış düşmanı" dır. Üstelik, Dünya İşçi Sendikaları Federasyonu (WFTU) nun "eylem birliği" çağrısına da uymamaktadır! Bunu yaparken, "... tabanını sınıf işbirliği sendikacılığıyla harcamakta; soğuk savaş yıllarında, Batı Avrupa'nın çoğu ülkesinde CIA ile birlikte milyonlar dökerek varolan sendikaları nasıl parçalamışsa, bugün de aynı tavrı sürdürmektedir..." Ve bir de uzantısı vardır bu ihanet şebekesinin Türkiye'de: **TÜRK-İŞ...**

DİSK, böyle diyor... İzleyelim:

"... Gittikçe iflâs eden sınıf işbirliği sendikacılığının temsilcisi Türk-İş Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun sadık üyelerinden biridir. Türk-İş 9 uncu Genel Kurul Çalışma Raporunda şunları okuyoruz: "Üyesi olmakla şeref duyduğumuz Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu ile ilişkilerimizi geliştirirken, diğer yandan da Uluslararası İşkolu Federasyonları ile sıkı bir işbirliği kurulmuştur... (s. 761)". Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu temsilcisi P. H. de Joung'un 15-16 Haziran 1970 işçi direnişi üstüne yazdığı raporda da: "Türk Sendikacılık Hareketinin gerçek temsilcisi ve aynı zamanda Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun üyesi Türk-İş." sözleri yer almakta..."

Gördüğümüz gibi, Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu, sınıf işbirliği sendikacılığının en üst örgütüdür.

Amacı; emekçilerin çıkarlarını, sömürücü sınıfların çıkarlarına harcamaktır.

Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu yöneticileri bağımsızlık, barış, demokrasi ve sosyalizm mücadelesinin karşısındadır...

Dünya İşçi Sendikaları Federasyonunun birlik için kararlı, sürekli ve tutarlı tavrı, Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu örgütlerini gittikçe etkilemekte, uluslararası sendikal hareketin birlik mücadelesi, Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun gerici ve sarı yöneticilerine rağmen yol almaktadır..."

SON BİRKAÇ SÖZ

Bu yorum, belirtilmelidir ki, bir zorunluluğun sonucunda hazırlanmıştır.

Türk kamuoyunu maksatlı olarak yaratılan ve ısrarla sürdürülen kavram kargaşalığından yararlanarak yanıltmaya çalışan DİSK'in gerçek hüviyeti; söylediği, savunduğu görüşlerin nerelerden aktarıldığı, istenilmiştir ki, bir de kendi ağızlarından ve aktardıkları kaynaklardan ortaya konulsun. Ve böylece, herkes, kimin nerede, neyin yanında ve nelerin karşısında olduğunu tam olarak anlayabilsin...

Kuşkusuz, anlaşılacak gereken sadece bu değildir. Dokuz yıldır sendikacılık hareketinde "parazit" olarak varlığını sürdüren bu kuruluşun bugüne kadar Türk işçilerine ne yaptığı, neler sağladığı açık seçik, somut olarak ortaya konulmalı, tartışılmalıdır. Toplum bir sınıf çatışması döneminden geçmedikçe; Anayasaya dayalı siyasal, ekonomik ve sosyal düzen temelinden çökertilip yenisi kurulmadıkça işçi haklarının korunamayacağını iddia eden DİSK'in tutumu bu açıdan dikkatle değerlendirilmelidir.

Hemen belirtmeliyiz ki, işçilerimizin, özgürlükçü demokratik düzen içinde mutluluk arayışını, düzmece aktarmaca saçmalıklarla durdurmayı, O'nu köle haline getirmeyi hedef alan bu sapıklık mutlaka durdurulacaktır. Sapıklığı durduracak olan; işçilerin, özgür sendikacılık ilkelerine, grev hakkına, toplu sözleşme müessesesine olan sarsılmaz bağlılığı ve inancıdır. İşçilerimiz, Türk-İş'in önderliğinde, 14 yıl gibi uzun sayılamayacak bir dönem içinde, insana, herşeyden önce insan olarak saygı duyan, O'nu seven özgürlükçü demokrasinin ve bunun vazgeçilmez kurumlarının kendilerine neler sağladığını, neler sağlayabileceğini görmüşlerdir. DİSK'i de, yandaşlarını da çileden çıkaran işte bu bilinçli gözlemdir; işçileri refaha, mutluluğa götüre-

bilecek her yolun kendi amaçlarıyla çatıştığını, çatışacağını bilmenin öfkesi içindedirler. Saldırıların, lâf ebeliğinin temelinde bu yatar...

Evet, cevabı araştırılmak ve dikkatle verilmek gereken soru budur.

Dokuz yıl geçmiştir DİSK kurulu...

Ne yapmıştır Türk işçisi için!

Neye katkısı vardır? Nerede olmuştur?

İşçilerin temel hak ve özgürlüklerini, özgürlükçü demokrasiyi yozlaştırma çabasından öte hiçbir faaliyeti olmamıştır DİSK'in. Ve bundan sonra da olamayacaktır; çünkü, DİSK 1967'de seçtiği çıkmaz yolda bugün de yürümektedir. Robot gibi; öğretileni yeteneklerinin elverdiği ölçüde tekrarlayarak, görevini yerine getirmeye çalışarak yürütülmektedir DİSK girdiği çıkmaz yolda... Çaresiz bir kukla edasıyla!

AÇIK OTURUM (1)

“İşçilerin Teşkilâtlanması Sorunları,,

Ankara
20.2.1976

Konuşmacı : HALİL TUNÇ
Türk-İş Genel Başkanı

KEMAL TÜRKLER
DİSK Genel Başkanı

Yönetici : ERDİNÇ SAĞLAM
• TRT Haber Dairesi Bşk.
Haber Müdürü

ERDİNÇ SAĞLAM — İyi akşamlar sayın seyirciler. Biraz önce ekranlarımızda da gördüğünüz gibi bu akşamki konumuz “İşçilerin Teşkilâtlanması sorunları.”

Konuklarımızı tanıtayım, hemen size; Türk-İş Genel Başkanı Sayın Halil Tunç ve DİSK Genel Başkanı Sayın Kemal Türkler.

Sayın Seyirciler, Türkiye’de modern anlamda sendikalar bulunduğu gibi, birden bire ortaya çıkmamıştır. İlk zamanlarda işçilerin mücadeleleri daha çok iş güvenliği, çalışma şartlarının iyileştirilmesi ve ücretlerin arttırılmasından daha çok haksızlığa ve istismara karşı direnme şeklinde olmuştur.

Türkiye’de işçi sınıfının doğuşu ve işçilerin teşkilâtlandırılması 19 uncu Yüzyıla rastlar. Kayıtlara göre, memleketimizde ilk işçi kuruluşu 1871 yılında kurulmuştur ve bunun adı “AMELE-PERVER CEMİYETİ”dir. Yine kayıtlarımıza göre, ilk işçi grevi, yani toplu hareketi 1872 yılında olmuştur. Bu da Kasımpaşa’daki, gemi tezgâhlarında çalışan işçilerin hareketidir. Bu tarihten sonra işçilerin bu tür hareketleri 1908 yılına kadar sürmüştür. Ancak, 25 Eylül 1908 yılında, yani Meşrutiyet’in ilânından sonra Cemiyet kurma, grev yapma hak ve hürriyetlerini yasaklayan “Tatili Eşgal Kanunu” yürürlüğe girmiştir. Bu tarihten sonra geçen 4 yıl içerisinde işçilerin teşkilâtlanmasının durduğunu görüyoruz. Ancak 1912 yılında “Balkan Savaşı’nın” başlamasından hemen sonra ülkemizde işçiler yeniden teşkilâtlanmaya başlamışlardır.

Cumhuriyetin ilânından bir yıl sonra yürürlüğe giren 1924 Teşkilât-ı Esasiye Kanunu cemiyet kurma hak ve hürriyetlerini getirmiştir. Ancak, bu tarihten sonra, hemen bir yıl sonra, 1925 yılında yürürlüğe giren “Takriri Sükûn Kanunu” yine işçilerin teşkilâtlanmalarını bir süre geciktirmiştir. Aradan geçen 9 yıla yakın süre içerisinde işçilerin yasal olarak teşkilâtlanamadıkları

nı görürüz. Ancak, bu süre içerisinde Büyük Millet Meclisi'ne çeşitli defalar Milletvekilleri tarafından bazı kanunlar verilmiştir. Ancak bunların kesinleşmesi mümkün olmamıştır.

Ülkemiz de 1934 yılında Milletlerarası Çalışma Teşkilâtına üye olmuştur. Bu tarihten sonra geçen iki yıl içerisinde Büyük Millet Meclisine verilen bir tasarı kesinleşmiş ve 3008 sayılı olarak İş Kanunu yürürlüğe girmiştir. Bu kanun işçilere grev hakkı getirmemiştir. Ancak iş hayatımızı uzun süre düzenleyen bu kanun çalışma hayatında gerçekten büyük etkileri olduğu bir vakıdır.

Bu kısa girişimizden sonra hemen hatırlatalım: Önümüzdeki toplantılarımızda, oturumlarımızda çalışma hayatını yakından ilgilendiren çeşitli konulara zaman zaman değineceğiz. Bu oturumumuzda sadece işçilerin teşkilâtlanma sorunlarını ele aldığımızdan, işverenlerin konfederasyonuna ve işverenlere bu oturumumuzda yer vermedik.

Şimdi oturumumuzun hemen başında sayın konuklarımızdan ülkemizde işçilerin nasıl teşkilâtlandığını biraz geçmişe giderek özet halinde ve kısaca rica edelim. Ve önce Sayın Tunç'tan soralım:

Sayın Tunç, bize kısaca işçilerin teşkilâtlanmasının tarihçesini yapar mısınız? Yalnız çok önemli konulara gireceğimizden, bunları sizden özet olarak rica edeyim.

HALİL TUNÇ — Sayın Erdiç Sağlam, açış konuşmanızda da belirttiğimiz gibi, ülkemizde işçilerin teşkilâtlanmasının, ana başlıklar halinde özetini yaptınız. Fakat ben, konuya biraz daha uzaklardan, çok gerilerden bakmak niyetindeyim. Çünkü çalışanların teşkilâtlanmasının tarihi oldukça eskidir. Zaten zaman zaman yanlışya düşmemizin bir nedeni de geçmişimizi çabuk unutan bir ulus oluşumuzdur. Geçmişimizi unuttuğumuz için, geleceğe giderken sağlam zeminlerde yürüme olanağını bulamıyoruz. Çünkü çalışanların teşkilâtlanmasının tarihi insanlık tarihi kadar eskidir. Şahıslar daha bilinçlenmeye başladığı günden buyana, ve yahut da bilinçlenmeye başladıkları zamanlarda teşkilâtlanmak ve haklarını koruma yolunda birşeyler yapmak gayreti içine girmişlerdir. Daha açık ifade edilirse, insanlar doğuşlarından sonra erginlik çağına gelişlerinde daima yarınlarına korku ile bakmış-

lardır. Gerek günlük ekonomi ve sosyal yaşantılarını, gerekse, yarınlarını teminat altına alma yolunda bir teşkilâtlanma suuru ta eskilerden başlamış ve günümüze kadar devam edegelmiştir. Nitekim tarihimizi karıştırdığımızda, Türkiye'de işçilerin teşkilâtlanmasının kökü ta onbirinci yüzyıllara kadar varır. Yani bundan 900 sene evvel Türk tarihinde çalışanların teşkilâtlandığını görürüz. Örneğin Ahi Teşkilâtına bakarsak, bugünün modern sendikacılığının temellerini Türk tarihinde 11. Yüzyılda Ahi'lerin attığı gerçeği ortaya çıkar. Ahiler bir taraftan meslekî menfaatlerini korumak, geliştirmek, iş disiplini sağlamak amacını güderken, diğer taraftan yine insanların yarınlarına korku ile bakmalarını önlemek bakımından lonca teşkilâtları, Ahi Teşkilâtı ile birlikte gelişmiş, lonca teşkilâtları da yine çalışanların sosyal güvenliklerini teminat altına alma yolunda bugünün modern anlamında sosyal güvenlik kurumlarının nüveleri olan tarihimizde yer almışlardır. Ancak bu teşkilâtlar ifade ettiğiniz gibi, gelişen zaman içinde toplumun gereksinmelerine karşılık veremediği için birçok kurumlar gibi eskimiş ve kaybolmuş gitmişlerdir. Görülüyor ki, Türk tarihinde Devlet kurma geleneği yanında, teşkilât kurma geleneği de oldukça eskilere dayanır. Bu bakımdan konuya 11. Asırdan başlamakta yarar vardır. Ama, elbette o günün şartları içinde bugünün teknolojik gelişme çağı ile mukayese ettiğimizde, çalışan kesimin korunmuş olmadığını görürüz. Bugünün sendikacılık anlayışı ile 11. Yüzyılda Ahiler'in kurulduğu zamandaki sendikacılık anlayışı arasında elbette büyük farklar vardır, olması da doğaldır.

Özetlediğiniz gibi, Türk Sendikacılık tarihi, verdiğiniz rakamlar, verdiğiniz tarihler bizim için de söyleyeceğimiz tarifler olduğu için, ben onların detaylarına girecek değilim. Türk çalışma hayatında keskin virajlar vardır. Bu keskin virajlardan bir tanesi, ilk defa Amaleperver Cemiyeti'nin kurulması işçilerin kendi çıkarlarını, ortak hareket etmek suretiyle korumaları yolunda ilk adımdır. Ondan sonraki gelişme ister istemez toplumun diğer sorunlarıyla müşterek bir seyir takip etmiştir. Çünkü, işçilerin teşkilâtlanması herşeyden evvel o ülkenin içinde bulunduğu ekonomik, sosyal, siyasal ortamla çok yakından ilgilidir. Eğer bir ülkede siyasal ortam işçilerin teşkilâtlanmasına müsait değilse, veyahut ekonomik-sosyal ortam müsait değilse, işçilerin teşkilâtlanması görüldüğü gibi tarihimizde çok kolay olmamıştır.

Ben bu keskin virajlardan söz etmek isterim: Keskin virajlar 1924 Anayasası, onu takip eden ilk çalışma hayatını bugüne kadar etkileyen 1936 senesinde çıkan İş Yasasıdır. Bu Yasa, o zaman, daha ülkemizde sanayileşme çok cılız olmasına rağmen, 50-60 sene ilerisini gören bir zihniyetin eseridir. Her türlü övgüye değer, hâlâ geçerliliğini korumaktadır. Nitekim, o yasa köklü bir değişime tâbi tutulmamıştır. Bazı yamalar yapılmıştır, günün gereksinimleri karşısında bazı değişiklikler yapılmıştır. Fakat temel prensipleri hâlâ ülkemizdeki çalışma hayatında geçerliliğini korumaktadır. Görülüyor ki, 1936 Yasası gerek sendikaların teşkilâtlanmasına zemin hazırlamada, gerek işçilerin ekonomik ve sosyal haklarının geliştirilmesinde, gerekse işçi-işveren ilişkilerinde hareket noktası olacak bir yerde bir yasa niteliğine sahiptir. 1936 Yasasından sonra bildiğiniz gibi, İkinci Dünya Harbi girmiştir. İkinci Dünya Harbi sırasında işçilerin teşkilâtlanması pek süratli olamamıştır. Bu, tâ İkinci Dünya Harbi sonuna kadar devam edegelmiştir. 1946 yılında, İkinci Dünya Harbinin sonunda Çalışma Bakanlığının kuruluşu, Sosyal Sigortalar Kurumu'nun kuruluşu ve hemen arkasından 1947'de Sendikalar Kanunu'nun yürürlüğe girmesiyle çağdaş sendikacılık anlayışının ülkemizde yerleşmeye, gelişmeye başladığını görürüz. Burada dikkat edilmesi lâzım gelen bir husus var; 1946'da Türkiyemiz aynı zamanda çok partili demokratik rejime girmiştir. Görülüyor ki, çok partili demokratik rejime girişle birlikte sendika kurma özgürlüğü de onun tamamlayıcısı, onun paralelinde geliştirilmiştir. Çünkü Batı demokrasilerinde çok partili parlamenter sistemin tek başına değer taşımadığı, eğer özgür sendikacılık yoksa, o ülkede demokrasiden söz edilemeyeceği gerçeğini daha 46'larda görmek suretiyle, biraz da o senelerin yöneticileri Batı âleminin baskısı altında Sendikalar Kanununun çıkarılmasını gerekli görmüşler ve çıkarmışlardır. 1947'lerde sendikacılık hareketi belirli ilkeleri olan, belirli felsefeleri olan bir hareket olarak gelişemiştir. Daha ziyade işyeri esasına göre kurulan sendikalar meslek esasına göre kurulan sendikalar ve müesseseler esasına göre kurulan sendikalar oluşmaya başlamış, işçiler seslerini çok dağınık şekilde duyurmak, sorunlarının hallinde dağınık hareket etmek suretiyle 1952 yıllarına kadar gelebilmişlerdir. 1952 yılı Türk İşçi Hareketi için bir dönüm noktasıdır. Bildiğiniz gibi, 1952 yılında o güne kadar kurulan sendikaların ortak gayreti sonucun-

da 1952'de Türk-İş kurulmuştur. 1952-60 yılı arası sendikacılık hareketinin doğum sancıları çektiği, sendikalaşma gayreti içerisinde bir dönüm olarak nitelendirilebilir. Bu dönemde sendikaların çok aktif faaliyet gösterdikleri iddia edilmemekle birlikte, sendikalar devamlı olarak haklarının korunması yolunda yasa-ların çıkması, grev hakkının verilmesi, toplu sözleşme hakkının verilmesi gibi, az da olsa kesik bir mücadele döneminde bulunmuşlardır. Esas ülkemizde modern sendikacılık anlayışı 1961 Anayasasıyla gelmiştir. Bu bakımdan denebilir ki, Türkiye'de 1961 Anayasasının getirdiği ekonomik ve sosyal haklardan bugün en geçerli şekilde yararlanan işçi kesimi olmuştur. Yalnız özgür sendikacılığı getirmemiştir, yalnız toplu sözleşme grev hakkını getirmemiştir. Bu Anayasa aynı zamanda çalışanların ekonomik ve sosyal haklarını korumak ve geliştirmek amacına yönelik Devlete bazı görevler vermiştir. Yine 1961 Anayasasından evvel 60'la 61 döneminde bir gelişme daha olmuştur. O güne kadar sendikacılık hareketi içine kapanıktı, dışa açık değildi. Dış âlemde ne olduğu, sendikacılık hareketi nasıl gelişiyor, ne gibi felsefesi, prensipleri var, bu bilinmiyordu. İşte 1960 ihtilâlinden sonra bir önemli gelişme hür sendikacılık tarihinde meşrudur. Uluslararası örgütlere katılma imkânı vermiştir. Çünkü, Türk-İş kurulduğu 52 yılından 60 yılına kadar devamlı müracaatlarına rağmen Uluslararası teşkilâtlara katılma imkânını işçi hareketiyle tamamlamıştır. İşte 60 ihtilâlinden sonra Türk Sendikacılık Hareketinin bir dönüm noktası da dışa açılma olmuştur. Artık Dünya Sendikacılık Hareketi hakkında geniş bir görgüye, bilgiye sahip olmak imkânları bulabilmiştir. Yine Türk Sendikacılık tarihinde ve Türk çalışma hayatında keskin virajlardan bir tanesi de 1963'te kabul edilen 274 ve 275 sayılı Yasalardır.

E. SAĞLAM — Şimdi izin verir misiniz, 1963 yılına kadar gelelim ve 1963 yılında duralım. Çünkü, 1963 yılı üzerinde duracağız ve ondan sonrasını ayrıca tartışacağız.

H. TUNÇ — O zaman bir cümle ile özetliyeyim.

E. SAĞLAM — Bir noktaya, 63'ten sonrasına geçmeyelim. Buyurun

H. TUNÇ — Sayın Sağlam, herşeyden evvel, bu vesileyle şunu ifade etmek isterim: İçinde bulunduğumuz teknolojik gelişme çağında,

işçi hareketleri çok yakından izlenmelidir. Çünkü, toplumun siyasal, ekonomik ve sosyal gelişimi işçi hareketinin tutum ve davranışına bağlıdır. Bu bakımdan Türkiye'nin siyasal, sosyal ve ekonomik gelişmelerini inceleyen kişiler, sağlıklı bir teşhiste bulunabilmek için işçi hareketini çok iyi takip etmelidirler, satıhta değil, derinliğine inerek takip etmek mecburiyetindedirler. Bu bakımdan TRT çok isabetli bir görüşle, işçi hareketinin tarihçesini, kısa bir zaman birimi içerisinde kamuoyunun bilgisine gerçekçi bir biçimde sunmakla çok isabetli hareket etmiştir. Ben şahsen, konuşmamın bu bölümünde TRT'nin bu davranışı için teşekkürlerimi ifade ederim.

E. SAĞLAM — Çok teşekkür ederim. Sayın Türkler. Şimdi siz, baz olarak ne diyorsunuz, 1936'yı aldık ve 1963 yılına kadar Sayın Tunç'la beraber bir gelişim takip ettik. Şimdi Sayın Tunç'un konuşması sırasında söylediği bir söz daha vardı zaten, dedi ki; 1952 ve 1960 döneminde Türk Sendikacılık Hareketi dışa açılmadı. Yanılmıyorsam, 1947 yılında yürürlüğe giren 5018 sayılı Sendikalar Kanununda zaten beynelmilecilik önlenmiş idi. Şimdi bu tarihçeye sizin ekleyeceğiniz bir şey var mıdır? Ve ayrıca, 1963 dönemine kadar olan süre ile ilgili beyanlarımız olacak mı? 1963 ve daha sonrasını ayrıca tartışacağız.

KEMAL TÜRKLER — Sayın Sağlam, önce size ve TRT'ye teşekkür etmek isterim. Çünkü Türkiye'de çalışma hayatı içinde işçiler ve işverenlerle olan ilişki konusu ülkenin önemli konularından biri haline gelmiştir. Önümüzdeki günlerde ve dönemde işçi-işveren ilişkileri elbette ki ülkemizin kaderi üzerinde daha çok önem kespedecek. Bu nedenle TRT'de işçilerin sorunlarının görüşülmeye başlaması ülkemizin geleceği için umut vericidir. Onun için bir defa teşekkür etmek isterim. Ancak, ben Türkiye'de işçilerin örgütlenme hareketlerine bakarken, siz biraz özetlediniz, Sayın Halil Tunç'un baktığı açıdan bakmak istemiyorum. Çünkü, Sayın Tunç, 11. Asra kadar bu örgütlenme hareketinin geri gittiğine temas etmek istedi. Şunu önce belirtmek isterim ki, sendikal hareket işçilerin kendi aralarında kurdukları bir örgüttür. Yani karşısında bulunduğu sermaye sınıfına karşı işçi sınıfının mücadele için ve haklarını korumak için kurduğu örgüttür. Böyle olunca, işçi sınıfının ekonomik örgütleri olan sendikaların kuruluş hareketlerine bakarken ve işçi hareketlerine bakarken, önce işçi sını-

fının teşekkül etmesi ve kapitalist bir düzende bunun karşısında sermaye sınıfının bulunması gerekir ki, henüz sanayi yokken, bir sanayi devrimine geçmemişken, 11. Asıra kadar bunun geri gideceği kanaatinde değilim. Hele Türkiye’de. Bunun için gene sizin belirttiğiniz gibi Türkiye’de işçilerin örgütlenme hareketleri ve diğer sınıf hareketleri daha ziyade 19 uncu Yüzyılın başlarında başlar. Çünkü 19 uncu Yüzyılın başından itibaren Türkiye’de işyerleri kurulmaya başlamıştır. Fakat bunu söylerken, 1900 yılından önce Türkiye’de işçi hareketi olmamıştır demek mümkün değildir; bunu 1845 yılına kadar götürmek mümkündür. Çünkü daha önceden de küçük küçük atelyemsi işyerleriyle Türkiye’de işçiler çalışmaya başlamışlar ve bir iş hayatı başlamıştır. İşçi-işverenlik biraz daha geriye gidebilir. Polis Nizamnamesi diye 1845 yılında çıkarılmış olan bir Nizamnamede, çalışanların birtakım hareketlerini kısıtlayan veya kısıtlama imkânını veren hükümler görüyoruz. Fakat sizin de belirttiğiniz gibi, esas Türkiye’deki işçi hareketi AMALEPERVER Cemiyetinin kurulmasıyla başlar. 1872 yılında ve gene aynı yılda, sizin de belirttiğiniz gibi, bu örgütün kurulmasıyla birlikte birtakım işçi hareketleri başlıyor. Bunu sadece Tersane grevi işçileri olarak görmek mümkün değil. Çünkü, özür dilerim, 1872 yılı ve 1873 yılı Türkiye’de işçi hareketlerinin somut olarak ortaya çıkması ve özellikle sınıfsal açıdan bir nitelik arzetmesi. Hakikaten bu dönem, bu noktada büyük önem kazanmaktadır. Çünkü, tersane greviyle birlikte hemen arkasından Beyoğlu telgraf işçileri grevi, Ömerli-Yarım-burgaz demiryolları yapım işçilerinin grevi, İzmir demiryolu işçilerinin yaptığı grev ve eylemler hemen yoğunlaşmış bulunmaktadır. Gene 1895 yılına doğru eğer yürüyecek olursak, sizin de belirttiğiniz 1898 tarihinden önce Tophane işçilerinin kurduğu Amelle Cemiyeti de önemli bir kuruluştur. Fakat bu fazla faaliyet yaptırılmamış ve kapatılmıştır. Bunun ötesinde bu yıllarda gittikçe yaygınlaşan grev hareketleri ve işkollarındaki çalışma hayatının daha çok iyileştirilmesi ve ücretlerin zamanında ve tam ödeneşi ve yükseltilmesi gibi birtakım sorunlar içeriyordu, o günkü hareketler.

Şimdi bu sorunlara bakacak olursak, işçilerin sınıfsal açıdan işverenlere karşı korumak istedikleri birtakım hakları olarak olduğu görülüyor. Şimdi bu hareketlere, işçinin bu hareketlerine bu yönleriyle baktığımız zaman bir de başka bir önemli yanı daha

var; çünkü 19. Yüzyılın başlarında Osmanlı iş hayatı veya işyerleri daha çok yabancıların eline geçmiş bir durumda bulunuyordu. Onun için işçilerin bu grev veyahut da birtakım direniş hareketleri tarihsel olarak bir taraftan kapitalist düzene veyahut da kapitalizmin sömürüsüne karşı bir mücadele unsuru olarak görünürken, hemen de yanında emperyalizme karşı da bir mücadele niteliğini taşıyordu. Binaenaleyh, bugünkü ilerici, devrimci dediğimiz mücadelenin demek ki temelinde 1898 veya 1900 yıllarına kadar varan emperyalizme karşı mücadele de o günden başlamış bulunuyordu. Ben diğer aralara fazlaca temas etmek istemiyorum. Yalnız bir noktaya daha geçmek istiyorum, gene Sayın Halil Tunç, 1936'da çıkarılmış ve 1937'de yürürlüğe konmuş 3008 sayılı İş Kanununun hâlâ geçerlilik kazandığını ve bunun ileri bir yasa olduğu anlamında...

H. TUNÇ — O günün anlamında...

K. TÜRKLER — O günkü şartlarda. Evet. Bu yasaya ben bu açıdan bakmak istemiyorum. Çünkü, 3008 sayılı Yasa sendikal hareketin ve sendika kurma özgürlüğünün eskiden kanunda olmamasına rağmen, önlenmesi, kaldırılması için bir müdahaleci sistemin ürünü olarak getirilmiştir. Örnek olarak Hitler Faşizminde sendikalar yasaklanmış, işçilerle işverenlerin bütün ilişkileri yasalarla düzenlenme cihetine gidilmiştir ki, biz buna "tahkim sistemi" diyoruz. Yani "müdahaleci sistem". Halbuki, çalışma hayatında müdahaleci sistem ne işçiler, ne işverenler için bir sonuç veren sistem değildir. Demokratik ilkeye göre, demokratik düzen içerisinde mutlaka karşılıklı serbest pazarlık sistemine dayanan bir ilişki kurulması lâzımdır. 3008 sayılı Yasa bu açıdan Türk çalışma hayatına özellikle çalışma hayatında işçi sınıfının örgütlenmesini önleyen, engelleyen çok önemli engellerden biri olarak getirilmiştir. Ve 1946 yılına kadar sürmüştür bu. 1946 yılında çıkarılmış olan Sendikalar Yasasıyla sendikalara sadece kuruluşlar olarak, yine hatırladığıma göre, 12 maddelik bir yasadır bu, "kurulma" imkânı verilmiş ama toplu sözleşme ve grev hakkı olmayan sadece biçimsel sendikalar...

Şimdi 3008 sayılı Yasayı ve bunun ötesindeki Sendikalar Yasasını o günün 1947'de uygulamaya konulan Sendikalar Yasasını işçi sınıfıyla, sermaye sınıfı ilişkileri açısından bakacak olursak,

işçilerin yararına ve işçiden yana getirilmiş yasalar olmadığı ve daha ziyade işverenlerin çalışma imkânlarını genişletici ve işçilerin işverenlere karşı çıkıcı hareketlerini önleyici tedbirler getirmek açısından getirilmiş yasalardır. Çünkü daha önce de işçiler birtakım örgütler kurmak suretiyle birçok grevler yapıyorlar ve bunun da niteliğini işçi sınıfının sermaye sınıfına karşı bir mücadeleye yolunda olduğu görülmüyordu. Özellikle zannederseniz, Tatili Eşgal Kanunu'nda olacak, Bakanın bir Alman Ostrok isminde bir Alman Müşaviri önermiş ve işçilerin hareketlerini önlemek için çıkartmıştır. Şunu belirtmek istiyorum; henüz o tarihlerde belki Türkiye'de gerek iktidarda bulunan yöneticiler ve gerekse işveren durumunda olan işçiler bilmiyorlar idiyse dahi yabancı ülke uzmanları Türkiye'deki işçi sınıfının gelişip mutlaka sermaye sınıfına karşı çıkacağını biliyor ve birtakım yasalar öneriyor ve bu yasaları da Türkiye'de çıkarttırıp uygulattırıyordu.

E. SAĞLAM — Sayın Türkler, 1963'e kadar biraz çabuk gelelim, çünkü günümüzün sendikacılığın sorunları, bana göre...

K. TÜRKLER — Ben 1963'e kadar özetlemek istiyorum, son kısmını, o arada fazla konuşmak istemiyorum. Çünkü 1947 yılında.

E. SAĞLAM — Evet Sayın Türkler, izin verir misiniz, Sayın Türkler, bir dakika müsaade eder misiniz? Zaten 1947'den sonra çıkan Sendikalar Kanunu'nun 16 yıl sonra değiştirilmek zorunluluğu duyuldu. Aşağı yukarı 14 yıl sonra 1961 Yasası yürürlüğe girince Anayasası yürürlüğe girince, 63'de de haliyle Sendikalar, 274 Sayılı Yasa değiştirildi.

Şimdi izin verirseniz, 63'e kadar geldik. Şimdi 63 ve sonrasını tartışalım.

H. TUNÇ — Sayın Sağlam, bir kelime söyleyeyim, vaziyet bakımından...

E. SAĞLAM — Çok kısa olsun, çünkü çok önemli, tarihle kalmayalım...

H. TUNÇ — Gayet tabii. Ben şimdi yasaların niteliklerini günün şartları içerisinde...

E. SAĞLAM — Günün şartları içerisinde...

H. TUNÇ — Hayır günün şartları içinde de değil, çalışma hayatımızda keskin virajlar olarak dönem noktaları olarak belirledim. Elbette 1947 senesinde çıkan Sendikalar Yasası hiçbir zaman sendikalara hayatiyet veren bir yasa değildi. Sendikalara toplu sözleşmeler, grev hakkı hayatiyet verir. Bence sendikaları derneklerden ayıran ana faktör de budur. 1947'de grev hakkı, toplu sözleşme verilmeyen bir sendikacılık hareketine, gerçekten sendikacılık hareketi denilemez zaten dedim ki, ancak çağdaş anlamda sendikacılık hareketi 1961 Anayasasından sonra başlamıştır dedim. Yani yasalara anlam vermedim ben. Yalnız keskin virajları belirledim.

E. SAĞLAM — Sayın Tunç, zaten aslında tartışacağımız daha önemli konular olduğu için, ben de 1947 yılındaki Sendikalar Yasasından söz ederken, bu yasanın toplu sözleşme, grev hakkının hakkını getirmediğini de özellikle belirterek, geçtim. Ben biraz tarihte kalmak değil, bugüne gelmek çabasıdayım.

Şimdi 1964 yılında Türkiye'de bir keskin viraj daha oldu. Ve bu tarihten sonra 274 ve 275 Sayılı Yasalar yürürlüğe girdi. Şimdi, izin verirsiniz, bu yasalar çerçevesinde sizlerden kısaca özetlemenizi isteyeceğim bir başka konu olacak. Bana göre, bir Sayın Profesör'ün bir sözünü söyleyeceğim; okuyacağım ve bu söz üzerindeki görüşlerinizi rica edeceğim. Bir Sayın Profesör bir yazısında şöyle diyor:

— "Sendikacılık hareketi bir sınıf hareketidir. Sınıfsız bir toplum yalnız marksist sistem ve felsefede vardır. Sınıfsız bir topluma ancak komünizmin son safhasında ulaşılır. Sınıfların varlığı başka, marksizmin ileri sürdüğü sınıf mücadelesi başkadır. Bir sınıf yaratımı olan sendika sınıf bilincine ve menfaatine ulaşmadıkça gelişemez." diyor.

Bu konudaki görüşlerinizi ve sendikaların amaçlarını bana izin verirsiniz, birkaç dakika içerisinde, hiç olmazsa şöyle bir 5 dakika içerisinde özetler misiniz? Bu konudaki görüşleriniz nelerdir

H. TUNÇ — Sayın Sağlam bilmiyorum konuyu tam sürekli olarak devam ettirebiliyor muyuz, yoksa kestik mi? Ama soru sordu-

nuz, cevap vereyim. Elbette Sayın Profesör doğru söylüyor. Toplumda işçi sınıfı vardır ve o kadar vardır ki, bakın bugün şurada tartışmamızın da temel amacı budur. Bizim sendika anlayışımız, batılı anlamda sendikacılık anlayışımız ve Anayasa'mızın anladığı sendikacılık anlayışı işçi sınıfı hiçbir zaman inkâr etmemiştir. Sınıf vardır. Bizim Anayasamızın öngörmediği, sınıf kavgasıdır. Bunu önleyici kurallar getirmiştir. Zaten çağdaş Anayasaların da amacı budur. Sınıflar vardır. Sınıflar arası kavga olmasın, sınıf mücadelesi keskinleşmesin diye Anayasalara ekonomik, sosyal haklar getirilmiştir. İşçilere toplu sözleşmeler ve grev hakkı verilmiştir. Sendika özgürlüğü verilmiştir, işçilerin korunması bakımından. Şimdi zaman zaman ülkemizde yapılan tartışma budur. İşçi sınıfı ile sınıf kavgası daima birbirine karıştırılmaktadır. İşçi sınıfının varolması başkadır, sınıf kavgası başkadır. Nitekim bizim Anayasamızın sınıf kavgasına imkân veren bir Anayasa olmadığını belgelerle ispatlamak mümkündür. Yalnız Anayasamızın değil, Meclislerde görüşüldüğü sırada da o komisyon sözcüleri tarafından belirgin şekilde dile getirilmiştir. Hele bir tanesi çok açık, seçik ve keskin hatları ile bu sorumuza cevap veriyor.

Müsaade ederseniz, o kısmını okumak isterdim, tam sınıf dediniz de birdenbire müzakere akışı.....

E. SAĞLAM — Efendim, özür dilerim, hayır, şurda bizatihi, konuşmanın müzakerenin sistemi içerisinde görüyoruz. Bunu ben sizin, Türk-İş'in 1968 yılındaki raporunda sınıf şuuru değil, millî şuur diyen bir bölümümüz vardır, biraz ona dayanarak, buradan 1967 ye ülkemizde.....

H. TUNÇ — Evet doğrudur. Ülkemizde en çok yanlış anlaşılan konu budur. Bizim, sınıf şuuru yerine, millî şuur deyişimiz daima eleştirilere tabi olmuştur. Ben o gün söylediğimizi bugün yine aynen tekrar ediyorum. Çünkü Anayasa'mızın başlangıç kısmında millî şuur etrafında toplumun bütünleşmesi; devleti ile milleti ile bölünmezliği ilkesi kabul edilmiştir. Sınıf şuuru, toplum şuuru olmadan sınıf şuuru giderek sınıf kavgasına dönüştürme amacına yöneltmiştir Türkiye'de, yoksa sınıf şuurunun geliştirilmesi, sınıfın inkârı katiyen söz konusu değildir. Bakınız Anayasamızın Kurucu Mecliste müzakeresi sırasında Anayasa Komisyonu söz-

cüsü Turan Güneş ne diyor, bir soru üzerine: "Sosyal sınıf, sosyolojik mâna ifade ediyorsa, bunun yerine sınıf kelimesinin konması yerinde olacağı kanaatindeyiz; eğer sosyal sınıf, sosyolojik mâna ifade etmiyorsa, sınıf kelimesinin konulmamasının yerinde olacağı kanaatindeyiz. Böylece 12 nci madde hükmüyle benzerlik tesis edilmesi yerinde olacağı kanaatindeyim.

Esat Çağ arkadaşımız neyi kastediyor? Anlayalım dediler. Bu madde, egemenliğin bir sınıfta tecelli etmesini doktrin olarak müdafaa eden, daha sarıh bir ifade ile arz edeyim, proleterya diktatörlüğünü savunanlara karşı konulmuş olan bir hükümdür. Seçim odur, işte, millî hakimiyet tecelli etti denir, fakat iktidarı alan rejimin, idarenin rejimini proleter diktatörlüğünü andıran bir rejim olursa, Türk Anayasası bu rejimi kabul etmez." Yani görüldüğü ki, Anayasamızda sınıf sosyolojik mânada tarif edilmiştir. Hiçbir zaman doktrindeki bir sınıf, sınıf mücadelesini körükleyen, tahrik eden sınıf mücadelesine imkân veren bir mahiyet almamıştır. Bunun dışında yine Anayasa Mahkememizin bir kararında da bu gayet açık anlamda ifadesini bulmuştur. Bu sorunu şöyle özetlemek isterim. Çünkü, en fazla bu konuda, Türk-İş, şimşekleri üzerine çekmiştir. Türk-İş sınıf şuurunu geliştirmiyor, evvelâ millî şuur diyor. Yine tekrar ediyorum; aynı görüşü muhafaza ediyoruz, millî şuur etrafında toplumu birleştirmediklerimiz sürece, sınıf şuurunun geliştirilmesi, işçi sınıfına tek başına ekonomik olsun, sosyal olsun, bir yarar sağlamayacaktır. Çünkü ülkemizin içinde bulunduğu bugün birçok çalkantılarının nedenini de burada aramak lâzım gelir. Şöyle bağlamak gerekirse, biz, batılı anlamda bir özgürlükçü demokratik rejimden yanayız ve batılı anlamda bir özgürlükçü sendikacılık hareketini benimsiyoruz. Batıda sendikalar, hattâ batıda Sosyalist Partiler sınıf mücadelesinin tüzüklerinden çıkarıldığı çok çok seneler olmuştur. Artık Batı Sendikalarında, Batı toplumlarında sınıf mücadelesi yerini toplumun çıkarları istikametinde geliştirmek ve toplumun sorunları ile, işçi sınıfının sorunlarının aynı yönde olduğu noktasından hareket ederek bugünlere gelinmiştir.

Şimdi müsaade ederseniz Anayasa Mahkememizin bir görüşünü okumak isterim, der ki; "Anayasa'da soyut bir deyim olarak değil, sendika özgürlüğü ile ilgili olarak kullanılmıştır. Bundan ötürü "çalışanlar" deyimini Anayasadaki yerini gözönünde tutarak sendika özgürlüğünden Batı demokrasilerinde ne anlaşılı-

yorsa öyle anlayarak yorumlamak gerekir. Yani görülüyor ki, gerek sınıfsal açıdan olsun, gerek sosyal ve ekonomik açıdan olsun Türk Sendikacılık Hareketini değerlendirirken her halükârda Batıdaki özgürlükçü demokratik sendikacılık hareketini esas almak mecburiyetindeyiz. Bu imkânı verdiğiniz için teşekkür ederim. Gerçekten Türkiye’de en çok tartışılan konudur. Türk-İş, işçi sınıfını kesinlikle inkâr etmez, inkâr ederse kendisini inkâr eder. İşçi sınıfı vardır, var olacaktır. Mücadelesine sınıf şuuru içinde devam edecektir. Fakat hiçbir zaman bunu sınıf kavgasına dönüştürmeyecektir.

E. SAĞLAM — Teşekkür ederim. Sayın Türkler sizin bu konudaki görüşlerinizi rica edebilir miyim?

K. TÜRKLER — Efendim ben Halil Tunç arkadaşımızın baktığı gibi konuya daha bir yuvarlak açıdan değil, daha da somuta indirmek suretiyle bazı kesin haklar ortaya getirmek istiyorum, bu konuda. Çünkü bu sormuş olduğunuz soru o kadar çok önemli bir konu ki, bugün yalnız Türkiye’de işçiler değil, Türk halkı da, halkın diğer kesimleri de bu konuyla çok yakından ve uzaktan ilgilenmeye başladılar. Türk-İş ile DİSK işbirliği yapacak mı? Acaba işbirliği hangi noktalarda yapabilir, hangi noktalarda birleşme imkânı vardır? diye bugünün konusu haline geldi. Sayın Halil Tunç arkadaşım da burada en az 15 milyon halkımızın seyrettiği, böyle bir oturumda birlikte bulunduğumuza göre, ben bunu biraz daha somutlaştırmak istiyorum. Müsaade ederseniz.

Profesör çok doğru söylemiş tabii, çünkü bunu aslında Profesör söylememiş, bilim bunu bu şekilde saptamış ve kitaba da böyle yazmış, çünkü hakikatin de böyle olduğu için.

Kapitalist düzende işçi sınıfı olduğu yerde elbette ki sermaye sınıfı olacaktır. İşçi sınıfı diğer düzenlerde de var, ama sermaye sınıfı yok. Fakat kapitalist düzende işçi sınıfı ve sermaye sınıfı var. Şimdi sermaye sınıfının varlık amacı nedir diye baktığımız zaman, sermaye sınıfı, sermayeci, koymuş olduğu sermayeyi büyütme, dana çok geliştirmek amacını taşır. Sermayenin daha çok büyüebilmesi için de mutlak surette kâr etmesi ve daha çok kâr etmesi gerekir. Şimdi sermaye sahibinin daha çok kâr etmesi için sömürü dediğimiz şeyi yapması lâzımdır, yani işçi ile sermayenin birlikte ortaya getirdiği sosyal hasıladan işçinin hak-

kından daha fazlasını sermaye tarafına doğru almak ister ve sömürü diyoruz buna, sömürü unsuru diyoruz.

Şimdi eğer sermaye sınıfı işçiyi çalıştırıp onu mümkün olduğu kadar az sarf vermek suretiyle üretim almak amacını taşıyorsa ve böylece daha çok kâr etme amacını taşıyorsa, bunların karşısında da işçi sınıfının amacı, ne olacaktır. Daha çalıştığıının karşılığını daha fazla almak için sermayeciyle mücadele edecektir. Yani iki kere iki dört eder gibi bir belirli problemdir bu. Şimdi işçi sınıfı, sermaye sınıfı karşısında aradaki temel çelişki unsuru olan sömürü unsuru ölçüsü olan karşılıklı bir mücadele etme durumunda iseler, o zaman işçi sınıfının örgütü olan sendikanın görevi nedir ve işçi sınıfının haklarını asıl bir açıdan baktığı zaman daha iyi koruyabilir? Böyle bir anlayışla hareket ettiğimiz zaman elbette ki sendika işçinin örgütü olarak işçi sınıfının çıkarı açısından, yani sınıfsal açıdan konuya bakmak ve sermayeye karşı bir mücadele vermek suretiyle işçinin haklarını daha iyi koruyabilir ve hemen daha iyi haklar alma imkânına sahip olabilir. Şimdi biz buna sınıfsal sendika diyoruz. Eğer bir sendika konuya bu açıdan bakmazsa, yani işçi sınıfı ile sermaye sınıfı arasında bir sömürü çelişkisi olduğu açısından bakmaz da, efendim işçide, işçi sınıfının da olduğu yerde sermaye sınıfı da olacak, binaenaleyh ona karşı mücadele etmek sermaye sınıfı ile kavga etmek demek olur anlayışından hareket eder ve sınıflar arasındaki çelişkiyi azaltmak ve işçi sınıfı ile sermaye sınıfını kaynaştırmak anlayışından hareket ediyorsa, biz bu nasıf uzlaşmacılığı diyoruz. Yani İşçi Sendikası işçilerle işverenlerin mücadelesinde, işçilerle işverenler birlikte kaynaşmalıdırlar, bunlar kavga etmemelidirler, anlayışından hareket ediyorsa biz buna sınıf uzlaşmacılığı diyoruz. Sınıf uzlaşmacılığı anlayışından hareket eden sendika, daha ziyade Sarı niteliğiyle nitelendirme durumunda oluyoruz.

E. SAĞLAM — Efendim bir nokta koyabilir miyiz?.. Bir sorum olacak. Burada, yani kalanları açıklığa kavuşturmakta yarar olduğu inancındayım, bir noktaya gelebilmek için. Burada sermaye sınıfı diye tanımladığınız özel ve kamu sektörü için mi söz konusudur? Efendim bunda devletçilik... Sermaye sınıfı.....

K. TÜKLER — Efendim hemen belirtiyim. Devletçilik denildiği zaman, bunu iki anlamda ayrıntıya kavuşturabilmek lâzım gelir.

Sosyalist düzendeki devletçilik başkadır, kapitalist düzendeki devletçilik iki türlü olabilir. Kapitalist düzendeki devletçilik birinci türünde şöyle olabilir, öyledir zaten, bizim Türkiye’de. Özel teşebbüs, yani kapitalist sistem asıldır. Devletçilik, yani devlet sektörü kapitalist düzenin yani işverenlerin yaşayabilmesine yardımcı olan bir devlet sektörüdür. Yani asıl olan burada devlet sektörü değildir. Zaten Türkiye’de devlet sektörü kurulurken özel teşebbüsün yapamadığı işleri devlet yapsın gibi ters bir açıdan girmiştir.

İkinci ve esas türü ise, bizim üzerinde durduğumuz kapitalist olmayan yoldan kalkınma diye tarif etmeye çalıştığımız esas kapitalist düzen içindeki devletçilik ise, o da şöyledir: Burada devlet sektörü, yani devletçilik birinci plânda önemlidir. Devlet gerekli olan üretim araçlarını, enerji kaynaklarını elinde tutar. Bunun dışında serbest bıraktığı özel teşebbüs devlet sektörü dediğimiz mihverin etrafında döner ve ona göre plânlanır. Onun etrafında ona göre ayarlanmış olur.

E. SAĞLAM — Tamam efendim.

K. TÜRKLER — Böyle bir düzende...

E. SAĞLAM — Müsaade eder misiniz? Böyle bir düzende, sizce sermaye sınıfı devlet mi oluyor? Yani şunu sormak istiyoruz: Sermaye sınıfı bulunmadığı yerde gerçek sendikacılıktan söz edilebilir mi?

K. TÜRKLER — Sermaye sınıfının bulunmadığı bir yerde, elbette ki gerçek sendikacılıktan söz edilebilir, çünkü o kadar önemli noktalar biliyorsunuz ki, o zaman şu konuları izah etmem lâzım müsaade ederseniz.

H. TUNÇ — Ben de aynı şeyi söyleyeceğim, bir noktada birleşelim...

E. SAĞLAM — Tamam bir dakika...

K. TÜRKLER — Müsaadenizle o noktayı izah edeyim, şimdi kapitalist sistemdeki sendikacılıkta, sendikacılığın iki tür amacı vardır. Birinci amacı sömürüyü mümkün olduğu kadar sınırlama, kı-

sıtlama ve yaptığımız toplu sözleşme dediğimiz temel fonksiyon-
da ortaya getirdiğimiz sonuçlar daha fazla ücret ve daha fazla
sosyal yardımlar, daha fazla ikramiye veyahut da buna benzer
şeyler getirmek demek bir bakıma sömürüyü bir yerde sınırla-
mak veya hızını azaltmak daha çok oranı azaltmaktır. Ve gene
kapitalist sistemde sendikaların yani sınıf sendikacılığının ikinci
önemli görevi ise, sömürünün kaldırılması için gerekli, hazırlık
görevini de yerine getirmiş olmaktadır ki, sömürünün kaldırılması
elbette ki sadece sendika yoluyla olmaz, bunun bir başka yolu
da vardır ki, o da siyasî parti yoluyla Meclis'e gitmektir.

Şimdi sendikaların görevini bu şekilde ele alırsak ve de ül-
kemizdeki devlet sektörü ile özel sektörü nazarı dikkate alarak
devlet işveren midir Türkiye'de dersek, bugünkü Türkiye'de dev-
letçilik dediğimiz, devlet sektörü özel teşebbüse yardımcı olarak
devletçilik olduğu için bugün devlet işveren durumundadır, Tür-
kiye'de. İşveren durumundadır.

E. SAĞLAM — Sermaye sınıfı olarak mı? görürsünüz?

K. TÜRKLER — Eğer devlet sektörü asıl olur da sosyalist ülkede
olduğu gibi, özel teşebbüs buna yardımcı olacak bir anlayışla ku-
rulmuşsa, o zaman devlet sermaye sınıfı durumunda olmaz, çün-
kü o sistemde sendikalar bu düzende olduğu gibi sömürü kısıt-
layıcı ve yok edici gibi bir görev ifa etmezler, düzeni koruyucu-
luk görevi ile üslenmişlerdir. Demek ki o düzende de sendikalar
elbette ki vardır. Devletçilik sisteminin uygulandığı esas ilkesiy-
le uygulandığı yerde sendikalar zaten plânlamada, işlerin görül-
mesinde, efendim yönetimde, her yerde hak sahibi durumuna
geldikleri için kendi ellerinde olan bu hakkı vermeme açısından
onu koruyucu görev eder durumundadırlar.

E. SAĞLAM — Peki çok teşekkür ederim.

H. TUNÇ — Sayın Sağlam, konu tamamen doktriner bir açıya dönüş-
tü ve ben arzu etmezdim, arkadaşımız madem açtı.....

K. TÜRKLER — Ben bir soru soracaktım. Sayın Halil Tunç'a mü-
saade ederse daha iyi olacak. Şimdi ben şunu söylemek istiyor-
dum; sömürünün kaldırılmasını bir yana bırakalım, bugün sen-

dikacılık sömürüyü kısıtlama ve sınırlama açısından, işte toplu sözleşmeler yapıyor, işte şunları şunları yapıyoruz deyince acaba Disk'in bu anlayışıyla siz uyuyor musunuz uyumuyor musunuz? bu bir, ikincisi acaba işçi sınıfı ile sermaye sınıfının kavgayı önleyelim diye anlayıştan hareketle kaynaşacağını kabul ediyor musunuz; kaynaştırma anlayışını kabul ediyor musunuz? Ben bu noktaya kadar geldikten sonra sermaye sınıfı ile işçi sınıfının kaynaşmasına anlayışla hareket edeceğini zannetmiyorum ama bunun aydınlanmasında yarar görüyorum.

E. SAĞLAM — Çok teşekkür ederim...

H. TUNÇ — Sayın Sağlam...

E. SAĞLAM — Benim biraz önce Sayın Türkler'e yönettiğim soruyla birlikte, yani böyle bir düzende bu defa gerçek sendikacılıktan söz edilebilir mi? sorusuna cevap arıyoruz.

H. TUNÇ — Efendim zaman ayarlamasını gayet tabii iyi yapmamız gerekir, fakat konu madem doktriner bir münakaşaya girdi, gayet de yararlı oldu, ama ben açmak istemezdim arkadaşımız görüşlerine saygı duyuyorum, gayet açık seçik söyledi. Bir dedi sosyalist toplumlarda da.....

K. TÜRKLER — Sayın Tunç, bunu bir profesör yazmış, Sayın Er-dinç Bey, açtı, ben açmış değilim, ben cevap verdim.

H. TUNÇ — Elbette çağımız doktrinler çağı değil. Çağımız yüzlerce sene önce günün şartlarına göre konulmuş ilkeler, kurallar çağı da değil. Doktrinler, içinde bulunduğumuz teknolojik gelişme çağında değerlerinden büyük çapta kayıplar vermiştir. Doktrinler yıkılmıştır. 18 inci Asır, 19 uncu Asır dünyasında doktrinler geçerli idi. Çünkü o zaman çalışanlar gerçekten büyük çapta eziliyordu, Marks'ın söylediği gibi işçi, sermaye karşısında devamlı ezilecekti. Bildiğimiz gibi sosyalizm, Marksist-Leninist bir teoridir. O günün şartlarına göre, çünkü Avrupa'da derebeylik vardır. Avrupa'da Aristokrasi vardır, ama Türk geleneğinde ne derebeylik vardır, ne kölelik vardır, ne Aristokrasi vardı. Bugünün toplumu, doktrinleri temelinden sarsmıştır. Çağdaş Anayasalar getirilmiştir. O günün düşüncesine göre, işçinin hakkını ko-

ruyacak bazı kuralların getirileceği düşünüleliyordu. Özgür sendikalar kurulmuş, toplu sözleşme hakkı verilmiş, büyük sermaye karşısında ezilmiş bir işçi ile sermaye arasındaki çatışmada işçinin hakkını alabilmesi için bazı kurallar konulmuş. Özgür sendikacılık denilmiş, toplu sözleşme düzenlenmiş, grev hakkı verilmiş. Yani görülüyor ki çağımız doktrinler çağı değil. Madem ki doktrinlere girildi, ben de kısaca doktrinlerden bahsetmek isterim.

Arkadaşım dedi ki, sosyalizmde de sendikacılık vardır. Bir kere şurada anlaşalım; bence sendikaları sendika yapan, işçinin sosyal ve ekonomik menfaatlerini koruyup, geliştirmede toplu sözleşme hakkı ile grev hakkı ile mücehhez olması lâzımdır. Toplu sözleşme hakkı olmayan, grev hakkı olmayan sendikanın şah damarı kesilmiştir. Bu bir Meslek Derneği niteliğindedir. Hiçbir zaman sendika olamaz, zaten derneklerle sendikaları ayıran en büyük faktör de budur. Sosyalist toplumlarda özgür sendikacılık yoktur. Çünkü toplu sözleşme hakkı yoktur, grev hakkı yoktur. Vardır diye iddia eden varsa, buna diyeceğim yoktur.

Gelelim yine gerçekten, madem doktrin münakaşasına girildi, hattâ kendi görüşlerini kabul etmeyen sendikacılık görüşünün, sarı sendikacılık olduğu ifade edildi, biz bunu cımadık, kendisi açtı. Türk toplumunda bugün bu isnatlar sık sık yaılıyor. Türk-İş sermayeye karşı mücadele vermiyor, sermayeden yana, kurallara uymuyor, Anayasa çizgisi dışında hareket ediyor, halbuki kapitalist toplum işçinin devamlı olarak ezilmesini sağlayacak bir toplumdur, nitekim Kemal Bey de bunu teyit ettiler. Bir görüş şu, şimdi açık olalım, ve birbirimizi suçlarken uyarca suçlayalım. Yani söylediği sarı sendika, işçinin hakkını sermaye karşısında korumayı istiyor mu, istemiyor mu? Ben d'yorum ki belgelerden okudum; Anayasamız, gerek Anayasanın tüm müesseseleri üzerinden, gerekse özgür sendikacılığı Batı modeli bir sendikacılık, Batı modeli bir özgürlükçü demokratik rejim önermiştir. Bu Anayasanın bütün madelerinde açık, seçik, net olarak vardır. Fakat arkadaşımızın Batı sendikacılık hareketini, Batı özgürlükçü demokratik rejim hareketini, çünkü rejimler ekonomik sistemlerle çok yakından ilgilidir. Doğrudur, Batıda bugün kapitalist sistem caridir, ekonomik alanda siyasî alanda özgürlükçü demokratik rejim caridir. Bakın arkadaşımızın görüşünü

benimsiyen, yine Disk'in kurucularından olan bir örgüt bu konuda ne diyor: "Batı sendikacılığında, (Batı rejimini bir defa kesinlikle kabul ediyor.) İşte dün ve bugün ile kapitalizm. İşte bizim hâkim sınıflarımızın sevgili Batısının aslında dayandığı insana ve insanlığa karşı olan düzen. Sömürü nerede olursa olsun, birgün sona ermeye mahkûmdur. Kapitalizmden önce başka sömürü şekilleri olmuş tarihte; gün gelmiş hepsi sona ermiş. Kapitalizmin alın yazısı da bu. Nitekim içinde yaşadığımız dünyada kapitalist sömürüden kurtulmuş toplumlar var, Sovyet Rusyası ile, Çin'i ile, Yugoslavya'sı, Bulgaristan'ı, Macaristan'ı, Polonya'sı, Çekoslovakya'sı, Arnavutluğu, Küba'sıyla sosyalist toplumlar. İnsanlar orada ne içeriden, ne dışarıdan sömürülemiyor artık. Kapitalizmin hâlâ yaşadığı ülkelerde de gün gelip sona erecektir. Çünkü o bağrında kendi ölümünü doğuracak bir çelişki taşıyor." Bu çelişki sömürücü kapitalist sınıfın menfaati ile, sömürülen aynı tabirleri kullandı arkadaşımız. Sömürüden hatırlarsınız, işçi sınıfının menfaatleri arasındaki çelişkidir. Üretim sosyal bir nitelik kazanmış, ama üretimden aslan payını alan bir azınlık olmuştur. O halde yapılacak şey ne? Üretim araçlarını kapitalist sınıfın elinden alarak topluma mal etmek, sömürünün kaynağını kuratarak sömürücü ve sömürü olmayan bir toplum yaratmak. Şimdi soruyorum. Öyle bir demokratik düzen, gerçekten bizim özlediğimiz gibi bir düzen mi, oradaki sendikacılık hareketi, gerçekten böyle bir sendikacılık hareketi mi? Ve sınıf tartışmasının amacı bu mu? Ben diyorum ki sınıf mücadelesi olacak, sınıf kavgasına dönüşmeyecek. Sınıf kavgası bizi mutsuzluğa götürür. Bugün dahi içinde bulunduğumuz bocalamanın belli başlı nedenlerinden biri budur.

Gelelim, acaba bu sistem özgür sendikacılık, bizim anladığımız özgür sendikacılık Türk İşçisine ne getirmiştir. 1963'e kadar? İleri gitmeyeceğim. 1967'ye kadar. Bir kere 1946'lardan 1950 yıllarına kadar işçi hareketini incelemeyi bir tarafa bırakın, o günlerde işçinin durumu toplumda şöyledir:

İkinci sınıf vatandaş muamelesi gören, horlanan, basit kültürsüz kişiler olarak damga yiyen bir toplumdur. İşçiye kız vermezler. Memurun o günlerin sosyal güvenliği vardır. Memurun ölüsü de, dirisi de para derlerdi. Şimdi arkadaşımızın söylediği özgür sendikacılık toplu sözleşme rejimi bakın bugünün toplumunda ne getirmiş?..... efendim oraya geleceğim. 1960 yıllarına

kadar bugün işçi sınıfının önderliğini yapmaya özenen bazı mühendisler, hazâ eğer Çalışma Bakanlığı işçidir derse, o mühendisler mahkemelere koşuyordu. Hakaret dâvası açıyordu, ben işçi değilim diyordu. İşçilik onlar için bir zulümdü. Ama bugün aynı mühendisler gidiyor dâva açıyor, ben işçiyim diyor. Yani görülüyor ki özgürlükçü demokratik rejim, toplu sözleşme düzeni hür sendikacılık Türk işçisine hiçbir şey getirmemiş değil elbette sorunlarımız daha vardır. Bugün işçinin teşkilâtlanmasında sosyal güvenlik sisteminde aksayan yönlerimiz vardır. Bunların kuralları içerisinde, Anayasa kuralları içinde çözümleyebileceğimiz kanaatindeyim. Yani ülkeyi kapkaranlık göstermek sanki hiçbir sorun çözümlenememiş bu da rejimin tabiatında varmış gibi göstermek herhalde haklı bir görüş olamaz. Ben diyorum ki, Türk-İş kim ne derse desin gerek teşkilâtlanmada, gerek siyasal, sosyal, ekonomik, felsefesinde kaynağını Anayasadan alır. Ve Anayasa çizgisi içinde mücadelesini işverenle sürdürür.

Sorusunu cevaplandırıyorum. İşverenle mücadeleyi edebilir mi, edemez mi? Nerden çıkardınız. Elbette vereceğiz mücadele. Fakat hiçbir zaman Anayasa çizgisi dışına taşan sınıf kavgasına götürüp, bugünkü özgürlükçü demokratik düzeni ortadan kaldıran bir tutum içerisine girmeyeceğiz. Çünkü, diyoruz ki, özgür sendika ancak özgürlükçü demokratik rejimlerde vardır, sosyalist rejimlerde özgür sendika yoktur. Orada sendika örgütünden bahsetmek mümkündür. Ancak ne grev yapma hakkı hürriyetinden bahsetmek mümkündür, ne de toplu sözleşme hakkından söz etmek mümkündür. Görülüyor ki gerek faşist rejimlerde, gerek komünist rejimlerde ister istemez sendikacılık hareketinin varlığını ispat etmek mümkün değil. Batı toplumlarının benimsediği ekonomik ve özgürlükçü demokratik rejim içinde sendikaların özgür olduğunu iddia etmek mümkündür. Nitekim Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonunun da tamamen görüşü bu istikamettir. Bildiğiniz gibi Türk-İş 67 milyon üyeli Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonunun da üyesidir. Hiç istemediğimiz halde konu böyle bir yola girdi, yine sonra sırası gelirse cevaplamaya çalışırım.

K. TÜRKLER — Çok teşekkür ederim, ama arkadaşımız yanlış anladı. Bir başka yöne götürdü, ben kısaca müsaade ederseniz bir dakika ile özetliyeyim de, esas maksadım anlaşılmış olsun...

E. SAĞLAM — Bir dakika, özetliyeyim bir başka konuya geçeceğim. İzin verirsiniz?..

K. TÜRKLER — Şimdi arkadaşımız işi sosyalist ülkelere, komünist ülkelere veya faşist ülkelere kadar götürdü. Ben şimdi Türkiye'den bahsediyorum. Ben şunu demek istiyorum ki, iki tür sendikacılık tanıyoruz. Başkası yok. Birisi sınıf sendikacılığı yani işçilerin çıkarları açısından daima onlara bakan bir anlayış tarzı ve işverenle işçi hakları için mücadele eden sendika biçimi. İkincisi de.....

E. SAĞLAM — Pardon. Halil Bey biraz anladığım kadarı ile bu tarife göre... katılıyor...

H. TUNÇ — Efendim bir dakika...

K. TÜRKLER — Sarı Sendikacılık... O zaman anlaşıyoruz demektir. Şimdi müsaade ederseniz bunun karşılığı şu:...

E. SAĞLAM — Anayasa ve yasalar içerisinde yürütürüz diyor.

H. TUNÇ — Efendim sınıf sendikacılığı öyle değil. Sınıf sendikacılığı...

K. TÜRKLER — Müsaade buyurun lütfen. Sınıf uzlaşmacılığı diye de; sadece konuya işçi sınıfının çıkarları açısından değil, yukarıdan bakmak suretiyle hem işçi sınıfının, hem de sermaye sınıfının açısından bakarak çözüm yoklu aramak anlamına geliyor. Şimdi böyle olunca sendika eğitimi yaparken, motor eğitimi yapıyor ve işçiyi o tür bilinçlendiriyor. Ve işverenle müzakereye oturduğu zaman o tür toplu sözleşme müzakeresi yapıyor. O tür sonuçlar alıyor. Giderek netice büyük ölçülerde değişiyor. Bugün Disk'in, ben bilmiyorum yani biz daha mı fazla alıyor, Türk-İş'in mi, bir başkasının mı? Ama Türk işçisinde yerleşmiş olan bir anlayış vardır; kamu oyununda da DİSK gittiği yerde daima işçiye daha iyi çıkarlar elde eder. Ama neden böyle oluyor...

E. SAĞLAM — Şimdi izin verir misiniz... O Disk'ten...

K. TÜRKLER — Şimdi ben Halil Tunç arkadaşımızdan sizde bu tarif ettiğim gibi orada başka yazabilir, yazsın siz böyle mi?

H. TUNÇ — Şimdi kendi mecmuanız, başka yazar...

K. TÜRKLER — Hayır yine ona da cevap vereceğim, ne sormak istiyorsunuz da. Siz sınıf sendikacılığını böyle bilip, kabul ediyormusunuz?..

H. TUNÇ — İzin verir misiniz... Bir kelime ile cevap vereyim...

E. SAĞLAM — Bir dakika lütfen, ben bu konuyu kapatmak istiyorum...

K. TÜRKLER — Sosyalist ülkeye gitmeye lüzum yok, Türkiye'deyiz.

E. SAĞLAM — Şimdi izin verir misiniz. Ben bir noktayı şey yapabilir miyim. DİSK fazla alıyor, Türk-İş fazla alıyor konusuna ayrıca geleceğiz. Yani... Şimdi Sayın Tunç'un söylediği, anladığımız kadarı ile; diyor ki biz bu anlayıştayız, ancak biz bu mücadelemizi yasalar ve Anayasa çizgisi içerisinde sürdürüyoruz.

K. TÜRKLER — O zaman bir soru daha sormak istiyorum. Şimdi o zaman işçi sınıfı ile sermaye sınıfının kaynaşmasını, politikasını uygun ve mümkün görüyorlar mı?

H. TUNÇ — Efendim nerden çıkarıyorsunuz kaynaşma, zaten kural-ları konmuş. Anayasa konmuş, kanunlar konmuş. Hep amaç olarak şu güdülmüş: Sınıf mücadelesine dönüşmesin. Sınıf menfaatleri korunsun, mücadele edilsin. Fakat sınıf mücadelesi, arkadaşımız ifade ettiler gayet açık ifade ettiler. Bilimsel açıdan değerlendirdiler, doktriner açıdan değerlendirdiler... belgeyi okuduğumda saygı duyuyorum. Hiç aksi görüşü ifade etmediler, zaten görüşü diyordu ki, bugün Sosyalist toplumlarda da sendikacılık var diyordu, çünkü orada sendikalar yönetimdedir, ayrıca toplu sözleşme yapmağa, grev yapmağa gerek de yok diyor. Saygı duyarım. Yani biz özetlersek, sermaye aslında işçi sınıfının haklarını koruma mücadelesi vereceğiz. Fakat bunu bir doktriner açıdan...

K. TÜRKLER — Sayın Tunç, illa başka yönle niye kaydırıyorsunuz? Bu ülkede aramızda anlaşırsak, Türkiye'de büyük bir konuyu halletmiş oluruz. Ve bu Türk işçi sınıfının Türkiye'nin geleceği için önemli bir unsur haline getiririz. Siz daima 24 ilkenizden

bahsediyorsunuz, burada 5 numara almış ilkeniz bak ne diyor; ben lâfı buraya getirmek istiyorum. "Türk-İş sınıf ayrılıklarının derinleşmesine ve sınıf çatışmalarına yol açabilecek sebepleri ortadan kaldırmayı amaç alan ve sınıflar arasında denge, barış ve kaynaşma sağlayıcı bir politika izleyecektir." diyor. Sizin ilkeniz bu...

H. TUNÇ — Elbette...

K. TÜRKLER — Şimdi şurası önemli; sınıflar arasında denge, barış ve kaynaşma sağlayıcı bir politika...

H. TUNÇ — Evet, nasıl sağlayacak...

K. TÜRKLER — Şimdi ben de demek istiyorum ki, o zaman sınıf uzlaşmacılığı sendikası durumuna geliyorsunuz?

E. SAĞLAM — Şimdi izin verir misiniz, Sayın Türkler...

K. TÜRKLER — İşçi sınıfının çıkarları işçi sınıfıyla sermaye sınıfının kaynaşması suretiyle korunamaz. Kaynaşmak tabiri burada, ben kendimden icat etmiyorum, 5 numaralı ilkeleri bu işte.

E. SAĞLAM — Şimdi izin verir misiniz?

H. TUNÇ — Evet kelimesi kelimesine katılıyorum o ilkeye. O ilke, o anlamda değil tabii. Sizin ilkeniz saptırmaca.

E. SAĞLAM — Tabii, tabii. Şimdi izin verir misiniz? Benim anladığım kadarıyla 274 sayılı Yasa da zaten ülkemizde işçi ile işveren kesimi arasındaki uzlaşmayı yasal yönden sağlayabilmek için getirilmiş bir yasadır...

H. TUNÇ — Anayasa da öyle canım, Anayasa öyle. İşçi işveren ilişkilerinde de, işçiler ekonomik ve sosyal menfaatlerinin işverene karşı korumak amacıyla...

E. SAĞLAM — Şimdi vaktimiz dar, Sayın Tunç, bir dakikanızı rica edeyim...

K. TÜRKLER — Anayasa bizim görüşümüze karşı olsaydı, bugüne kadar bu görüşü herhalde muhakeme ederlerdi. Sayın Tunç, senin dediğin de Anayasa kapsar, yön vermiştir, yol vermiştir. Bizim bu görüşümüzü de Anayasa imkân ve yol vermiştir. Binaenaleyh, Anayasa öyledir diye bu tarafı sınırlamak mümkün değildir.

E. SAĞLAM — Sayın Tunç, bir dakika lütfen, şimdi bir başka konuya geçeceğim. Sayın seyircilerimizin de sanıyorum merakla üzerinde durduğu bir konu bu. Şimdi, sizden ricam şu: Konfederasyonlarınıza bağlı sendikaların üye sayısını, aidat ödeyen üye sayısını rica ediyorum. Acaba önce sizden sorayım, şu anda sizin Konfederasyonunuzda aidat ödeyen üye sayısı, sendikalı üye sayısı nedir? Sizden de aynı soruyu rica edeceğim.

H. TUNÇ — Sayın Sağlam, bu konu da Türkiye’de en çok tartışılan konulardan bir tanesidir. Son zamanlarda şöyle bir imaj yaratılmak isteniyor. Sanki Türk-İş duraklıyor, DİSK geliyor imajı maksatlı, kasıtlı, (şimdi belgeleriyle ispat edeceğim) yaratılmak isteniyor. Ben burada bu konuyu da açmak istemezdim, fakat önemli konu...

E. SAĞLAM — Efendim bana sayı verir misiniz?

H. TUNÇ — Vereceğim efendim. Bir kere Türk-İş 1964 yılında teşkilatlanmasını tamamlamıştır. Her iş kolunda bir sendika ilkesinden hareket etmek suretiyle...

E. SAĞLAM — Oraya geleceğim ayrıca... İş kolu sayısını verir misiniz?

H. TUNÇ — Hayır şu bakımdan ben de neticeye bağlayacağım, bunu söylemezsek yalnız rakam vermenin anlamı yok. 1964’den bu yana Türk-İş bünyesine tek bir kuruluş almamıştır.

E. SAĞLAM — Yalnız tüzüğünüzün 5 inci maddesi yanlış hatırlamıyorsa, 5 inci maddesinin E fıkrası.

H. TUNÇ — Çünkü güçlü sendikacılık ancak bu yolla sağlanabilirdi. Yoksa işçiyi bölüp parçalamak ve Kemal Beyin söylediği gibi,

sermaye karşısında cılız bırakmak sendikacılık anlayışıyla kabili telif değil. Ne yapmak lâzımdı? İster yasa koysun ister koymasın sendikalar prensiplerini kendi koymalıydı, çünkü Batı toplumlarında zaten hemen hemen hiç özel sendikalar kanunu da yok. İlkelerini kendileri koymuşlar işçinin bütünlüğünü korumak amacıyla yöelik tüzüklerinde vazgeçilmez taviz verilmez ilkeler koymuştur. Biz de koyduk, 1964'den bu yana Türk-İş'e üye kayıt edilmedi, edilmesine imkân yoktu. Çünkü her iş kolunda teşkilâtlanmasını Türk-İş örgütsel olarak tamamlamıştır. Geriye kalıyordu o iş kolundaki işçilerin o teşkilât etrafında bütünleşmesi, toplanması ve işverene karşı haklarını daha güçlü korumaktadır. Bugün DİSK'e giden hemen hemen birçok sendikaların Türk-İş'in her Genel Kurulu'na müracaatları vardır. Burada konuştuğum her kelimeyi belgelemeğe, ispatlamaya muktedirim, zaten ispatlayamayacağım kelimeyi konuşmam.

E. SAĞLAM — Şimdi efendim izin verirseniz bu iş kolu konusunda konuyu ayrıca açacağım. Şimdi bana siz aidatlı üye sayısını söyle misiniz? Buradan işkolu konusuna geçeceğim ayrıca.

H. TUNÇ — Söyleyeceğim. Şimdi Türkiye'de bizim tespitlerimize göre, bir milyon 600 bin sendikalı işçi var. 760 küsur da...

E. SAĞLAM — 1 milyon 600 bin...

H. TUNÇ — Evet, 760 küsur da sendika, federasyon, konfederasyon var. Bu 760 küsur sendika konfederasyon, federasyonundan Türk-İş'e sadece ve sadece 33 tanesi bağlı, yani Türk-İş'in 33 tane örgütü vardır. Fakat buna karşı 1 milyon 600 bin işçinin 1 milyon 350 bin'i Türk-İş'e üye.

E. SAĞLAM — Şimdi pardon efendim, 1 milyon, yavaş söylerseniz... Kaç?

H. TUNÇ — 1 milyon 350 bin.

E. SAĞLAM — Bir milyon 350 bin üyemiz olduğunu söylüyorsunuz.

H. TUNÇ — Geri kalan kısmı da, DİSK dahil diğer bağımsız sendikalara.

E. SAĞLAM — Bunlar aidat ödeyen üyeleriniz...

H. TUNÇ — Elbette, şimdi efendim ıspatlamak bakımından sayısız belgeler verebilirim, gerek Çalışma Bakanlığı'nın araştırmaları, gerek diğer teşkilâtların, hele son, çok yeni 16.6.1975 tarihinde bizim İzmir'de yaptığımız direnişle ilgili İzmir Bölgesi Sanayi Odası'nın bir araştırması var. Güya aleyhimizde bir araştırma yapıyordu; işçinin çoğu direnişe katılmadı falan diye. Bu arada sendikali işçilerin sendikalara göre dağılımını da araştırmış. Bu yalnız özel sektörde, kamu sektörünü içine alsaydı daha değişik rakamlar çıkardı, çünkü kamu sektörünün hemen hemen tümü bizde.

E. SAĞLAM — Oraya geleceğim efendim... Evet...

H. TUNÇ — Efendim, zaten ben onu vereyim şu bakımdan; 1 milyon 350 bin'i doğrulayan bulgular bunlar. Kriterler, meselâ Ege Bölgesi İmalât Sanayiinde çalışan sendikaların dağılımı şu: Kamu sektörü dışında, Türk-İş'e bağlı işçi sayısı sendikali işçinin %87 virgöl 10 unu teşkil ediyor. DİSK'e bağlı işçi sayısı 10 virgöl 3'ü teşkil ediyor, bağımsız sendikalara bağlı işçi sayısı da 2 virgöl 6'yı. Yani %87 virgöl 10'u Türk-İş'e üye, %10'u DİSK'e üye, %2'si bağımsız sendikalara üye. Bu belgeleri, üçünü de yönetici olarak size takdim etmeye amadeyim. Yani sorunuza cevap vermiş oldum, Türk-İş 33 güçlü sendika ve Federasyonun örgütü altında 1 milyon 350 bin üyeye sahip, Türkiye'nin en önemli özgür kuruluşudur.

E. SAĞLAM — Peki teşekkür ederim. Şimdi Sayın Türkler sizden rica edeyim, şu anda Konfederasyonunuza bağlı sendikaların üye sayısını...

K. TÜRKLER — Efendim önce onu vereceğim, önce Türkiye'de ne kadar işçi var, 1 milyon 600 bin olduğunu söylüyor. Bizim araştırma dairemiz bunu bir milyon 500 bin olarak tespit etmiş, sigortalı işçi olarak ve diğer taraftan 100 bin işçi de özel sigortalı imiş, yani 1 milyon 600 bin'in birbuçuk milyonu sigortalı, 100 bin'i de özel sigortalı işçi. Şimdi her neyse 1 milyon 600 bin işçinin...

E. SAĞLAM — Bendeki rakamlar farklı da affedersiniz Sayın Kemal Bey, yani onun için ısrarla duruyorum. Sizin verdiğiniz ra-

kamlara göre, sizin araştırma daireniz yaptığı araştırmaya göre, 1 milyon 500 bin sendikalı ve sigortalı var ve 100 bin işçi de...

K. TÜRKLER — Hayır 100 bin işçi de özel sigortalı olarak 1 milyon 600 bin oluyor.

E. SAĞLAM — Tamam, bendeki rakam 75 Ekonomik Raporu'na göre, verilen rakam 1974 yılı rakamıdır. 67 il'in toplamıdır. 1 milyon 799 bin 998'dir yani, aşağı yukarı yaklaşık olarak 200 bin fazla görünüyor. 1975 Ekonomik Raporu, fakat 1974'e ait.

K. TÜRKLER — Olabilir, herne ise şimdi Sayın Halil Bey'in şeyi üzerinde durmak istiyorum. Onlar 1 milyon 600 bin diyorlar tamam biz de o rakamı kabul edelim, bir milyon 600 bin'in 1 milyon 350 bin'i çıkarsa bunun içerisinde onların aidat ödeyen üyeleri olduğunu söylüyorlar, demek ki 250 bin işçi kalır. Şimdi geçen açık oturumda da bir buçuk milyon olduğunu söylemişlerdi demek ki geçen oturumdan buyana 150 bin eksilmiş, üye sayınız Sayın Halil Tunç. O zaman gerileme var sayın gene sizde, şimdi geride kalan 250 bin eğer işçi ise Anadolu'da o kadar çok küçük atölyemsi iş yerleri var ki, Halil Bey bunu gayet iyi bilir, bunların hepsini toptasak her halde 250 binden gene çok çıkar. Şimdi ben Türk-İş'in iddiası üzerinde durmak istemiyorum çünkü sonuç getirmez, onların isterse 2 milyon 350 bin üyeleri olsun ama DİSK'in bugün aidat ödeyen üye sayısı 4 yüz bini geçmiş demiyoruz. 4 yüz - dört yüz bin'in yakınında olan bir rakamdır...

E. SAĞLAM — Yakınlık nedir meselâ 300...

K. TÜRKLER — Yani 370 bin ile 400 bin arasında...

E. SAĞLAM — 370 bin ile 400 bin. Evet efendim.

K. TÜRKLER — Bunun dışında bağımsız birçok sendikalar vardır. Daha yakın tarihte...

E. SAĞLAM — Milliyetçi İşçi Sendikaları var, o var.

K. TÜRKLER — O var, bağımsızlar var, daha yakın tarihte ayrılmış sendikalar var DİSK'ten bir tanesinin 100 bin üyesi olduğu

söyleniyor idi ben Türk-İş'in raporundan baktım, 100 bin değil ama ona yakın bir rakam üyesi varmış o sendikanın...

E. SAĞLAM — İzin verirseniz...

K. TÜRKLER — O zaman bu fazlalıklar nereden geldi? Acaba bizim sendikalarımıza dışarıdan hürâfeler mi getirilip de üye kaydolmuş bu hareketler hangi aidatlarla nasıl oluyor?

Ben birşeyi öğrenmek istiyorum, müsaade ederlerse, İzmir İstatistik veya Odası bilmem birşeylerden bahsettiler. Acaba orada DİSK'i %10 bulmuşlar TÜRK-İŞ'i de %80 bulmuşlar. DİSK'in bazı sendikalarına ait rakam var mı orada? Çünkü geçmiş tarihte ben buna benzer gazetelerde bazı rakamlar görmüştüm, Türk-İş'in birtakım iddiaları olmuştü basında orada gülünç rakamlar çıkmıştı ortaya. Acaba var mı?

H. TUNÇ — Efendim izin verir misiniz.

E. SAĞLAM — Müsaade ederseniz bu sendika üye sayısını konusunu çözmek burada mümkün değil. Çünkü benim de bu açık oturuma hazırlanırken yaptığım araştırmalar sonucu ben gerçek rakamları itiraf edeyim ki bulamadım. Ve bu tartışmaların sonunda da bulabileceğim ümidinde değilim, onun için bir başka konuya geçmek istiyorum. Müsaade eder misiniz? İzin verir misiniz? Sayın Cimburbâşkanımız Korutürk'ün 19 Mayıs 1975 tarihinde Gençlik ve Spor Bayramı münasebeti ile yaptığı konuşmada bir söz vardı hatırlarsanız, ben yine müsaade ederseniz hatırlatayım; diyordu ki, sendikalar enflasyonu andıran bir üreme havası içerisinde çoğalmaktadır. Şimdi bu hatırlatmayı da yaptıktan sonra bu görüşe katılıp katılmadığınızı, şu anda ülkemizde bulunan 762 sendika sayısının çok olup olmadığı konusunda kısaca görüşünüzü rica edeyim ve bundan da iş kolları yönetmeliğine hemen geçelim, yalnız bunu da hemen kısaca beyan ederseniz, çünkü vaktimiz bir hayli daralıyor, daha tartışacağımız konular var, yani mümkün olduğu kadar gene uzatmak istiyorum ama bu konudaki görüşlerinizi kısaca alayım. Buyurun efendim.

H. TUNÇ — Bu konuda elbette ülkemizdeki sendika enflasyonundan şikâyetçi olmayacak kimse yoktur. Ne Sayın Türkler bundan memnundur, ne Türk-İş'in Genel Başkanı olarak ben memnunum.

E. SAĞLAM — Çare ne olabilir?

H. TUNÇ — Onu söyleyeceğim, bunun çaresi her halûkârda sendikaların sendika enflasyonunu önleyici bir politika izlemeleriyle mümkündür. Bu iki Konfederasyonun da tüzüklerinde vardır. Ama uygulamada buna uyulmuştur, uyulmamıştır o ayrı tartışma konusudur. DİSK'in tüzüğünde bile, bildiğim kadarıyla ana ilke 16 iş kolu sendikasıdır. Bizim tüzüğümüzde 33 iş kolu sendikasıdır ve giderek 16 indirmek de bizim için ana hedeftir. Fakat bu konuda...

K. TÜRKLER — Ama iş kolu yönetmeliğinde ayrıldığımız bazı noktalar var...

H. TUNÇ — Şimdi efendim, abartmamak lâzım ülkemizde sendikacılık hareketi yenidir. Bazı işyerleri doğum, sendikalaşma sancısı çekiyor. Bunlarda işçi bilinçlenip güçlü sendikaların hangisi olduğu yolunda daha tam eğitilmemiş, tam bilince varamamış, yeni kurulan iş yerleri bunlar. Bu bakımdan bazı çevreler, işverenlerde bazan kendi çıkarları için sarı sendikalar kurdurmak suretiyle sendikaları bir hayli çoğaltmıştır. Bunun yolu şu: Kesinlikle bir işyerinde birden fazla sendika varsa bunu en üst işçi örgütleri bünyesine almamaktır. Nitekim Avrupa sendikacılığının en güçlüsü olan Almanya'da da, gerçi kendi şartlarımız muvacehesinde biz illa Alman modelini almak mecburiyetinde değiliz, 16 işkolu sendikası vardır. Ve bugün Almanya'nın ekonomik kalkınmasını bir dereceye kadar Erhart mucizesine değil, Alman sendikalarının az sayıda, çok üyeli, disiplinli bir topluluk olmasına bağlayan ekonomistler vardır. Biz deriz ki 700 sendika Türkiye için gerçekten çoktur. Bugün 16 sendikaya doğru gitmek gerekir, işçinin işveren karşısında haklarını koruması, kamuoyunda toplumun tüm sorunlarına ağırlığını koyması hattâ siyasal bakımdan ağırlığını koymasının rolü buradadır. Yoksa çok sayıda işçi sendikası, işçinin çıkarlarına ters düşer, felsefesine ters düşer, biz o bakımdan, biraz evvel ifade ettim, geçmişte sayıları oldukça kabarık olan ve Türk-İş'e üye olmak istemelerine rağmen, burada Sosyal-İş var, Pet-Kim var, TİS var... yani hemen hemen DİSK'e kapılan birçok sendikalar senelerce Türk-İş'in kapısını aşındırmıştır. Biz bu ilkeye bağlı kaldığımız için, bu sendikaları bünyemize almamışızdır. Ve bundan sonra da almak niye-

tinde değiliz. Yoksa 1964'den bu yana bir defa bu kapları açalım, Türkiye'deki sendika sayısı 700'den belki aşağı iner ama bu sefer iç bünyede, o iş kolunda kavgalar, mücadele, rekabet başlar ve rekabet çoğunlukla işçi aleyhine sonuçlanmaktadır. İşverenlere yarar sağlamaktadır. Çünkü, eğer işçi bölünürse gücü bölünüyor demektir, bundan en fazla yara alan topluluk da işçi topluluğudur. Yani görülüyor ki, biz ana ilke olarak ülkemizde sendikaların az sayıya indirilmesini kanundan beklemiyoruz. İki Konfederasyon ana ilkeleri koymalıdır ve bu ilkelere yüzde yüz sadık kalmalıdır, bir işkolunda birden fazla sendikayı bünyesine almamalıdır derim, özgür sendikacılık hareketinin kurtuluş yoludur başka türlü Türk sendikacılık hareketini sendika cambazlarının elinden, sarı sendikalardan kurtarmak olanağı yoktur. Kanunlarımız malesef bugünkü ortam içinde herhalde işçi yararına değiştirilmesi oldukça zor bir ortam içindeyiz. Bu sorumluluğu işçi teşkilatları kendileri yükümlenmeli ve sendika sayısını asgariye indirmelidir derim.

E. SAĞLAM — Efendim Sayın Tunç, rica edeyim bir konuda burada şu anda hükümet temsil edilmediği için bu ortamın...

H. TUNÇ — Hükümet... Hükümeti...

E. SAĞLAM — Hayır bir beyanınız oldu da yani bu ortam işçi yararına değişiklik ortamı değil dediniz o konuda bir tartışma açılmasından müsaade ederseniz kaçınalım.

Şimdi Sayın Türkler, Sayın Tunç sendika sayısının fazla olduğunu, bunu önleyebilmek için işkollarında bir sınırlamaya gidilmesi gerektiğini söyledi, ayrıca kendilerinin tüzüklerinin 4 üncü maddesinin 18 inci fıkrasında, pardon, özür dilerim 18 değil, 2... 6 ncı E fıkrasında aynı işkolunda yalnız bir kuruluş üyeliğe kabul edilir hükmünü getirdiklerini söylediler. Sizin yönetmeliğinizde ise 11 inci maddesinde aynı işkolunda birden fazla sendikanın DİSK üyeliğine kabulü mümkündür. Ancak bazı şartlara bağlıdır diyorsunuz. Bu hatırlatmadan sonra sizden rica edeyim, sendika sayısı fazla mıdır? Azaltılmasını ister iseniz bunun yolu nedir?

K. TÜRKLER — Hareket noktanız değişik olunca, elbette ki yürüdüğümüz çizgi başka başka olacak. Sayın Halil Tunç diyor ki, eğer

işçi çıkarı açısından bakabilen sınıf sendikaları daha çok ayakta kalabilmiş ama diğer, uzlaşmacı sendika tipi dediklerimiz yok olmuşlar. Biraz evvel Sayın Halil Tunç Avrupa'daki sendikaları sanki, biraz evvel benim uzlaşmacı tip dediğim sendika içinde olduklarını demek istedi, öyle değildir. Amerika'daki sendikaların bazıları öyledir. Ama Avrupa'daki sendikaların çoğunluğu, örneğin İtalya'daki, örneğin Fransa'daki, örneğin belki Almanya'daki, belki İngiltere'deki ve diğer Avrupa demokratik ülkeleri yani kapitalist ülke Avrupa ülkelerindeki sendikalar, çoğunlukla din sendikaları hariç, ve tamamen sınıf sendikalarıdır. Benim demek istediğim budur ben komünist ülkelerdeki sendikalardan bahsetmedim işte Türkiye'de de eğer işçinin oyuna güvenilirse ve eğer referandum sistemi, yani sendika seçme özgürlüğü uygulanırsa mutlak surette sendika sayısı azalacaktır. Çünkü bunun birtakım zararları olduğunu falan filan bahsediyorlar, halbuki geçmiş yakın tarihte belirli bir süre uygulamıştır, o dönem içerisinde anarşik olay dedikleri olayların hiçbirisi de olmamıştır. Ne işgal olmuştur, ne direnme olmuştur, hiçbir şey olmamıştır. Tek yolu referandumdur.

E. SAĞLAM — Çok teşekkür ederim Sayın Türkler. Sayın Tunç geçenlerde biliyorsunuz işçi işveren ilişkileriyle ilgili olarak yaptığımız açık oturumumuzda referandum konusunda size yönelttiğim bir soruya, bu konuda referanduma taraftar olduğunuzu beyan etmiş idiniz. Şimdi bu konudaki sizin de görüşlerinizi rica edebilir miyim?

H. TUNÇ — Sayın Sağlam, öyle bir ortam içindeyiz ki, kavramlar, sorunlar tartışılırken hiçbirinin derinliğine inilmiyor. Referandum kavramı da çok çarpıcı bir kavramdır. Demokratik bir kavramdır. Yani bir referandumun karşısına ilk bakışta çıkmağa imkân yoktur. Ama, ancak referandum söylendiği gibi ülkemizde sendika seçme özgürlüğü yerine mi kullanılır, yoksa bizim kanaatimize göre ülkede sendikalaşma bilincini, sendikacılık anlayışını, yahut da demokratik işçi hak ve hürriyetlerini zedeleme amacına yönelik mi kullanılıyor? Bunun tetkikinde yarar var.

Bir kere Dünya Sendikacılık tarihini incelersek yüz yılı aşan Dünya Sendikacılık tarihinde yalnız ve yalnız bu sistem Amerika'da var. Yalnız ve yalnız dünyanın başka bir ülkesinde refe-

TÜRK-İŞ Bilgi Merkezi

randum sistemi sendika kurma hakkı hürriyetinde veya toplu sözleşme yapma yetkisinin tespitinde kullanılan bir sistem değil.

Arkadaşlarımız zaman zaman Türk-İş'i Amerikan Sendikacılığı ile suçlarlar, tam aksi. Biz Türkiye'de Kıt'a Avrupa Sendikacılığını İskandinav ülkelerindeki sendikacılık çerçevesini kendi ülkemiz içinde bulunduğu, kendimiz de özel şartları hesaba katarak benimsemiş bir model geliştirmeye çalışıyoruz.

Bakın Amerika'da nasıl uygulanmış, nasıl gelişmiş, neticeleri nasıl sonuçlanmış 1935'lerde Amerika'da bir yasal düzenleme ile oylama sistemi getirilmiş. Fakat arkasından, hemen çok kısa süre içinde bunu çok sayıda binlerce sendika izlemiş. Bir kere hareket noktamız şu olsun: Referandum sendika seçme özgürlüğü ile hiçbir ilişkisi yok. Ülkemizde Batı ülkelerindeki kadar sendika özgürlüğü var, hiçbir işçinin herhangi bir sendikaya girmesi veyahut da çıkmasını yasaklayan tek bir müeyyide yok bir kere sendika özgürlüğünü eline almış, işçinin herhangi bir sendikaya girip veyahut çıkmasını referanduma bağlayamaz. Bugün..... Burada herhalde Sayın Türkler İzleyicilerime tanıtmak isterim, Birleşmiş Milletler Çalışma Teşkilatının referandumla ilgili, yahut toplu sözleşme rejimi ile ilgili bir incelemesinde yalnız Amerika'da olduğunu ve Amerika'da da bunun müeyyideleri olduğunu, bakın Amerika yasasını getirmiş, 22 nci sayfası bakın efendim. Diyor ki, eğer böyle bir oylama sonucu bir sendika yetki alırsa o sendikanın komünist eğilimli bir sendika olduğu tespit edilirse yetkisi iptal edilir. Yahut yıkıcı faaliyetlerde bulunduğu tespit edilirse, yetkisi iptal edilir. Komünist faaliyetleri yürüten bir kuruluş olarak nitelendiriliyorsa yetkisi iptal edilir. Veyahut komünistlerin kontrolü altında bir kuruluş olarak belirlenmişse yetkisi iptal edilir. Bir taraftan yargı organları tarafından da değil. Bir komisyon kuruyorlar, bu komisyon bu yetkiyi iptal ediyor. Kaldı ki orada kuruluş yılında toplu sözleşmeyle ilgili değil işveren hesabına..... olmadığı için ve oradan..... gidiyor. Maden, yeraltı madenlerinde teşkilâtlandırabiliyor, sendika seçmede bunu bir kural olarak koymuşlar ki, işyeri bile işçiler muhtelif sendikalara bölünmesinler, güçlü olsunlar. Tek sendika var işveren karşısında haklarını korusunlar.

Şimdi bunun dışında referandum; eğer Türk İşçi Hareketinin bir ihtiyacı olsaydı... acaba 1964 de yürürlüğe girdi Sendikalar

tadan kaldıracak, onun da ötesinde işçinin sendikalaşmak bilincini ortadan kaldıracak işçi sendikaya girip girmemekte muhtar olacak. Sendikaya girse de yararlanacak, girmese de yararlanacak. Zaten işverenlerin eskiden beri özlemini duyduğu sendikaları maddî bakımdan çökertmek işkolu sendikacılığını dağıtmak ve işçiyi parçalayıp bölmektir. Hemen şu hatırlanabilir: İşverenler de buna karşı, acaba bunun sebebi ne? Onun sebebi işverenlerin şahsî çıkarları ile ilgili, ekonomik çıkarları ile ilgili, referandum ne acaba bu bizi ilgilendiriyor mu? Bu ülkenin evlâtları olarak bizi de ilgilendiriyor. Çünkü ekonomi yıkılırsa, elbette bu yıkımın altında işçi de kalacak.

Her iş yerinde iki senede bir o iş kolunda elli sendika varsa elli sendika birden Çünkü tek bir yetki olmasın, referanduma katılma talebini sınırlamaya imkân yok. İşyeri çalışacak. Sorumlu sendikacılıkla sorumsuz sendikacılık mücadele edecek ve sorumlu sendika kaybedecektir. Orada iyi hitabeden, işçiye büyük hedefler gösteren, palavra sıkın, demegoji yapan, militanlarını işçinin üzerine saldırtan sendika hiç kuşkunuz olmasın yetkiyi alacak. Ama o işyerinin içinde bulunduğu şartlar bakımından bundan belki işçiye vadettiği ekonomik ve sosyal hakları sağlayamayacaktır. Umurunda değil iki sene sonra o gidecek başka işçi, bu sefer başka bir sendikaya gönül bağlayacak. O gidecek başka bir sendikaya gönül bağlayacak. İşverenlerin itiraz ettiği o ekonominin dayanmasına imkân kalmayacak, kendi çıkarlarıyla çeliştiği için karşı çıkıyorlar. Bununla ilgili belgeyi sunuyorum; Ilo'nun görüşüne göre bizi arkadaş Amerikan sendikacılığıyla itham ederler ama, dünyada tek bir emsali Amerika'da vardır. Dünyanın hiçbir ülkesinde 100 senelik toplu sözleşme rejimi uygulayan ülkelerde dahi referandum diye bir müessese yoktur.

Sonunu bağlıyorum; referandumla ilgili çok şeyler söylendi. Basınımız üzülerek ifade edeyim ki, haberleri yorumluyor ve haberleri kendi siyasal düşüncesine, ideolojisine uygunsa, sempatiyle karşılıyor, alıyor, eğer ideolojisine uygun değilse, sempatisi yoksa, o kuruluşa o referandum neticelerinde ister istemez kamuoyuna doğru bilgi vermekle sorumlu olan basınımız ki, özgürlüğün simgesidir basın, demokrat rejimin simgesidir. Bu görevine ders düşen bir tutumla yanlış bilgi veriyor.

Örneğin; Anayasa Mahkememizin referandumları durdurucu kararına kadar Türkiye'de yapılan referandumlar belli. Yine burada yapılan referandumlardan, bunu da belgelerim, belgesini sunacağım. %70'ini.

E. SAĞLAM — Evet Yargıtay Genel Kurulu.

H. TUNÇ — Özür dilerim. Onun kararından sonra o güne kadar yapılan referandumların sonucu Çalışma Bakanlığının belgelerinden alınmıştır. Takdim ederim. İspat burada. Referandumların %70'ini Türk-İş'e bağlı kuruluşlar kazanmıştır. %10'unu DİSK'e bağlı ve bağımsız sendikalar kazanmıştır. Geriye kalanını da hiçbir kazanmamıştır. İşte referandum bazı bakımdan işçilerin toplu sözleşme yapma hakkını da ortadan kaldırıyor. 20 sendika birden girerse, %50'sini muhtemelen hiçbir alamayacak, nitekim başımıza gelen var. Adana'da ve bazı illerde defalarca referandum yapılmasına rağmen, hiçbir sendikanın referandum alamadığı ve bu işyerlerinde toplu sözleşme yapılamadığı gerçeğini burada inkâr etmeğe imkân yok. Korkmuyoruz referandumdan, kendi gücümüze inanıyoruz. Korktuğumuz şu; özgür sendikacı hareketleri dejenere edilmesin, toplu sözleşme rejimi dejenere edilmesin ve onun ötesinde işçinin, ekonomik ve sosyal gelişmesini sağlayıcı Türk ekonomisi tahrip olmasın, bu tahribatın altında toplumun diğer kesimleri gibi işçi kesimi de kalacaktır ve hiçbir zaman işçinin ekonomik ve sosyal gelişmesi böyle bir ortam içinde sağlanamayacaktır.

E. SAĞLAM — Çok teşekkür ederim. Sayın Türkler isterseniz referandum konusunu çok kısa, çok önemli bir konuya geçeceğiz çünkü önemli noktalar var temas etmem lâzım.

K. TÜRKLER — Sayın Sağlam, Sayın Tunç, önemli olarak söylediği noktalardan alacağım. Sayın Tunç diyor ki sadece Amerika'da referandum uygulanmaktadır. İlo'nun raporu böyle yazıyor diyor.

Şimdi o kitapta ne yazarsa yazabilir. Fakat siz de şunu gayet iyi biliyorsunuz ki; Türkiye'deki referandum gereğinin ortaya çıkması Avrupa'da ve Amerika'da olup da Türkiye'de kısıtlanmış olan, bir hakkın kısıtlanmış olmasından ileri gelmektedir.

E. SAĞLAM — Bir dakikanızı rica edeyim.

K. TÜRKLER — Bulundukları Sarı sendikalardan ayrılmak için direnmediler mi? ve 15-16 Haziran olayları bir yasa değişikliğiyle işçinin sendika seçme özgürlüğünü de daha ötesine geçerek seçmek istediği sendikaları ortadan kaldırmaya yönelik yasal değişiklikten ileri gelmemiş midir? Demek ki işçinin özgürce sendika seçme, oy kullanma hakkı tanınmamıştır.

H. TUNÇ — Kanunu tamamen kaldıralım.

K. TÜRKLER — Sonra diyorsunuz ki, referandum şu niye getirmemiş? Bir sene kadar uygulamıştın. Bu dönem içerisinde ne işgal olmuştur, ne direniş, hiçbir şey olmamıştır. Sonra %70'ini Türk-İş kazanmıştır dediniz, 21 inci işyerine kadar 19 işyeri DİSK'in kazandığı işyerleridir. Bir tanesi Türk-İş'indir, bir tanesi bağımsız sendikaların.

E. SAĞLAM — Sayın Türkler, bir dakikanızı rica edeyim. Şimdi izin verirsiniz,

K. TÜRKLER — Ne ise biz burada şeyin mücadelesini yapmıyoruz yani Türk-İş DİSK mücadelesi yapmıyoruz da, işçi sınıfına yararlı olacak olan yol nedir? Bunun hesaplanmasına çalışıyoruz.

E. SAĞLAM — Bir dakika Sayın Tunç, bir dakika Türkler. Şimdi izin verirsiniz, bir konuda ben sizden ricacı olacağım. Yani ben müdahale ettiğimde, lütfen, dediğimde eğer kesmezsek, belirli bir noktaya gelme imkânına kavuşamayız. Şimdi izin verirsiniz Sayın seyircilerimiz için çok teknik olan ve gerçekten belki bir programı hasretmemiz gereken referandum konusunu daha fazla derinliğine indiğimizde bu konular dağılacak. Oysa sayın seyircilerimizi yakından ilgilendiren başka bir konuya geçmek istiyorum. Bu konu 1967'de, yanılmıyorsam 12 Şubat 1967'de sizin DİSK'i kurmanıza kadar Türk sendikacılık hareketindeki gelişmeler ve sizin ayrılıp yeniden bir Konfederasyon kurma nedenleri, bununla beraber sendikaların siyasî partilerle olan ilişkileri konusuna geçmek istiyorum.

Şimdi önce sizden rica edeyim; 1967, 12 Şubat'ta bir kongre yaptınız ve ertesi gün de Tüzük ve Kuruluş Bildirinizi resmî ma-

Mannesman grevi sırasında, grev açısından, toplu sözleşme açısından ve eğitim açısından ve bütün konular açısından Türk-İş işçi sınıfının çıkarları doğrultusunda yön değiştirmeye başlamış.

E. SAĞLAM — Bu nedenle de ayrıldınız?

K. TÜRKLER — Biz ayrılmadık. Biz doğru yönde gitmeyi kabul ederek Türk-İş'i ayrıldığı çizgiden itibaren salıverdik. O ayrıldı gitti.

E. SAĞLAM — Çok teşekkür ederim.

K. TÜRKLER — Aslında DİSK'in ayrıldığı daima söylenir, DİSK esas doğrultuda yürümeye devam etmiştir, ama Türk-İş ayrılık çizgisini, açısını daha çok büyütmüş, ayrılıp gitmiştir.

E. SAĞLAM — Çok teşekkür ederim, yalnız sizin tüzüğünüzün son sayfasında DİSK'i kuranların sadece 5 sendika olduğu da, o kadardır.

K. TÜRKLER — Onu şöyle izah edeyim, 20 küsur sendikaydı, fakat 5 sendika burada görev aldı ve bilâhare diğerleri katılmak üzere.

E. SAĞLAM — Sayın Türkler'in iddiasına göre, diyor ki, 1960-61 yıllarından sonra Türk-İş'de gördüğümüz değişiklikler nedeniyle 1967 yılında bu durum ortaya çıktı, ben ayrılık tabirini kullanmıyorum, çünkü kendileri kabul etmiyorlar. Bu durum ortaya çıktı. Ve bu konuda bazı iddialar söylüyorlar. Bunları özet olarak söylerseniz bundan sonra siyasî partilerle olan ilişkilere geçeceğim.

H. TUNÇ — Sayın Sağlam. Bu konuda elbette birkaç dakika bu eleştiriye cevap vermek olanağı yok. Fakat özetle söyleyeyim; ben-ce bunlar tamamen ayrılışın şekilleridir. Esas ayrılış arkadaşımızın bundan evvelki konuşmalarında açık, seçik, net görülmüştür, sınıf sendikacılığı niteliği, ayrılışın temel nedenidir. Şimdi geleceğim sonunda oraya.

E. SAĞLAM — Kemal Bey evet diyor.

E. SAĞLAM — Bir dakika. Ben o zaman bunu teyiden sormuş olayım. Ve yine Tüzüğümüzün 3 üncü maddesinin son fıkrasında şöyle bir fıkra yer alıyor. Orada; “Emekçilerin tüm haklarını alabilmesi için yalnız meslekî mücadele ile mümkün olamaz, alamaz, almaları yalnız meslekî mücadele ile mümkün değildir. Bunun yanı sıra Anayasa’daki demokratik haklarını kullanarak siyasî mücadele yapmaları da gereklidir.” diyorsunuz. Yine bu sizin tüzüğünüzde yer alıyor. Türk-İş Tüzüğü’nde ise...

K. TÜRKLER — Orada devam ediyor cümle, lütfen onu tamamlayalım.

E. SAĞLAM — Hay hay efendim. Bir dakika izin verirseniz devam edeyim, herhangi bir şeyle kesmeden devam edeyim. “Bu mücadele işçi sınıfının varlığının tam bilincine kavuşturarak insanın insanı sömürmesi esasına karşıt bir amaç güder.” diyorsunuz.

Şimdi bu soruna geleceğim. Türk-İş Tüzüğü’nde ise, yine 4 üncü maddenin son fıkrasında; “Türk-İş siyasî partiler karşısında mutlak bağımsızlığını korur, siyasî partilerle organik bağ kurmaz. Genel Kurul kararı olmadıkça herhangi bir siyasî partiyi destekleyemez.” diyor.

Şimdi bu iki hatırlatmayı yaptıktan sonra son soruma geçiyorum:

Sizce sendikaların siyasî partilerle ilişkileri ne olmalıdır? Bir siyasî parti mi kuralırlar, yoksa herhangi bir şekilde seçimlerde veya seçim öncesi bir siyasî partiyi desteklemeli midirler?

Aynı soruyu Sayın Tunç’a da yönelteceğim. Buyurun Sayın Türkler.

K. TÜRKLER — Bu soruyu önce Halil Tunç arkadaşşıma sorsanız şimdiye kadar olduğu gibi, daha iyi olurdu. Şimdi bu konuya cevap vermem de mümkün olurdu.

E. SAĞLAM — Aynı soruyu Sayın Tunç’a da soracağım.

K. TÜRKLER — Bizim anlayışımız Türk-İş’in bugüne kadar uyguladığı gibi partilerüstü politika diye aslında partilerin tamamen içinde uyguladığı gibi bir politika değildir. Orada yazılı olanı de-

ğil, ben eylemde hayata geçirmiş olduğunuz politikanızın ne olduğunu söylemek istiyorum. Sizin ağzınızdan bir sürü demeçler, kongre konuşmaları, toplantı konuşmalarında çok açık seçik olarak Türk-İş ve yöneticileri bütün kadrosu partilerüstü politikayı devamlı surette yerleştirmişsinizdir. 15 milyon en az Türk halkı dinliyor. Türk halkı partilerüstü tabirinizi gayet iyi biliyor. Ben onların anlayacağı lisanla söylüyorum. Tüzüğünüzde öyle yazmışsınız. Şimdi partilerüstü ne demektir? Partiler iktidar için mücadele eden siyasî kuruluşlardır. Binaenaleyh bu siyasî kuruluşların üstünde kuruluş veyahut da üstünde bir politika nasıl olur, onu bilmem. Ama partiler dışı demek belki daha doğru olur idi.

Şimdi Türk-İş, işte biraz evvelki konuya bağlı tarafı var yine. 1960'dan sonra AID yardımlarıyla Amerikan ilişkileri bir uzun süre devam edip de Amerikan sendikacılığının etkisi ve kontrolü altında kalınca, Amerika'da uygulanan bir politikanın, —nasıl söylesem— bir özentisi biçiminde partilerüstü politikayı ortaya atmıştır. Şimdi Amerika'da partilerüstü politika diye, partilerin içerisindeki milletvekilleri, meclislerde işçilerin çıkarına hangisi kanun teklifinde bulunuyor, hangisi aleyhte, hangisi leh-te bulunuyor, eleme unsuru uyguluyor, lobicilik sistemi dedikleri ve seçimlerden önce bunları teşhir ediyorlar, kara liste yapıyorlar, bunlara oy vermeyin, bunlara oy verin ve bu şekilde bir partiler dışı politika izlemeğe çalışıyorlar. Ama Amerika'daki partilerin kuruluş nitelikleriyle Türkiye'deki partilerin kuruluş nitelikleri arasında fark vardır. Amerika'daki partilerde parti içi disiplin, Türkiye'deki partilerde olduğu gibi bir grup kararı alındığı zaman, buna uymayan bir milletvekili partiden ihraç durumuna girmez. Ama Türkiye'de tüzükler, yasalar o şekilde düzenlenmiş ki, bir parti grubu karar aldığı zaman, buna uymayan milletvekili hemen derhal Haysiyet Divanı kararıyla ihraç durumuna gelir. Binaenaleyh Türkiye'de milletvekillerini ayrı ayrı fişlemek bunları kara liste yapmak ve şunlar işçinin çıkarını düşünüyor, bunlar düşünmüyor, demek mümkün değildir. Çünkü partilerin grup kararlarıyla bütün milletvekillerinin ona bağlanması mevzuubahistir. Onun için Türkiye'de böyle sistem uygulanamaz idi. Fakat Türk-İş bir özentiden lieri gelmesi nedeniyle bunu uygulamak istedi ve partilerin de bir tanesine bağlanmış gibi görünmek de istemiyordu, çünkü hükümetler zaman zaman yer değiştirebilirler ve daha ziyade bünyesinde özel sektörden ziyade

devlet sektörü bulunduğu için hükümetle bunları konuşarak bu konuları halletme durumunda olduğu için hükümetlerle iyi bir politika izlemek zorundaydı ve böyle bir politikayı partilerüstü politika diye ortaya attı. Fakat sökmeyi, çünkü biraz evvel dediğim gibi orta yerde eğer sınıf çıkarları açısından meseleyi ele alarak yola yürümeğe başlarsak, o zaman başka türlü bunu ele almak gerekir. Yok işçi sınıfı ile sermaye sınıfı, efendim kaynaştırılabilir, bağdaştırılabilir, böyle bir politikadan yanayız dediniz mi, o zaman politika bozulur. Şimdi DİSK bu noktada nasıl bir politika izliyor. Türk-İş Partilerüstü politika demesine rağmen, mevcut partilerin içerisinde bunlarla anlaşmalar yapmıştır seçimlerden önce, 50'şer tane kontenjanlar istemiştir, birbirlerine muhalif olan partilerden de istemiştir ve Meclise bu partiler yoluyla milletvekilleri sokmak istemiştir. Ama ne var ki, Millet Meclisine giren milletvekilleri, ister Türk-İş'ten olsun, ister nereden olursa olsun, o partinin külâhının rengi önemlidir. Eğer bir parti programıyla, bilmem nesiyle, sermaye sınıfından yana çıkarları birinci plânda tutan bir parti ise onun yoluyla işçiler de girse, Türk-İş'in işçileri de girse sonuç alamaz ve nitekim de öyle olmuştur. Bir zaman gelmiş 18 veya 32'ye kadar milletvekili içeriye girmiştir.

Şimdi DİSK'in partilerüstü dememekle birlikte, DİSK şunu söylüyor: "Sendikalar partiler dışı, siyaset dışı olamaz; partiler ne üstü olabilir, ne dışı olabilir, ama direkt olarak bir parti yoluyla, bir politika izlemek durumu yok ise, yani işçi sınıfının çıkarları doğrultusuna en yakın paralelde hangi parti varsa o sırada o partiyi belirli bir süre destekleme durumunda olmalıdır.

E. SAĞLAM — O sıra,

K. TÜRKLER — O sıra. Eğer böyle bir partinin kuruluşu cihetine gitmelidir, sınıf kendisi ve bunun için geçmiş 13-14 sene önceki İşçi Partisinin bir numaralı kurucusu olarak efendim hâlâ iftihar ederim, sonucu bana göre önemli değildir ve başladığımız ve götürdüğümüz yere kadar önemlidir. Binaenaleyh başladığımız ve götürdüğümüz süreç içerisinde ilk defa Türkiye tarihinde Meclise 15 tane milletvekili sokmuştuk ve bir İşçi Partisi olarak, bir sosyalist parti olarak Türkiye'de ilk defa bu sınıf kelimelerinin kullanılmasına da imkân verici bir duruma getirmiştir. Vaktiyle

bu Açık Oturumda yaptığımız konuşmaları konuşamazdık, daha şurada hemen adamı götürülüp giderlerdi, ama şimdi o Türkiye’de bunu getirmiştir. Şimdi bugünkü durumda DİSK’in siyasi olarak görüşü nedir? Bugünkü durumda DİSK bu şekilde sınıf çıkarları açısından bir parti siyaseti gütmenin mümkün olmadığı, bugünkü şartlar içerisinde. Çünkü en azından burjuva özgürlüklerinin dahi olmadığı böyle bir ortamda, böyle bir mücadele vermenin provakasyon anlamına gelebileceği düşüncesine sahip olduğu için, Kongre Kararında biraz evvel belirttiğimiz gibi, öncelikle demokratik hak ve özgürlükler için bir mücadele verilmesini, faşizme karşı bir mücadele verilmesini birinci plânda öne almıştır. Ve bugünkü siyasi partiler içinde de bu doğrultuda olan hangi parti olduğunu Kongre Kararımızda saptamıştır ve DİSK bu politikayı izlemektedir.

E. SAĞLAM — Çok teşekkür ederim.

— Sayın Tunç, konuşmanın başında sizin de parti tüzüğünden o hükmü okudum ve partilerüstü politika kısmını okudum, ve bu konudaki görüşlerinizi de aldıktan sonra sayın seyircilere, bir hayli vakit gecikti çünkü, konuyu toparlamak istiyorum.

H. TUNÇ — Sayın Sağlam, bu konuda Türkiye’de en çok tartışılan konu haksız isnatlar, haksız iftiralar hâlâ devam edegelir. Şu anda dahi, Açık Oturumda, tüzüğünde senelerce önce terkettiği partilerüstü politika konusu sanki geçerliymiş, var sayılmış, uygulamada uygulanıyormuş gibi arkadaşımız ifadede bulundular. Bir kere sendikacılık faaliyetini politikadan soyutlamağa imkân yok. Ekonomik ve sosyal meselenin olduğu her yerde politika vardır, siyaset vardır. Siyaset ekonomik ve sosyal meselelerinde tercihi noktalar, çünkü ekonomik ve sosyal meselelerin alacağı istikamet siyasetle belirlenir.

Türk-İş neden acaba bugüne kadar öyle bir tutum içine girmedi? Türk-İş’in temel felsefesi şu idi: Evvelâ birliğini korumak, bütünleştirmek, toplumda güvenilir, saygı duyulur bir toplum meydana getirmek. İddia ediyorum ki, eğer zamansız olarak biz böyle bir siyaset sendika ilişkisi yönüne gitseydik, Türk sendikacılığı hiç kuşkunuz olmasın, bugün 700 yerine, parti sendikaları doğardı. Halk Partisi Sendikası, AP Sendikası, CKMP Sendikası ve Millet Partisi Sendikası, MSP Sendikası gibi sendikalar

doğardı. Zamansız olarak gitmenin bu tehlikeleri vardır, bütünlüğümüzü korumak ve işçiye önceden çıkarlarının hangi istikamette olduğunu, bilimsel olarak eğitmek suretiyle belirli bir hedefe hiçbir zaman biz nihaî hedef olarak partilere karşı bağımsız kalacağız, politikada ağırlığımızı koymayacağız demedik. Evvelâ bütünlüğümüzü koruyacağız, işçiye birçok haklarını sağlayacağız, çünkü işçiye koruyamayan, işçiye hak sağlayamayan bir teşekkül toplumun tümünde siyaset yapıp, toplumun tüm bu sorunlarına çözüm bulacağım derse, inandırıcı olamaz. Türk-İş neler yapmıştır?

Daha hiçbir siyasî partinin ağzına almadığı dönemlerde yurt ekonomisi için gerekli gördüğü yapısal tedbirleri, yapısal örnekleri önerilerde bulunmuş, tahrikçi olmuş, millîleştirmede, millîleştirmelerde önderlik yapmış, Toprak Reformunda, madenlerin millîleştirilmesinde, petrolün millîleştirilmesinde Türk-İş hattı-zatında şu görevleriyle tamamen siyaset yapmıştır, politika yapmıştır. Ama bir siyasî partiyle organik bağ kurmamıştır. Kaldı ki, arkadaşlarımızın bugün DİSK'in Yürütme Kurulunda birbirleriyle kıyasıya çatışan dört siyasî parti de, beş siyasî parti de yöneticiler vardır. Yani biz demokratik bir kuruluşuz. Biz karar aldık filân partiyi şimdilik destekleyeceğiz diyecek kadar, temsil ettiğimiz kitleye, içimizde bulunan siyasî eğilimli işçilere saygısızlık yapamayız, onların kararını almadan, onların fikirlerini almadan, onları oluşturmadan tamamen demokratik olmayan bir usulle biz filân partiyi destekliyoruz, sen de geleceksin, sen de mecbursun gibi bir eğilim içine girmedik, ama amacımız işçiye bilinçlendirmek ve eğer siyasî hedefe gideceksek, bütünlüğümüzü koruyarak gideceğiz. Zaten DİSK'in şansı şurada: DİSK bizim anladığımız mânada demokratik kuralları uygulamıyor. Oturuyor Merkez Yürütme Kurulu, yahut Genel Kurulun teşekkül tarzı da gariptir. Bilmiyorum burada o tartışmaya girmeyelim. Karar veriyor, işçi uyarılmaz, kendisine soruyorum acaba kendileri karar verdiler de, organize ettiği işçiler o karar verdikleri partiye mi oy verdi? Tabiatına aykırı, bu mümkün değil, işçiye belirli bir seviyede eğitmedikçe.

Meseleyi şuraya getireceğim;

E. SAĞLAM — Lütfen toparlayınız.

H. TUNÇ — Toparlıyorum Sayın Sağlam. Mesele siyasî mesele değil, arkadaşım kendisi ifade ettiler. Bir diktrin meselesidir, buna saygı duyuyorum, açık seçik burada ifade ediyorlar, insanın insanı sömürmesi esasına karşı bir amaç güder ve sınıfsal sendikacılık kalır. Bunu konuşmamın başka bölümünde okudum da, insanın insanı sömürmesi esasına karşı olan düzen sosyalist düzendir diyorlar; buna da saygı duyuyorum ve daha ileri gidiyorlar, bir sayın Türkler'in açık konuşmasıdır. Diyor ki burada; yurdu-muz ve dünya emekçilerini her geçen gün büyük bir hızla çevrele-rine karşı verdikleri sürekli mücadele bu arada Vietnam ve Kam-boçya halklarının emperyalizme karşı sürdürdüğü sıcak savaşın sosyalizmin zaferiyle sonuçlanması gibi somut örnekler, sosyalizm anlayışını burada da ortaya koyuyor, övgüyle bahsediyor.

K. TÜRKLER — Teşekkür ederim, bana imkân vermiyorlar, söylet-tirmiyorlar; biraz daha okuyun.

H. TUNÇ — Okuyacağım ve arkasını getireceğim. Fakat böyle bir sosyalizm ne acıdır ki, yine Le Monde gazetesi Fransa'da neşre-dilir, tarafsızlığıyla bilinir. Le Monde gazetesi bakın ne diyor Kamboçya için: Kamboçya'da iktidarı elinde bulunduran Kızıl Khamer birliklerinin, —Milliyette çıkıyor bu yazı— eski Lon Nol rejimine sadık kalan bütün subayları ve sivil yöneticileri idam ettiklerini açıklamıştır. Gazetenin Güney-Doğu Askerî İş-leri Yazarı Frankis, bilmem kim, çeşitli kaynaklardan derlediği bilgilere dayanarak, verdiği haberde binlerce işçinin süngü altın-da tarlalarda çalıştırıldığını ve yeni rejimin eski rejimin bütün izlerini silmeye kararlı olduğunu söylemiştir. Biz eğer böyle bir sosyalizm anlayışıyla bunda yokuz. Biz hürriyetçi, özgürlükçü...

K. TÜRKLER — Öyle bir sosyalizmse elbette yokuz. Bunu daki kapitalistler yazdırmışlar, burada da koymuşlar...

H. TUNÇ — Efendim Le Monde gazetesi yazıyor...

K. TÜRKLER — Ey sonra Le Monde gazetesi, kim yazdırıyor Le Monde gazetesine?

H. TUNÇ — Şimdi şunda görüş birliğinde misiniz? Orada sömürü yok diyorsunuz.

K. TÜRKLER — Nerede.

H. TUNÇ — Rusya'sında, Çin'inde...

E. SAĞLAM — Bir dakika rica ediyorum, bir dakika efendim...

K. TÜRKLER — Ben bilmiyorum efendim. Ben kendi ülkemizi düşünüyorum, konuşuyorum. Ve Sosyalizmi de benim bildiğim demokratik sosyalizm. Yani demokratik hakların en yücesine varıncaya kadar devlet yönetimindeki demokratikleştirmede bir geliştirilme suretiyle, sonra konumuz zaten sosyalizm değil, sendikacılık konuşuyorduk.

H. TUNÇ — Efendim kavramları şahıslar yorumlayamaz. Sosyalizm anlayışı Kemal Bey ben şöyle anlıyorum, filân böyle anlıyor da diyemez. Rejimleri, demokratik rejimi hele, Kemal Bey dedi ki demokratik rejimleri anayasalar belirler, anayasalar gayet açık-seçik, okudum, Türkiye'de bilimsel sosyalizmi reddetmiştir.

K. TÜRKLER — Açıktır, sosyalizme Anayasamız açıktır.

H. TUNÇ — Siz açıktır diyorsunuz, ben hayır diyorum. Bilimsel sosyalizme yani komünizme kapalıdır.

E. SAĞLAM — Yani Türkiye İşçi Partisini kapatma kararıyla ilgili Anayasa Mahkemesinin kararıdır...

H. TUNÇ — Hayır efendim, Anayasa maddelerinin müzakereleri sırasında da...

E. SAĞLAM — Tabii, kararını Anayasadan...

H. TUNÇ — Şöyle toparlayacağım; girecek değilim daha fazla şeye.

K. TÜRKLER — Alâkası yok TİP'in kapanması ile o mesele halklar meselesinden çıkarmışlardır, binaenaleyh sosyalizmle, komünizmle alâkası yoktur.

E. SAĞLAM — Değil, değil, bir dakika lütfen...

H. TUNÇ — Ben belgeden okudum. Turan Güneş'in konuşmasını okudum, yani...

E. SAĞLAM — Lütfen, Lütfen...

H. TUNÇ — Neticeyi şöyle özetlemek mümkün: Türk-İş Anayasa rejimimizi, ama batılı anlamda bir anayasa rejiminin, koruyucusu, savunucusu ve bu anayasa rejimi içinde Türk işçisine en iyi hizmetleri verebileceği inancı içindedir. Faşizme olduğu gibi, emperyalizme de, komünizme de karşıdır. DİSK'le temel görüş ayrılığımız burada yatmaktadır, sosyalizm anlayışında yatmaktadır, özgürlükçü demokratik rejim anlayışında yatmaktadır ve biz her zaman faşizme, emperyalizme ve komünizme karşı olduğumuzu açıkça ifade etmemize rağmen, arkadaşlarımız yalnız faşizme ve emperyalizme karşı olduklarını ifade ediyorlar. Saygı duyuyorum, görüş meselesidir, fakat bir gerçeği burada tartışmağa mecburum. Acaba özgürlükçü demokratik rejimin düşmanları yalnız faşizm ve emperyalizm mi, komünizm de bizim özgürlükçü demokratik rejimin düşmanı mıdır, değil midir? Bunu da burada gördük zaten, anlayışı gördük, en azından seyircilerime saygı duyuyorum. Onlar yorumunu yapsınlar, biz yapmayalım ve böylelikle bu gecenin geç vaktine kadar seyircilerimizi üzdüğümüz için teşekkür ederiz. Ben...

K. TÜRKLER — Bu noktada bana söz vermeniz lâzım. Çünkü son, Sayın Halil Tunç...

E. SAĞLAM — Son cümlesi için...

K. TÜRKLER — Son cümlesi için, çünkü Sayın Halil Tunç kavramları ve konuları o kadar karışık olarak ele alıyor ki, özgürlükçü demokrasi diyor, faşizm diyor, komünizm diyor, emperyalizm diyor, bunları karıştırıyor...

H. TUNÇ — Karşılız diyorum...

K. TÜRKLER — Şimdi totaliter rejime karşılız derler idi. Yani bu ne demektir, zor rejimine, şimdi zor rejimi, kapitalist düzende de olur, kapitalizmden yana, buna faşizm diyoruz, zor rejimi öbür düzende de olur, onun ismine ne diyorlar, onlar ne diyorlarsa bilmiyorum.

E. SAĞLAM — Siz ne diyorsunuz?

K. TÜRKLER — Şimdi iki tane düzen vardır? Birisi kapitalist düzen, birisi de sosyalist düzendir. Biz Türkiye’de kapitalist olmayan yoldan kalkınma diye sosyalizmin birinci basamağını önermiş durumdayız. Yazdığımız programların hepsinde vardır. Bu kapitalist olmayan yoldan demek, şu demektir; kapitalist olmayan yoldan demek, devlet sektörünün asıl olarak ele alınması mevcuttur bugün en az %50. Diğer özel teşebbüsün devlet sektörüne yardımcı bir sistem anlayışıyla çalıştırılması demektir. Yani kapitalist olmayan yol demek bu. Ama karma ekonomi demek, bunun tersidir ve bugün uygulanmakta olandır. Biz önce anlayışın değiştirmesiyle sosyalizme giden yolun birinci basamağını TİP’in içinde önermiştik, şimdi değil. Şimdi DİSK’in görüşü, şimdi diyorlar ki, ama bir suçlamada, yani kendilerine göre ters bir suçlamada bulunmak istiyorlar. Komünizm derken totaliter rejimin içerisinde uygulanmak olan bir sistemden bahsediyorlar.

E. SAĞLAM — Siz ona karşı olduğunuzu söylüyorsunuz...

K. TÜRKLER — Totaliter rejime elbette karşıyız. Demokratik hak ve özgürlükler için mücadele, bizim eylemimiz de var. Sayın Halil Tunç bugüne kadar söylediği demokrasi, efendim demokratik hak ve özgürlükler ve özgürlükçü demokrasiden yanaymışlar, eylem olarak bugüne kadar neyi ortaya koymuşlardır, ama DİSK devamlı surette bunları eylem olarak ortaya koymuş, esas demokrasiyi demokratik kurallara kimin bağlı olduğunu koymuş DİSK eylemleriyle? Ama Halil Tunç biraz evvel referandum konusunda dahi işçinin en demokratik hakkına geçen toplantıda taraftar olduğunu söylemesine rağmen, bu toplantıda ona bile karşı çıkıyor.

E. SAĞLAM — Sayın Türkler bir dakika...

K. TÜRKLER — Bir taraftan lâf olarak özgürlükçü demokrasiden yana, ama öbür taraftan demokrasiye karşı...

E. SAĞLAM — Bir dakika Sayın Türkler, şimdi Sayın Tunç’un konuşması içerisinde ben demokrasiye karşı olduğu yolunda bir izlenim almadım. Yalnız bir noktaya gelelim ve lütfen bağlayacağım, çünkü...

H. TUNÇ — Efendim ben son cümleyi söyleyeyim...

K. TÜRKLER — Efendim sizinle... Birer cümle hakkı verin, birbirimizi rencide etmeden kamuoyuna da...

H. TUNÇ — Gayet açık,, gayet seçik biz birbirimizi burada ne kadar anlayış farkında olduğumuzu söylersek, söyleyelim, bir buçuk saate yakın bir zaman içinde...

E. SAĞLAM — Efendim iki-buçuk saat...

H. TUNÇ — İki-buçuk saat anlayış içinde anlayış farkımızı sayın izleyiciler gördüler, ben buna ilâve edecek bir durumda değilim. Birşey de ilâve etmek istemiyorum. Herşey açık, seçik, net ortada. TRT'nin böyle bir açık oturumda bizi karşı karşıya getirmesi, bu sorunları karşılıklı uygarca tartışma imkânı vermesine teşekkür ederiz.

E. SAĞLAM — Ben teşekkür ederim. Siz de efendim bir cümleyle...

K. TÜRKLER — Efendim, TRT'ye teşekkür etmekle son cümlemi bağlamak istiyorum. Biz DİSK olarak yaptığımız açık oturumda da açıkça belirli olduğu gibi doğrudan doğruya işçi sınıfının ve emekçi sınıf ve tabakaların çıkarları açısından konulara bakıyoruz ve ülkemizin gelecekte daha aydın, işçilerin ve emekçilerin daha iyi bir yaşam koşuluna kavuşabilmesi için mutlak surette ülke yönetimine ağırlıklarını koymaları gerektiğine inanıyoruz demokratik yoldan. Bunun için de bugün yolları hazırdır, vardır ve mevcuttur ve gelecek yakın tarihte Türk işçilerinin, Türk köylüsünün, memurun, esnafın, daha mutlu bir yaşama kavuşabilmesi için özellikle demokratik hak ve özgürlüklerine sahip olarak Devlet yönetimine, partileri yoluyla destekleyecekleri siyasî anlayış yoluyla ağırlıklarını koymasını temenni eder ve tüm emekçilere, tüm Türk halkına teşekkürlerimi sunmak isterim. Çok teşekkür ederim.

E. SAĞLAM — Ben teşekkür ederim.

İlâve edeceğiniz bir şey yok. Sizin de yok.

Sayın seyirciler, bir hayli vaktinizi aldık, sanırım ikibuçuk saatten fazla bir süre bu konuyu tartıştık, oysa daha da vaktimiz olsa bu konuları tartışmak belki kabil. Bu tartışmanın ülkemiz için yararlı olduğu inancıyla hepinize iyi akşamlar.

AÇIK OTURUM (2)

“İşçi İşveren Sorunları,,

Ankara
21.11.1975

Konuşmacı : Prof. Dr. TURAN ESENER

Prof. Dr. VURAL SAVAŞ

Doçent Dr. RÜÇHAN IŞIK

HALİL TUNÇ

Türk-İş Genel Başkanı

KEMAL TÜRKLER

DİSK Genel Başkanı

SAKIP SABANCI

Türkiye Sanayi Odaları
Birliği Başkanı

Yönetici :

ERDİNÇ SAĞLAM

TRT Haber Dairesi

Başk. Haber Müdürü

E. SAĞLAM — İyi akşamlar sayın seyirciler, ülkemizde Sendikalar Kanunu 1974 yılında yürürlüğe girdi, ancak sendikacılık, 1961 Anayasasının kabul edilmesinden sonra hızla gelişmeye başladı ve çağdaş sendikacılığa ulaşma yolunda hayli mesafe alındı. 1961 Anayasasının 46 ncı maddesinde işçi ve işverenlerin önceden izin almaksızın sendika kurabilme hakları öngörüldü ve 47 nci maddede de Toplu İş Sözleşmesi ve Grev hakkı tanındı. Anayasanın bu hükümleri muvacehesinde 1963 yılında 274 sayılı Sendikalar Kanunu ve yine aynı tarihte 275 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunları Parlâmentoda kabul edilerek yürürlüğe girdi. Bu tarihten sonra geçen 12 yıl içerisinde gerçekten Türk Sendikacılığı önemli gelişmeler kaydetti ve bugüne kadar gelindi.

Bu akşamki açık oturumumuzda bu gelişmelerle karşılaşılana, işçi ve işveren yönünden karşılaşılana sorunları hep birlikte tartışacağız ve bunlara çözümler arıyacağız.

Bu akşamki konuklarımızı önce sizlere tanıtmak isterim: Sayın Prof. Dr. Turan Esener, Sayın Prof. Dr. Vural Savaş, Türk-İş Genel Başkanı Sayın Halil Tunç, Türkiye Sanayi Odaları Birliği Başkanı Sayın Sakıp Sabancı, Sayın Doçent Dr. Rüçan Işık, DİSK Genel Başkanı Sayın Kemal Türkler.

Bu akşamki açık oturumumuzda, önce bugün ülkemizde karşılaşılana İşçi İşveren İlişkilerinde karşılaşılana güncel sorunların yanında temel sorunlara da eğilecek ve bunlara çözümler arıyacağız.

Sayın konuşlarımızdan önce bugün ülkemizde karşılaşılana sorunları nasıl tesbit ettiklerini öğrenmek istiyorum ve önce Sayın Prof. Turan Esener'den İşçi İşveren ilişkilerinde kendince gördüğü sorunları tesbit etmesini ve sayın seyircilerimize açıklamasını rica edeceğim.

Buyurun Sayın Esener.

Prof. Dr. T. ESENER — Her ülkede olduğu gibi Türkiye’de de işçi işveren ilişkilerinin iyi bir şekilde düzenlenmiş olması ekonomiye ve sosyal hayatımıza önemli ölçüde etki yapar. Bir ülkede işçi ve işveren ilişkileri iyi bir şekilde düzenlenmişse, o ülkede millî gelir artar, ihracat artar, millî refah artar, aksi halde, bilâkis o memlekette sıkıntılar başgösterir, grevler çoğalır, işçiler istemiyerek zorla çalışmaya başlarlar. Demin sizin de söylediğiniz gibi, işçi ve işveren ilişkilerinin tarihçesi bir hayli yenidir. Ona rağmen ve 1963’den buyana yaptığım tecrübelerle rağmen, 1963’den buyana yaptığım tecrübelerle dayanarak söylüyorum Türk İş Hukuku kadar çabuk gelişmiş, hızla gelişmiş ve gelişmekte olan memleketlerin en aşağı seviyesine çıkmış bir işçi ve işveren ilişkileri de az gösterilebilir. Bu akşam uzun zamandan beri beraber çalışmakla şeref duyduğum iki sendika başkanımızın, iki İşçi Liderimizle beraber olmaktan da ayrıca özel bir zevk duymaktayım.

İşçi ve işveren ilişkilerinin çok sorunları ortaya çıkaracağı kuşkusuzdur. Bu o kadar normal ki bu kadar sosyal bir ekonomiye dayanan bir ilim kurulunda İş Hukuku alanında problemlerin çıkması çok normaldir. Bu problemlerden bir kısmı yalnız Türk Hukukuna veya Türkiye’deki işçi işveren ilişkilerine ait değil, bununla birlikte ister gelişmiş olsun, ister az gelişmiş olsun, diğer ülkelerde de aynı kanunlar vardır. Bu problemlerin yanında Türk işçi ve işveren ilişkilerine özgü bazı sıkıntılarımız da vardır.

Fakat 1963’den buyana bu kadar kısa zamanda dayanıklı bir örf ve adet kurallarına dayanmayan bir işçi ve işveren ilişkileri için bu kadarcık bir problemin de ortaya çıkmasını sevinçle karşılamak gerekir. Bu bakımdan 274 ve 275 sayılı kanunların ve 1475... hazırlayanların da ve ona ön ayak olanları da saygı ile selâmlamak gerekir. Bu problemler nelerdir? Bu problemler hukukidir, ekonomiktir ve sosyaldır. Herşeyden evvel karşımıza şu soru çıkar; acaba toplu sözleşmeler işçi işveren ilişkileri dolaşısıyla ortada gerçek anlamda ekonomik ve sosyal bakımdan bir gelişki midir? Büyük bir problem yok. Bu hususta birçok Avrupa ekonomistleri ve sosyal hukukla uğraşanlar bu konu üzerinde çalışmaktadırlar.

İkinci problemimiz, işçiler, öteden beri işçilerin hayatı çok değişmiştir. Eskiden çalışmak bir eza iken, bugün artık çalışmak çekilmez bir borç haline gelmekten çıkmıştır. Hattâ sendikalar da

bir aşama yapmıştır. Eskiden sendikalar sadece ve sadece ekonomik durumdan zayıf durumda bulunan işçilerin işverenlere karşı korumak için mücadeleye girişmekte iken bugün bu aşamayı tamamlamışlardır. Bugün sendikalar da zengindir, işverenler kadar kuvvetlidir. Bugün ise sendikalar artık ekonomik bakımdan zayıf durumda olan işçileri değil, o işçilerin sosyal ve ekonomik değişimdeki yerlerini nazarı itibare alarak o işçilerin çalışma hayatlarını mükemmel bir şekile sokmak için tedbirler aramaktadırlar. Bu bakımdan da işveren ilişkilerine büyük bir ödev düşer. Sendikalara ve işverenlerimize büyük ödevler düşer. Kaldı ki bugün artık ferdî bir işveren yok, sosyal işveren vardır. O işveren sadece işletmenin sahibi kâr ve zararlarına, rizikolarına, risklerine üzerine alan kişi değil, fakat o işletmenin herşeyidir. O işletmede çalışan işçilerin sosyal hayatıyla yakından ilgilenmesi lâzım gelir. Artık bugün herkes şu hususta mutabıktır; emek satılabilen ve alınabilen bir ticarî meta değildir. Yine 1963 yılından beri yaptığımız tecrübeler ve geçirdiğimiz tecrübeler dayanarak söyleyebilirim ki, bugün Türk İş Hukukuna özgü işçi işveren ilişkilerine özgü bazı problemlerimiz vardır. Bu problemlerin çabuk bir şekilde düzenlenmesinde fayda vardır. Ancak şunu da söylemek isterim ki sosyal kanunlar kuvvetli bir örf ve adete dayanmıyorsa, kolay kolay değiştirilemez. Bu kanunların değiştirilmesi için örf ve adet, uzun çalışmalar ve işçi - işverenlerin fikirlerinin evvelden alınması, uzun zaman tartışılması ve ondan sonra çözüm yollarının bulunması gerekir. Hangi problemlerdir bunlar? Bu problemler şunlardır: Ferdî hukuk sahasında, yani hizmet akti bakımından herşeyden evvel işçinin tâyin edilmesi lâzım gelir. İşçi kimdir? O işçi ki sendikalara üye olacaktır, işçi sendikalarına yapılan toplu sözleşmelerden yararlanacaktır ve dolayısıyla greve gidecektir. Kimin işçi olduğu tam mânasiyle ortaya çıkmazsa sosyal düzen bakımından bir kargaşalık ortaya gelir. Bu bilhassa kamu hizmetinde çalışan ve kamu hizmeti gören işçilerimiz için bu söylediklerim önem taşır.

Bundan başka ikinci bir nokta, zannediyorum ki karşımıza çok yakında çıkmıştır ve çok yakında da çıkacaktır o da işten çıkarmalar veya iş güvencesi, iş devamlılığı stabilite de denilen kavram çıkar. O da bir işçi yarımından emin olmazsa o işçi iyi çalışmaz onun için işte Alman Hukuku, onun arkasından Fransız 1973 tarihli Kanunu, onun arkasından İtalyan Kanunu, 119 sa-

yılı Uluslararası Antlaşma bütün bunları düzenlemiştir. O bakımdan zannederim ki bizim 1475 sayılı İş Kanunu 13, 16 ve 17 nci maddelerinin tekrar gözden geçirilmesinde bir yarar vardır. Bu bir problemdir ve aynı zamanda ekonomik bir problemdir. Çünkü işten çıkarmalar ekonomik konjonktür ve sosyal bakımdan da önemlidir ekonomik konjonktüre dayanır. Bunun dışında diğer problemler, toplu iş sözleşmeleri rejimimiz, kim ne derse desin bugüne kadar toplu iş sözleşmesi rejimimiz herşeye rağmen benim kanımca iyi işlemiştir. Ama kusurlar yok mu? Tabii var. Çünkü, söylediğim gibi gerçek bir örf ve adete dayanmamıştır, sadece eski 3 bin sekiz sayılı kanun var. 3 bin sekiz sayılı kanunun gerekçesi de benim için çok önemlidir. O gerekçe şöyle der: İşçi ve işveren arasındaki, yani sermaye ve emek arasındaki ilişkileri millî yararlar göre düzenlemek ve işçilerin sağlığını korumak. Bu bakımdan, toplu sözleşmeler bakımından sendika enflasyonundan bahsedilir, fakat sendika kurmak özgürlüğü bulundukça bunun üzerinde de tartışmak mümkün.

Fakat hangi sendikanın toplu iş sözleşmesi yapması konusuna gelince, büyük bir problemdir. Çünkü bizim sistemimizde, İsviçre sisteminde olduğu gibi, hangi sendika toplu iş sözleşmeyi yapmış ise onun üyeleri toplu sözleşmeden yararlandığı için sendikasız olan işçiler bakımından hangi sendikanın toplu sözleşmeyi yaptığını bilmekte büyük yararlarımız ve buradan da bazı uyuşmazlıklar çıkmaktadır. İşte, bilhassa son zamanlarda uygulanan yeni bir sistem referandum. Bütün bu olaylar göstermektedir ki, işçi-işveren ilişkilerindeki problemleri bir şema şeklinde ortaya koymak mümkün değildir. O kadar yeni yeni problemler ortaya çıkmaktadır ki, hattâ ve hattâ bazı ekonomistlerin, bazı sosyal hukukçuların ileri sürdüğü gibi, sosyal adalet kavramı dahi zamana ve mekana göre değişmektedir. Onun için, evvelen problemleri bir şema şeklinde, şematik bir şekilde göstermek mümkün değil, bunları yaşamak gerekir. Bunları yaşayanlar bilir.

E. SAĞLAM — Peki, Sayın Hocam teşekkür ederim. Şimdi biraz önce bahsettiniz, yanılmıyorsam İş Kanununun 13, 14 ve 17 nci maddeleri dediniz.

T. ESENER — 13, 16 olacak.

E. SAGLAM — 13, 16, 17; 13 aktin feshi bildirimi, daha sonra bu konulara geleceğiz. Bu konularda, yasalarda ne gibi değişiklikler önerdiğinizi de öneriler bahsinde ayrıca sizden rica edeceğim.

Sayın Savaş'tan şimdi rica edeyim, size göre bugün işçi-işveren ilişkilerindeki sorunlar nelerdir?

V. SAVAŞ — Teşekkür ederim. ayın Sağlam ben konuşmama sizin şahsınızda TRT'ye teşekkür ederek başlamak istiyorum, çünkü şimdiye kadar işçi-işveren ilişkilerinin söz konusu edildiği forumlarda iktisatçıların gereken yeri alamadıklarını üzüntüyle müşahade etmekteydim. Bugünkü forumda işçi-işveren ilişkilerinde sayısız sorunlar dile getirilecektir. Fakat, bu sorunlar ekonomik açıdan ele alınmadıkça, bu sorunların özünü oluşturan ekonomik ilişkiler belirlenmedikçe ve sadece Batı ülkelerinden, biraz önce Sayın Esener'in söylediği gibi, geleneklerimiz olmadığı halde, sadece Batı ülkelerinden aktardığımız işçi-işveren ilişkilerini düzenleyen yasaların oldukça başarılı işlediklerini de söylemek mümkündür. Ama biz işçi işveren ilişkilerinin ekonomik özünü yakalamak, bu özü araştırmak durumundayız. Buradan sorunuza vereceğim cevabı veriyorum. Türkiye'de işçi-işveren ilişkilerinin bugün temel sorunu bu ilişkileri ekonomik bir yapıya oturtmamaktır. Meselâ, bugün Türkiye'de Toplu Sözleşmenin fiyatları yükselttiği ve şiddetli bir enflasyona yolaştığı iddiası vardır. Bu iddia ne kadar geçerlidir. Bunu biz toplu sözleşmeyi düzenleyen yasalar çerçevesi içerisinde veya ekonomik bir analize girmeden işçi-işveren arasında yapılacak tartışmalarda yakalayıp ortaya koyamayız. Toplu sözleşme ile gelen ücret artışlarının fiyat seviyesini etkileyip etkilemediği tartışılırken, hangi fiyat seviyesinden bahsediyoruz. Toplu Sözleşmeyi imzalayan firmanın mamûllerinin fiyatından mı, yoksa o firmanın bulunduğu sektör mamûllerinin fiyatından mı, yoksa enflasyondan söz ettiğimize göre, topyekûn bir millî ekonominin fiyat seviyesinden mi söz ediyoruz? Bunları tahmin etmek lâzım. Öteyandan, hangi dönem için meseleleri tahmin ediyoruz? Bugün kısa dönemde doğru olan bir husus, yarın uzun dönemde doğru olmayabilir. Veya bugün bir sorun gibi ortaya çıkmayan bir husus iki yıl sonra, üç yıl sonra, ekonomimizi kemiren büyük bir yara halinde ortaya çıkabilir. Onun için ekonomik analizin mutlaka işçi-işveren ilişkilerine uygulanması lâzım. Öteyandan çoğu defa aynı şeyi söyleyen kişiler,

yaptıkları analizde, biraz önce değindiğim kısa dönem, uzun dönem ayrımını yapmadığı için ve bir de firma seviyesinde, sektör seviyesinde veya makro seviyede bir tahlil yapıp yapmadığını belirtmediği için, birbirleriyle gelişir duruma düşerler. Öteyandan ekonominin içinde bulunduğu yapı da çok önemlidir. Meselâ, dış ekonomik ilişkileri olmayan ihracata açılmamış bir ekonomide toplu sözleşme ile fiat artışları gelmiş olsa bile, bunun hiç kimseye bir zararı yoktur, meseleyi işçi-işveren ilişkileri içerisinde aldığımız sürece. Onun için meselenin bir önemli yanı daha ortaya çıkıyor. Türk toplumu, işçi-işveren ilişkileri noktasından adeta dolmuş kalmıştır... Oysa ki, işçi de, işveren de kendi aralarındaki sorunları toplu sözleşmenin getirdiği yasal çerçeve içerisinde daima çözümleme imkânına sahiptir. Ama, bu ilişkilerden etkilenen çok büyük bir kitle var. Biz bu ilişkiler üzerinde dururken, bu kitleyi ifade ediyoruz. Bu da, halktır. Yani, ne işçi ne de işveren olarak, işçi-işveren ilişkilerinin içerisinde yer almayan, ama bu ilişkilerin şöyle veya böyle seyretmesinden etkilenen büyük bir kitle var, halk. Onun için bu açık forumda, bu saygıdeğer temsilci ve sözcü arkadaşlarımla yanında bu kesimin de temsilini candan dilerim. Öteyandan bugün Türkiye’de işçi-işveren ilişkilerinin önemli sorunu sendikalar arası rekabet, sendika içi iktidar rekabetidir. O bakımdan, ben burada bir de işçi, gerçek işçi arkadaşımı temsilcilerinin yanında gerçek bir işçi arkadaşımın da yer almasını isterdim ve o zaman görülecekti ki, işçi ile işçi temsilcileri arasında da birtakım çatışmalar vardır. Öteyandan toplu sözleşmenin istihdama etkisinden söz edilir. Ve bugün toplu sözleşmelerin en önemli mahzurlarından birisinin istihdam seviyesini etkileyeceği, işsizliği arttıracığı, hattâ hattâ, iki milyonu açık, bir okadarı da gizli işsizi bulunan bir ülkede, toplu sözleşmenin bir mutlu azınlık yarattığı iddiaları vardır. Bu iddiaları da biz, ekonomik yapının analizini yapmadığımız sürece kullanmaya devam edersek, işçi-işveren ilişkilerini ve bunları düzenleyen yasaları dejenere etmekten öte bir sonuç elde edemeyiz... Nitekim, firma seviyesinde konuşuyorsak, işyerinde konuşuyorsak, işyerinin belli bir teknolojisi var ve işveren firmasını kurmadan önce, bu teknolojiyi nasıl seçmesi gerektiğine karar verir. Ama seçip işletmesini kurduktan sonra, artık firmada toplu sözleşme imzalandı. Ücretler şu kadar oranda arttı deyip, işçilere yol veremez. Kısacası firma seviyesinde toplu sözleşmenin getireceği zamlar, istihdam seviyesini etkilemeyebilir. Ama, öteyandan meselenin bir

uzun dönem perspektifi ve bir de topyekûn ekonomi yönünden meselesi vardır. Onun için, ben şunu belirtmek istiyorum. İşçi-işveren ilişkilerinin bugün büyük sorunları vardır. Bu sorunlar işin içerisinde bulunan değerli konuşmacı arkadaşlarım tarafından dile getirilecek şimdi. Ancak bu sorunların nasıl çözüleceği, bu sorunların gerçekten sorun olup olmadıklarının ortaya konması için, mutlaka ekonomik analize yapılması gerek Türkiye ekonomisi yönünden, gerek firmalar ve sektörler yönünden büyük zaruret vardır. Nitekim işçi-işveren ilişkilerindeki gerginlik ve huzursuzluklar, Türkiye'ye has bir olay da değildir. Dünya ekonomisilerini izlediğimiz zaman 1960'dan bu yana, bütün bu gerginliklerin, Türkiye'de gördüğümüz bütün gerginliklerin, sanayi ülkelerinde de ortaya çıktığını görüyoruz. Özetlersek, işçi-işveren ilişkilerini sadece işçi ve işverene has bir olay gibi ele almak sakıncalıdır. Bunu genişletmek, işçi-işveren ilişkilerinden etkilenen büyük halk kitlesini dikkate almak lâzımdır. İşçi-işveren ilişkilerini gerçekçi ve iş barışını sağlayıcı bir temele oturtmak istiyorsak, mutlaka bunların ekonomik analizini, ekonomik değerlendirilmesini yapmak zorundayız. Teşekkür ederim.

E. SAĞLAM — Ben teşekkür ederim, yalnız konuşmanız sırasında benim açıklama zarûretini hissettiğim bir-iki nokta oldu. Bu işçi-işveren ilişkilerinden halkın etkilendiğini söylediniz ve bu oturumda da halkın temsil edilmesinden mutluluk duyacağınızı söylediniz. Efendim izin verirsiniz sayın seyircilerimize zaten ilk konuda açıklama yapmayı hissettim. Sayın seyircilerimiz dikkat etmişlerdir. Bu oturumumuzda ilk defa iki işçi sendikasının, konfederasyonunun sayın başkanları biraraya ilk defa gelmişlerdir. Biz bu oturumumuzda İşverenler Sendikasının da temsilini arzetmiştik. Hattâ bu nedenle kendilerinden bir yetkilinin beyanlarını filme de aldık. Ancak, TRT ilkelerine aykırı gördüğümüz için bu akşam bu oturumumuzda bu filmi de sizlere seyrettirme imkânını bulamıyoruz. Bu sizin konuşmanızdan esinlenerek bir konuya cevap vermek isterim. Bu konuda işçi-işveren ilişkilerinden halkın etkilendiğini söylediniz. Ancak, doğrudur, mümkündür, sayın konuşmacılarımız belki buna katılırlar, belki katılmazlar. Ancak, biz peşinen böyle bir yola gitseydik, bu seçimi nasıl yapma konusunda bir defa çeşitli güçlüklerle karşılaşacaktık, biz herşeyden önce bu oturumumuzda sorunların tesbiti yoluna gittik. Bir defa işçi temsilcileri ve işveren temsilcileri ve sayın bilim adam-

ları sorunları ortaya koysunlar, sorulara birlikte çözüm arayalım ve bundan sonraki oturumumuzda, bundan eğer halk etkileniyorsa, halkın bir kesimi olan, gerçekten, memur etkileniyorsa, esnaf etkileniyorsa, bunları da ayrı ayrı tartışmak ve ele almak isteriz.

Şimdi Sayın Vural Savaş size çok teşekkür ederim, Sayın Rüçhan Işık beyefendiden sorunlar konusunda onun görüşlerini rica edelim. Sayın Işık sizce bugün Türkiye’de işçi-işveren ilişkilerinde belli başlı sorunlar nelerdir? Çözümlerini rica etmiyorum, çözümleri bilâhare, daha sonra rica edeceğim.

R. IŞIK — Bugün işçi-işveren ilişkilerinin temel sorunlarının ekonomik olmadığını söylemek imkânsız. Gerçekten sadece temel sorunları belirtmek gerekirse, Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Plânında da açıkça ifadesini bulduğu gibi, işçi-işveren ilişkilerinin temel sorunları ekonomik faktörlere bağlı olarak değişen ve üç ana başlık altında toplayabileceğimiz istihdam, üretim ve gelir dağılımıdır. Bu nedenle, uzun vadede bu temel sorunlara çözüm bulabilmek herşeyden önce istihdama, üretimden verim artışıyla uyumlu bir hal almak şartıyla, gelir dağılımına ve âdil bir gelir dağılımına ulaşmak gerekecektir. Ve bu noktalara ulaşılmadığı sürecede makro seviyede hiçbir zaman temel sorunlara çözüm bulunamayacaktır... Bunun yanı sıra bir de güncel, bugünkü sorunlar sözkonusudur. Yine aynı plân bugünkü sorunları, benden önceki konuşmalarda da belirtildiği gibi, doğrudan doğruya ferdi ve toplu iş ilişkilerine, bu faktörlere bağlı olan sorunlar olarak belirlemektedir ki, bunlardan özellikle kamu oyuna yansıyanlar sadece toplu iş ilişkilerinin doğurduğu sorunlardır. Bunları birer satırbaşı halinde belirtmek gerekirse, meselâ, sendika müessesesinin doğurduğu birtakım sorunlar ortaya çıkmaktadır. Gerek Sendikalar Yasasının eksiklerinde veya boşluklarından doğan sorunlar, gerek uygulamada ortaya çıkan birtakım sorunlar. Meselâ, Türkiye’de gerçekten bir sendika çokluğu sözkonusu mudur? Tartışılması gereken bir noktadır. Ve dikkat edilmesi gereken bir husus da bu tartışılırken hence, sadece sendikaların çokluğu değil, sendikaların büyüklükleri ve küçüklükleri de ele alınmalıdır. İkinci bir husus, sendika içi demokrasi gerçekten ne ölçüde işlemektedir? Türkiye tipi sendika dediğimiz merkezî sendikacılık sistemini benimsemiş durumdayız. Bu sistem içerisinde merkezî

sendika sistemi içerisinde ne ölçüde işçi bizzat sendikayla, sendika sendika yöneticisine karşı himaye edilebilmektedir? Sendika içi denetim ne ölçüde işlemektedir? Bunlar doğrudan doğruya sendikanın iç birtakım problemleridir ve fakat kamu oyuna zaman zaman ciddi biçimde yansımaktadır. İkinci bir grup sorun doğrudan doğruya toplu iş sözleşmesine ilişkin ve toplu iş uyuşmazlığına ilişkin sorunlar olarak karşımıza çıkar. Bunun en belirgin örneği, sanıyorum herkesin katılacağı gibi, bir işyerinde veya bir işkolunda birden fazla sendika olduğu zaman işçileri toplu sözleşme yaparken, grev yaparken, lokavtla karşı karşıya kaldıkları zaman, bu sendikalardan hangisinin temsil edebileceği, yani hangisinin yetkili olduğu sorundur. Bu sorundur ki, bilhassa bugün birçok işyerlerinde doğrudan doğruya sendikalar arasında bir rekabet söz konusu olmasına rağmen, işyerinin randımanlı, işletmeyi etkileyen hususlardır.

Bir de iş uyuşmazlıklarının çözümüne ilişkin sorunlar grubu vardır ki uzlaştırma gibi, arabuluculuk, tahkim gibi, birtakım barışçı dediğimiz çözüm yolları acaba ne ölçüde Türkiye’de işleyebilmektedir? Bu mekanizmalar, diğer ülkelerden farklı olarak mı düzenlenmiştir ki, bazen büyük aksamalarla karşı karşıyayız. Aynı şekilde ferdi iş uyuşmazlıklarının gittiği ve fakat, ancak fertlerin başına geldiği zaman bir sorun olarak karşılaştıkları bir iş mahkemeleri problemi bugün Türkiye’de. Basit olması, ucuz olması gereken ve bu ilkelere dayanan ve belki sadece iş mahkemeleriyle ilgili değil, fakat genel adalet feromunu ilgilendiren büyük bir sorun söz konusudur. Bunların yanısıra, bu sorunlara çözüm getirebilmek için, aslında bu sorunların kaynaklarına inmemiz gerektiği kanaatindeyim. Bu sorunlar kısmen ve bazan sadece kanunların eksikliklerinden, bazen uygulamada, bazen her ikisinin birden aksamasından ortaya çıkmaktadır. Benim şu safhada söyleyeceklerim bunlardır.

E. SAĞLAM — 274 ve 275 sayılı yasaların uygulanmaya başlaması 12 yıl oldu. Siz de bu uygulama sırasında işveren olarak yerinizi aldınız. Bu uygulamada gördüğünüz sorunlar nelerdir? Şimdi sizden de uygulamacı olarak bu sorunları rica edeyim.

S. SABANCI — Teşekkür ederim. Sözlerime önce şahsınızda, TRT yetkililerine böyle bir açık oturum tertip etmiş olmalarına teşekkür ederim.

kürle başlamak isterim. Bir sanayici, daha doğrusu sizin söylediğiniz gibi yaşantı sahibi, uygulamacı olarak 12 yıllık tecrübenin bizim gözümüzden, sendika liderleri gözünden yaşantılarda getirdikleri hususlara ana hatlarıyla değinmeye gayret edeyim.

Biz, sanayiciler işçilerimizin diledikleri sendikalar içinde teşkilatlanmalarına bütün kalbimizle taraftarız. Bu teşkilatlanmaya işveren tarafından en küçük bir müdahalede bulunmasına da kat'iyen taraftar değiliz. Dolayısıyla yasal çerçeve içerisinde cereyan eden, toplu sözleşme, grev ve lokavt nizamına bütün kalbimizle katılıyoruz. Biz neye katılmıyoruz? Biz bu düzenin bazı değişik görüşlerle giderek amacından saptırılmasına katılmıyoruz, karşıyız. İçinde bulunduğumuz bu duruma kısaca bakıldığında belirli boyutlarda 700'den fazla fizibil, akıllı tesis yokken bu sayıdan fazla sendikayla, sendika enflasyonunun meydana geldiği görülmektedir. İşçi-işveren ilişkilerinde devamlı sürtüşmelerin temelinde genel olarak sendikalararası rekabet yatmaktadır. Sendika liderleri kendi çıkarlarını korumak için, işçi-işveren arasında devamlı sürtüşmezlik ve uyuşmazlık çıkarmakta, bu suretle iç huzur ve barışın ihlâl etmektedirler... Bu davranışta bulunurlarken, işverenlerin yalnız kendi hasis menfaatleri uğruna işçinin hakkını kasbeden kişi olarak, kendilerini ise bu hakkı her türlü yolu mübah görerek alan muzaffer kumandanlar tarzında kamu oyuna ve kendi üyelerine göstermeye çalışmaktadırlar. Bu çok yanlış, haksız ve ülke aleyhine bir düşünce ve davranıştır. Nitekim özel sektör dışında kişisel çıkar kaygısından uzak bulunan Devlet, İktisadî Devlet Teşekkülü ve teşebbüslerinde de aynı olaylar aynen ve hattâ daha ağır ve tahripkâr bir tarzda süregelmektedir. Bu da yapılan ithamların haksızlığını göstermektedir. Eğer itilâflar sadece özel sektörde olsaydı, sadece özel sektör kendi cebini doldurma hesabı içerisinde bu itilâfları çıkarıyor olsa idi, belki meseleye böyle bakmak isteyenler veya meseleyi böyle göstermek isteyenler haklı görülebilirlerdi. Arzettiğim gibi, itilâflar Devlet Teşekküllerinde de aynen ve hattâ, daha ağır bir biçimde sık sık olmaktadır. Devlet kesiminin müdürleri, idarecileri itilâfların kahredici tansiyonuna memleket gerçekleri dolayısıyla katlanmak zorunda kalmaktadırlar. Yukarıda arzettiğim sendikalararası rekabet, kanun dışı hareketlerin ana mihrakını teşkil etmektedir. Sendika liderleri arasındaki bu rekabet, yatırım şevkinin kırılmasına, işsizliğin artmasına, tüketimin düşme-

sine, pahalılığa, sanayi mamûl ihracatının gerilemesine etken olmuştur. Bu cümleden olarak son günlerde sık sık rastlanan kanun dışı olaylara da temas etmek istiyorum. Genellikle basınımızda 'Kanunsuz Grev' diye adlandırılan bu olaylar aslında, devlet düzenine karşı girişilmiş bir eylem niteliğindedir. Esefle söylemek isteriz ki, genellikle hükümetler bu kanunsuz eylemler karşısında kayıtsız kalmaktadırlar. Hattâ bazı parlamenterler kendi çıkarttıkları kanunların ihlâlini çiçeklerle alkışladıkları, kutladıkları görülmektedir. Korkarız ki, bu aşırı davranış ve bu kayıtsızlık, giderek içinde bulunduğumuz düzeni tahrip edecek ve memleket için telâfisi mümkün olmayan zararlar meydana gelecektir. Söz konusu umursamazlıktan cesaret alan sendikacılar, kanunsuz yollardan sonuç almayı çok daha kolay görmekte ve giderek bunu bir alışkanlık haline getirmektedirler. Yaşantımıza böylece ana hatlarıyla değindikten sonra, şurasını ehemmiyetle tekrar etmek isterim ki, biz sanayiciler hür demokratik düzen içinde ve tarafların yasalara sadık kalması kaydıyla toplu pazarlık düzeyinin sanayimize zararlı olacağına değil, yararlı olacağına inanan kişileriz.

E. SAĞLAM — Teşekkür ederim Sayın Sabancı. Sanırım konuşmanız sırasında sayın işçi temsilcilerimize iki konfederasyonun sayın başkanlarının cevap vermesi gereken bazı hususlar ortaya çıktı. Ben bunları ana başlıklarıyla tesbit ettim, ancak, her halde sayın Türkler ve Sayın Tunç da tesbit etmişlerdir. Ve özellikle, çalışma barışını sendika liderlerinin kendi çıkarları için bozduklarını söylediniz ve sanıyorum bu konuda Sayın Türkler ve Sayın Tunç cevap vermek isteyecekler. Önce Sayın Türkler'e cevap vereyim. Buyurun Sayın Türkler.

K. TÜRKLER — Efendim, önce...

E. SAĞLAM — Tabii sadece cevap niteliği değil, sizin de bu 12 yıldır karşılaştığınız sorunları da içine alan ve tabii ki cevap niteliğini de taşıyan beyanlarınız olacaktır. Buyurun.

K. TÜRKLER — Önce, işçi- işveren ilişkileri üzerindeki sorunlara bir bakmak gerekiyor. Ülkemizin yönetim biçimi kapitalist düzen biçimidir. Kapitalist düzenle yönetilen ülkelerde işçi- işveren ilişkisi aslında bu düzenin belkemiğini teşkil eder. Ve bu ilişkiler ile ilgili sorunlar sadece işçilerle işverenler arasında değil, özellik-

le ülke yönetimi ile ve yöneticileri ile de ilgili olan önemli sorunlardır. Bu nedenle, ben bu açık oturumda bu konuyla daha yakından ilgilenip bazı çözüm yollarına gidebilmesi için örnek olarak siyasî parti liderlerinin veyahut Sayın Başbakan'ın veya hükümet temsilcilerinin bulunmasını arzu ederdim. Gelecekte böyle açık oturumlar düzenlenirse herhalde bu konuların çözümü açısından daha olumlu bir sonuç elde edilmesi mümkün olur. Kapitalist düzende önemli olan iki sınıf vardır, artık bunun saklı tutulması veyahut da örtülü bulundurulması gerekmez. İşçi sınıfı ile sermaye sınıfı başta gelen karşılıklı iki sınıftır. Bu iki sınıf arasındaki ilişkilerde elbetteki birçok gelişmeler vardır. Çünkü bu iki sınıfın çıkar çelişkisi olması nedeniyle elbette ki birçok gelişmeleri olması gerekmektedir. Çünkü sermaye sınıfının, daha doğrusu sermayenin temel niteliği ve temel çelişkisi sömürgeci çelişkisidir. Sömürü çelişkisine karşı işçilerin elbette ki bir çelişkisi olacaktır. Bu çelişkilerin mümkün olduğu kadar, işçi-işveren ilişkilerini ahenkleştirebilecek bir amaçla belirli bir düzen düzeyinde organize edilebilmesi bu düzen içerisinde iki sınıfın ortak yaşama imkânlarını sağlayacaktır. Ve bu ortak yaşama imkânlarını da toplu sözleşme düzeni ile sağlamaya çalışmıştır. Bugüne kadar kapitalist düzen içerisinde işçi-işveren ilişkilerinde toplu sözleşme düzeninden daha ileri yeni bir sistem bulunamamıştır. Esasen çalışma barışı denilen kavramı, çalışma barışı değil, çalışma barışı düzeni demek gerekir ki, bu da toplu sözleşme düzenidir. Çünkü kapitalist bir düzen içerisindeki işçi sınıfı ile sermaye sınıfı arasındaki çelişkiden dolayı, çalışma barışı diye bunu soyutta veyahut da ayrı bir biçimde tutmak mümkün değildir. Aslında bilimsel olarak bir düzen biçimine getirildiği zaman çalışma barışı tabirini kullanmak mümkün olabilir. Çalışma barışı düzenine hakikaten bir çalışma barışı amacına dayandırabilmek için, esasen düzen açısından yönetimin kendisinden yana olması ve de para bakımından ve diğer olanaklar açısından güçlü olması nedeniyle işverenlerin karşısında zayıf durumda bulunan işçilerin demokratik hak ve özgürlüklerine tam sahip olabilmesiyle mümkün olur. Eğer para ve diğer olanaklar açısından güçlü olan sermaye sınıfı karşısında işçi sınıfının ekonomik örgütleri olan, sendikalar açısından, demokratik hak ve özgürlüklerine tam anlamıyla sahip bulunamazlarsa o takdirde bu çalışma barışı düzeni diyebileceğimiz toplu sözleşme düzeni normal işlemez. Öncelikle geç-

miş olan 12 yıllık bir uygulama döneminde bu demokratik hak ve özgürlükler açısından birtakım noksanlıklar ve eksiklikler olduğunu görmüş bulunmaktayız. Bir defa birinci sorun olarak bu konuda demokratik hak ve özgürlükler açısından olduğunu belirtmek isterim. Örneğin bugün birtakım grev ve direniş olayları olmaktadır. Sayın Sakıp Sabancı Bey'in, birtakım sendikacılara çatan veyahut da konuya bu açıdan bakan, bakarak sorunlar ortaya getirmeye çalıştı. Bunun nedenini aramak gerekir. Bugün neden grevler oluyor daha fazla ve neden direniş olayları oluyor diye baktığımız zaman, ben burada biraz Sayın Vural Savaş kardeşime, hocama hak vermek istiyorum. Meselenin temelinde bir tek ekonomik önemli neden yatmaktadır. Bu da hayat pahalılığının erişilmez bir hızla yükselmekte olmasıdır. Hayat pahalılığının erişilmez bir hızla yükselmekte olduğunu gören işçiler, doğrudan doğruya tutunacak tek can simiti halinde bulunan umutları toplu sözleşme ve toplu sözleşmelerle hayat pahalılığını karşılayacak ücret artışlarını elde edebilmedir. Biz DİSK içerisinde işçinin tabandan söz ve karar sahibi olma ilkesi diye bahsettiğimiz sendikalarda, işçiler sendikasına daha çok güvendiği için, bu sendikalarda ve DİSK'in bu sendikalarının uyguladığı bu ilkeye yakın olan diğer sendikalarda işçiler toplu sözleşmeye umut bağlamışlardır. Ve toplu sözleşmelerle ücretlerini yükseltmek ve hızla yükselen hayat pahalılığını biraz kovalayabilme imkânına sahip olabilmek istemektedirler. Bu ilkeyi uygulamayan sendikalarda ise, işçiler sendikaya güvenmemektedir veya sendikacısına inanmamaktadır. Bu nedenle işçiler sendika değiştirmek istemektedirler. Sendika seçme özgürlüğü dediğimiz işçilerin sendika değiştirme durumu sırasında bazı işyerlerindeki işverenler onlar da hak versinler, Sayın Sabancı, bütün işverenler hepsi bu konuda kendilerinin belirttiği gibi, normal olarak bunu kabul etmek zorunda değildirler. Çünkü Sayın Sabancı biz işçilerin diledikleri sendikaya girmesini istiyoruz, grev ve lokavt hakları normal olarak kabul ediyoruz, diyorlar. Biz lokavta karşıyız. Onu hemen belirtiyim, böyle olmasına rağmen birtakım işverenler, bunu bu şekilde kabul etmemektedirler. Ve o işyerindeki işçi sendikası ile de işbirliği yapmak suretiyle çok defa işçilerin sendika değiştirmesini önleme cihetine gitmektedirler.

İşçinin bir tek umudu var, hayat pahalılığı karşısında. Artık batma, yani hayatını yitirme durumuna gelmiş adeta, bir tek can

simidi var, o da güvendiği diğer bir devrimci sendikaya geçmek ve orada toplu sözleşme dalına tutunmak suretiyle hayat pahalılığını biraz kovalayabilme imkânına sahip olmak. Halbuki mâni olununca zaten yitirecek başka bir şeyi yok bir durumda kalan işçiler, derhal direniş olayına girmiş bulunmaktadırlar. İşte gerek grev olaylarında ve gerek direniş olaylarında iki temel neden vardır. Birincisi temel ananeden olarak ve doğrudan doğruya başlı başına hayat pahalılığının devamlı surette erişilmez biçimde hızla artmasıdır. Bunda birtakım rakamlar getirdim ama, işaret ediyorsunuz biran evvel bitir diye, bunun detayına girilirse, onu bildirmek isterim. İkincisi ise işçilerin işçi ve işveren ilişkilerinde normal olarak toplu sözleşme, yani çalışma barışı düzeni denilmesi gereken toplu sözleşme düzeninin normal işleyebilmesi için gerekli demokratik hak ve özgürlüklerin tam olmamasından ileri gelmektedir. Bunların en başında da sendika seçme özgürlüğü dediğimiz referandum hakkı gelmektedir.

E. SAĞLAM — Çok teşekkür ederim Sayın Türkler.

K. TÜRKLER — Ben iki sorun olarak koymak istiyorum.

E. SAĞLAM — Tamam efendim, ben de zaten öyle tesbit ettim. Tabii, sırası geldiğinde Sayın Sabancı'ya da bu konudaki cevaplarını vermesi için imkân tanıyacağız.

Buyurun Sayın Tunç.

H. TUNÇ — Sayın Sağlam, ben soruna değişik bir açıdan bakmak istiyorum; temel sorunlara sağlıklı teşhis konmadan güncel sorunlara doğru teşhis koymak mümkün değil. Bu bakımdan soruna temel sorun olarak girdikten sonra, güncel sorunlara sırasıyla geleceğim. Hattizatında işçi işveren ilişkileri insanlık tarihi kadar eskidir. O günden buyana değişik aşamalardan geçerek, bugünkü seviyesine gelmiştir. İşçi-işveren ilişkilerini sağlam zeminlere oturtan toplumlar, ekonomik bakımdan gelişmişler, sosyal bakımdan sorunlarını halletmişler ve bugün mutlu toplum dediğimiz toplumlar haline gelebilmişlerdir. Bu temel sorunlara bakarken acaba işçi-işveren ilişkilerinin demokratik bir biçimde geliştiği zemin, ortam, hangi zemin ve ortamdır? Bu bakımdan ister istemez soruna siyasal, ekonomik ve sosyal yönleriyle bakmak mecburiyetindeyiz. İşçi, işveren ilişkileri siyasal bakımdan

büyük önem taşır. Ve işçi-işveren ilişkileri ne komünist rejimlerin müessisidir, ne de faşist rejimlerin müessisidir. İşçi-işveren ilişkileri özgürlükçü demokratik rejimlerin var olduğu rejimlerde anlam taşır, mâna taşır ve o rejimlerde ancak varolur. Çünkü diğer rejimlerde sorunlara işçi-işverenler çözüm bulmazlar. Otoriteler çözüm bulurlar. Otoriteler ne derse, diktatörler ne derse, belirli çevreler ne derse o şekil verir, istikamet verir. Görülüyor ki, işçi-işveren sorunlarını ele alırken, bu sorunların demokratik bir şekilde özgürce tartışılabileceği rejimlerin başka müesseselerinde bakmak mecburiyetindeyiz. Soruna yalnız işçi-işveren ilişkilerinden bakamayız. Acaba bu siyasî rejim bu sorunun çözülmesinde ne gibi kurallar getirmiştir? Başka prensiplere dayalı ne gibi hukukî müessese, sosyal müesseseler getirmiştir? Onlara da kısaca göz atmakta fayda vardır. Örneğin, ülkenin ekonomik durumu, ekonomik yaşantısı, işçi-işveren ilişkileriyle çok yakından ilgilidir. Sayın Türkler'in söylediği gibi, bir hayat pahalılığı, ekonominin durgunluğu, yahut enflasyon hızının yüksekliği işçi-işveren ilişkilerine derhal yansır. Hattâ bir ülkenin siyasal durumu, siyasal ortamı işçi-işveren ilişkilerine çok çabuk yansıyan, işçi-işveren ilişkilerini müsbet ya da menfi yönde etkileyen belli başlı etkenlerden bir tanesidir. Bugün özgürlükçü demokratik rejimde ister istemez işçi-işveren ilişkilerinin sağlıklı bir biçimde gelişmesi için bazı kurallar koymuştur. Daha doğrusu, toplumlarda varolan sınıflar arasındaki çelişkileri sınıf kavgasına dönüşmeden, kurallarını koymak suretiyle topluma zarar vermeden, rejimi tehlikeye düşürmeden sağlıklı bir biçimde gelişmesi için bu kurallara büyük önem vermişler, nitekim Türk toplumu da 1960 yılından bu yana modern bir Anayasa ile bu kuralları Türk çalışma hayatına getirmiştir. Ancak işverenlerimiz, bir türlü çağdaş Anayasamızın getirdiği kuralları işlerine sindirememişlerdir. Meseleye daima yüzeyden bakmışlardır. Yalnız işçi-işveren ilişkileri bakımından bakmışlardır. Fakat bu Anayasanın getirdiği diğer ekonomik, sosyal hak ve hürriyetler açısından meseleyi değerlendirememişlerdir. Ve bugün sorunların her geçen gün çoğalmasının altında yatan belli başlı nedenlerden bir tanesi de budur. Bugün öyle bir ortam yaratılmak istenmektedir ki, sanki işçi-işveren ilişkileri, işçilerin ekonomik örgütleri olan sendikalar, ekonomik hayatı menfi yönde etkileyen, hayat pahalılığının belli başlı nedenlerinden, hattâ ülkenin huzur ve rahatını

kaçıran birer kuruluşlar şeklinde kamu oyuna gösterilme yolunda büyük bir gayret içerisinde girmiştir işveren çevreleri. Ve üzülerek gördük ki, bunda bir ilim adamımız var, işveren çevrelerinin bu devamlı telkinlerinin etkisi altında kalmış olacak ki, sanayi işçisi için, sendikalı işçiler için, mutlu bir azınlık haline geliyor gibi bir kanı olduğu yolunda bir ifadede bulundular, gerçekten ben ziyadesiyle üzüldüm. Zamanımız olsa da toplum içindeki mutlu azınlık, gerçekten sanayi işçisinin sorunları bitmiş mi, tükenmiş mi, bunu uzun uzadıya tartışabilseydik. Bugün işçi-işveren ilişkilerinin temelinde yatan belli başlı sorunlardan bir tanesi ki, bir tanesi şudur: İşverenler demokratik rejimin bütün kurallarına, bütün müesseselerine saygı duymalıdır. Daha doğrusu bunu içlerine sindirmelidirler. Bu tabiatında vardır. Daha doğrusu bunu içlerine sindirmelidirler. Bu tabiatında vardır. Madem ki özgürlükçü bir demokratik rejimi benimsedik, özgürlükçü demokratik rejimi içerisinde işçi-işveren zaman zaman çelişkilere düşeceklerdir, zaman zaman mücadele sertleşecektir, yahut yumuşayacaktır. Bu tabiatında vardır. Bunu ortadan kaldırmaya da bu rejim içinde hiçbir araç, hiçbir kuvvet başa çıkamayacaktır. Örneğin bir taraftan diyeceksiniz ki, biz hür sendikacılığa razıyız, hür sendikacılığı kabul ediyoruz, diğer taraftan sendika enflasyonundan bahsedeceksiniz, yahut da sendikaların, veyahut işçilerin tamamen kendi iç bünyelerindeki sorunları çözme yolunda hükümetlerden kanunî tedbirler isteyeceksiniz. Bu tamamen çelişen görüşlerdir. Şöyle özetlemek gerekirse, toplu sözleşme düzene girdiğimiz günden buyana, toplu sözleşme rejimi sağlıklı bir biçimde gelişmektedir. İlişkiler abartılmaktadır, sorunlar abartılmaktadır. Kamuoyunun dikkatleri daima bu istikamete çekilmektedir, hattâ işverenlerimiz dayanıksız, temelsiz istinatlarla, kamu oyu önünde sendikaları ve işçileri suçlarken, daha doğrusu özledikleri rejim biçimini de ortaya koymaktadırlar. Hür sendikacılığın olmadığı bir rejime demokratik rejim demeye imkân olmadığına göre, hür sendikacılığı zedeleyen, hür sendikacılığı disiplin altına alacağız diyen, çalışanlar aleyhine bazı müeyyideler getiren bir görüşü, bir hukukî yapıyı biz işçi-işveren ilişkilerini sağlıklı bir biçimde geliştireceğine kani değiliz. Örneğin Sayın Sabancı birçok kanunsuz olaylardan bahsetti, işverenlerimiz son zamanlarda bunu alışkanlık haline getirdiler. Kendilerini adeta yargı yerine koyarak, yargı organları yerine koyarak, herhangi

bir olayı kanunsuz damgasını peşinen yapıştırmakta kamuoyunu da o istikamette oluşturmak istemektedirler. Bir ülkede bir olayın, bir eylemin, kanunî olup olmadığının tesbiti ancak, yasalarımıza göre, yargı organlarına verilmiştir. Yargı organları tarafından kanunsuz denmeyen bir olaya, kanunsuz demek pek mümkün değildir, ve işverenler bu alışkanlıklarından kurtulmalıdırlar. Bir de işverenlerimiz gelişen şartlara ayak uyduramamaktadırlar. Hangi istikamette geliştiğinin farkında değiller. İster istemez toplumda büyük gelişmeler olmaktadır. Toplum artık kaderine rıza gösteren bir toplum değildir. Sabırsız toplumdur. Ekonomik ihtiyaçları sosyal ihtiyaçlarının çok kısa sürede hallini isteyen bir toplumdur. İster istemez sendikalara bu bakımdan büyük baskılar yapmaktadır. Sendika bu baskıların ağırlığı altında işverenler istese de istemese de, üyelerinin menfaatlerini koruma yolunda, her türlü özgürlükçü demokratik rejim içindeki haklarını kullanmağa devam edeceklerdir. Yine son zamanlarda işçi ile sendika yöneticisi arasında bir çelişki varmış kanaatını yaymak konusunda da işverenlerimizin yoğun bir gayret içerisine girdiklerini görmenin üzüntüsü içerisindeyim. Örneğin yine Sayın Sabancı söyledi, sendika yöneticileri koltuklarını muhafaza etmek için aşırı taleplerde bulunuyorlar, işçiye tatmin etmek için karşılması mümkün olmayan sözleşme taslakları getiriyorlar dediler. Bir kere sendikalar demokratik birer kuruluştur. Sendikalar sendika içi demokrasinin tabii sonucu olarak yöneticilerini işçiler seçer, gayet demokratik şekilde seçer. Hiçbir sendikacı koltuğuna bağlı kalma yolunda girişeceği eylemler onu işçinin bu seçim hakkını elinden alamaz. Sendika yöneticisi işçiye yaptığı hizmetle yerinde kalır, yahut yerinden gider, eğer işverenlerimizin söylediği gibi, sırf koltuğuna sarılmak amacıyla, kahramanlık peşinde koşan sendikacılık çağımızın sendikacılık anlayışı değildir. Kahraman sendikacılık devri çok gerilerde kalmıştır. Artık meselelere bilimsel açıdan, ekonomik açıdan, sosyal açıdan, siyasal açıdan bakmak gereği vardır. Yine sorunlarımızın temelinde yatan bir gerçek de şudur: Siyasî dalgalanmalar, siyasî kişilerin tutum ve davranışları, işçi-işveren ilişkilerinin sertleşip, yahut da yumuşatmasında büyük rol oynamaktadır. Zaman zaman politikacılar yahut hükümet edenler, işverenlerin maksatlı olarak kamuoyunu oluşturmak yönünden dayanıksız isnatlarının etkisi altında kalmak suretiyle, bazı yasalardan, bazı önleyici tedbirlerden

söz ettikleri takdirde elbette işçilerin tepkisi olacaktır, işçi-işveren ilişkilerini zedeleyecektir. Bir de geçmişe bakalım; son geçtiğimiz bir senelik dönemde, hangi noktalarda işçi-işveren ilişkileri sertleşti? Örneğin saldırı lokavtları başladı, işverenler hakları olmadıkları halde, o günün siyasî tercihi göre, kanunlara konmuş bir hakkı suiistimal ettiler. Saldırı lokavtlarına girdiler, işçiyi kapı dışarı ettiler. İşçinin tepkisi büyük oldu, ki doğaldı. Bunu başka türlü düşünmek de imkânsızdır. Yine ne zaman bu işyerlerinde direnişler başladı, iş güvenliği tehlikeye girdi. İşverenler bazı sendika yöneticilerini de işinden atma, yahut da toptan, yahut kısmen işten çıkarma tasarruflarına başladıklarında bu direnişlerin büyük çoğunluğunun belli başlı nedenleri arasında bunu görmek mümkün. Buna karşı işçinin reaksiyonu elbette olacaktı. Bu doğal sonucuydu. Bunu kanunlarla önlemeye imkân yoktur, insan tabiatında vardır. İş güvenliği olmayan bir insanın tutum ve davranışı ister istemez sertleşecektir. Bunu anormal görmek de mümkün değildir.

Özetlersek, Sayın Sağlam diyebilirim ki, işçi-işveren ilişkilerinin temelinde ekonomik, sosyal ve siyasal nedenler vardır. İster istemez hayat pahalılığının ağırlığı ekonomik gelişmenin çalışanlar aleyhine seyir takip etmesi, sendikaları daha hırçınlaştırıyor, daha kavgacı hale getiriyor ve üyelerine daha fazla menfaat sağlamak, yahut da değişen hayat şartlarına ayak uydurmak için, ekonomik bakımdan tek silâhı olan toplu sözleşme yoluyla bir hedefe götürmek.

İkinci konu, sosyal konulardır. Bugün çalışanlar, yahut sendikalar sanayi işçisini temsil etmiyor, bugün milyonlarca tarım işçisi vardır, herbiri sosyal güvenlikten yoksundur. Yasaları yoktur. Orman işçisi vardır. Elbette bunların da sosyal sorunlarına eğilecektir. Bu sosyal sorunlarına eğilirken de, tutum ve davranışlarında bazı sertlikler, bazı dikkati çekmeler göze çaracaktır. Bu sosyal olayların tabii sonucudur. Siyasal bakımdan bu sorunların müsbet yahut menfi yönde gelişmesi söz konusudur. Eğer politikacılar, Anayasanın gereği olarak, devletin çalışanlar yararına ağırlığını koymadığı ahvallerde, Anayasanın tabii sonucu olarak sendikalar, siyasalere de reaksiyon gösterecektir, reaksiyonları sert olacaktır. Çünkü Anayasamız sosyal adalet ilkesini benimsemiş bir Anayasadır. Sosyal adalet anlayışımız da, dev-

letin çalışanları sermayenin karşısında korumak görevini yükümlenmiştir. Bunu devlet, birinci derecede sorumlusu olan hükümet yerine getirmek durumu ile karşı karşıyadır.

İki konuya daha geleceğim, çok kısa:

E. SAĞLAM — Biraz sonra gelelim Sayın Tunç. Acaba...

H. TUNÇ — Efendim, satırbaşları halinde Sayın Sağlam.

E. SAĞLAM — Lütfen...

H. TUNÇ — Çünkü bahsedildi. Sendika özgürlüğü bence, yasalarla sınırlandırılmaz. Her zaman iddia ettik. Biz Türk-İş topluluğu olarak diyoruz ki, Batı topluluklarında olduğu gibi, Türkiye'de de bir sendikalar yasasına gerek yoktur. İster istemez işçiler, güçlü sendikalar etrafında zamanla birleşeceklerdir. 12 senelik bir dönem büyük bir zaman değildir, bu huzursuzlukların olduğu işyerlerine dikkat edilirse, bu işyerlerinde sendikalaşma sancısı geçirilmektedir. Bu sancı kısa zamanda bitecektir. İster istemez sendikalar, işçiler, güçlü sendikalar etrafında toplanacak.

Referandum konusuna gelince, referandum konusunda da, kurum olarak... referandum konusunda da kuralları konmak suretiyle açık ve seçik Türk-İş topluluğu referandumdan yanadır. Bunun da yalnız kurallarını gayet iyi koymak lâzımdır. Çünkü iş hukukunun tabii bir karakteri vardır. İş hukuku yaşayan hukuktur. İster istemez iş hukukunda olaylar da bağlantılı olarak bir düzen kurulursa sağlıklı olur, yoksa iş hukuku diğer hukuk dalları gibi, böyle 30 sene, 40 sene hiç değiştirilmeden yaşayan bir hukuk dalı değildir. Hukuk dalları içinde en yaşayan hukuk iş hukukudur, sık sık gözden geçirilmesinde zaruret vardır. Fakat, tamamen ümitleri de hukuka bağlamak doğru değildir...

E. SAĞLAM — Peki çok teşekkür ederim Sayın Tunç. Şimdi Sayın Sabancı'ya söz vermeden önce, elimde Sanayi Odalarının, Ankara Sanayi Odasının bir yayını var. Buradan bir hatırlatma yaptıktan sonra Sayın Sabancı'ya söz vermek istiyorum. Sayın Tunç ve Sayın Türkler bu işçi-işveren ilişkilerindeki zaman zaman sertleşmenin ve zaman zaman bazı anlaşmazlıkların ve hayat paha-

lılığının ortaya çıkardığını, hayat pahalılığının dolayı ileri geldiğini ve bunun sonucu toplu sözleşmelerle hayat pahalılığından doğacak farkları kapatmak amacıyla girişilen hareketler olarak nitelendirdiler. Ankara Sanayi Odalarının bu bir yayınında, sayıyorum en son yayınlarından birinde, 1974 yılı bir tabloda, 1974 yılında işçi ücretlerini, ortalama işçi ücretlerinin fiyatların çok önünde seyrettiği söyleniyor ve 1974 yılında, yine 1973 yılında olduğu gibi, fiyat endekslerindeki %30'luk bir artışın olduğunu, işçi ücretlerinin günlük ortalama işçi ücretlerinde ise, %49'luk bir artış olduğu belirtiliyor.

Şimdi bu kısa hatırlatmadan sonra size söz vermek istiyorum, buyurun Sayın Sabancı.

- S. SABANCI — Hayat pahalılığı sorunu dünyadaki bütün memleketlerde olduğu gibi, ülkemizde de güncel ehemmiyetle durulması, tedbirler alınması gerekli bir sorun. Şurasını ehemmiyetle hatırlatmak isterim ki, hayat pahalılığı sorunu 40 milyon insan için mevzu bahis. Ülkede yaşayan 40 milyon insanın içinde bir avuç, tabirim doğru ise, bir milyon 600 bin sendikalı, sigortalı işçi, nüfusumuzla kıyaslandığı zaman yüzde 4 eder. Evet, nüfusun %4'ünün hayat pahalılığı hesabı karşılaştırılmasıyla nüfusun büyük bir ekseriyetini bir tarafa koyup, unutamayız. Ülkemizde, değerli konuşmacıların belirttikleri gibi, en az iki milyon kişi iş bekliyor. 2 milyon işsiz ordusu var. Bu ülkede nüfus artışının ne tempoda olduğu ve artan bu nüfus sebebiyle de ne kadar hızlı bir şekilde, işsizler ordusunun geliştiği bir vakıa. İşsizler ordusunun bu ehemmiyetli sorununu hiç mesele etmeyeceğiz, hiç dikkate almayacağız, sadece iş bulmuş ve sendika çatıları altına girmiş insanların, mutlu insanlar olmaları hesabıyla 40 milyon insan içindeki %4'lük bir kitlenin hesabıyla meselelerimizi demagojiye götüremeyiz. Lâkırdı, lâf üretilerek müreffeh Türkiye yaratılamaz. Mamune üretmeliyiz. Bu üretimde işveren yalnız başına birşey yapamaz. İşçi-işveren birbirinin ayrılmaz yüzüdür. İşçilerimiz olmadıkça hiçbir şey yapamayacağımızın farkındayız. Değerli sendikacı arkadaşlarımın söylediği gibi işveren kalmamıştır. Dünya realiteleri ne ise, dünyada hangi hususlar geliyorsa, onlara akılsızca karşı durmak, dar görüşlü insan olmaktan bizi ileriye götüremez. Dünyada toplu pazarlık düzeni gelmiştir, yerleşmiştir, başarılı gelişmeler göstermiştir. Bizde de aynı şekilde gele-

cek, yerleşecek, gelişmeler gösterecektir. Buna karşı hareketler içinde bulunmak, bu gelişmeleri yavaşlatma gayreti içerisine gitmek çok eski çağlarda, çok geride kalmış dar görüşlü patron, ağa tabir edilen kişilerin işi idi. Bugün bu kabil ağalar var ise, işverenler kesiminde, onlarla mücadeleyi lütfen sadece sendika liderlerimiz kendi tekeline almasınlar. Mücadelede yanlarında omuz omuza bulunduğumuzu arz ediyorum. Ama sendika liderleri içerisinde ağalaşma varsa, bu ağalaşmaya karşı da onlar da bizimle aynı diyalogu kurmaya hazır olsunlar.

E. SAĞLAM — Konuşmaya devam etmeden önce hayat pahalılığı ve zannediyorum biraz sonra değineceğimiz işçi ücretlerinin dondurulması konusunda, biraz sonra Sayın Çalışma Bakanının görüşlerini, izin verirseniz filimden birlikte izleyelim.

H. TUNÇ — Sayın Sağlam, götürmek istiyorum.

S. SABANCI — Bitirmedigimi hatırlatmak isterim.

H. TUNÇ — Sayın Sabancı, büyük bir demegojiye müsait bir konuyu aldı ele, hele hele böyle milyonlara hitap eden bir televizyon ekranında nüfusun yüzde dördünün mutlu bir azınlık olduğu yolunda, şunu söylemek isterim...

E. SAĞLAM — Oraya geleceğiz efendim, geleceğiz efendim. Sayın Vural Savaş Bey'in de o konuda bir beyanı oldu, geleceğiz o konuya. Ücret ve fiat konusunda...

H. TUNÇ — Yalnız bir konuya izin verirseniz bir konuya kısaca, efendim tehlikeli bir mecraya giriyor konu. Efendim, o kadar hassas bir konudur ki, biz diyoruz ki, Türkiye'de yalnız sanayi işçisi değil, Türkiye'nin imkânları, köylüsünü de, orman işçisini de, tarım işçisini de, insan gibi yaşayacak bir seviyeye götürecek bir durumdadır. Burada kabahat işçilere verilen birkaç kuruş ücret değildir. İşverenlerin tutum ve davranışındadır, hükümetlerin tutum ve davranışındadır, ekonominin bozukluklarındadır. Biz, yoksa bizim felsefemize aykırıdır, sendikacılık hareketi herşeyden önce sosyal adaletçi bir harekettir. Sosyal anlayışımız da sınıflar arasındaki farkı asgariye indirmektir.

K. TÜRKLER — Sayın Sabancı'ya daha önceki konuşmaları itibarıyla ve genel mânada kibarca cevap vermek istemiştım.

E. SAĞLAM — Tamam, bir dakika izin verir misiniz? Bir dakika lütfen. Şimdi, siz Sayın Türkler,

K. TÜRKLER — Şimdi müsaade ederseniz, Sayın Sabancı diyor ki, 1 milyon 600 bin işçi vardır, diyor. Halbuki onların kendi yayınlarından bizim tesbit ettiğimiz, 13 milyon 671'dir, bu rakam. Sadece bunu sanayi işçisi olarak, görmek doğru değildir. Esasen baştan da belirttiğim gibi, kapitalist düzenin en önemli unsuru, önemli tarafı, işçi-işveren ilişkileri konusudur. Elbette ki mesele buradan çıkacak.

E. SAĞLAM — Bir dakika, bir dakika lütfen, izin verirseniz sayın konuklardan ben birşey rica edeyim. Eğer benim ikazlarıma siz sayın konuklarım uymazsa, bu açık oturumumuzu zaten belirli süre içerisinde bitirme imkânını bulamayız. Şimdi izin verirseniz, bir sorunu çözelim. Biraz önce hayat pahalılığından söz ettik, hayat pahalılığının işçi ücretleri ve toplu sözleşmelere etkisinden söz ettik... Önce, izin verirseniz, hükümetin bu konuda görüşünü de, içine alan Sayın Çalışma Bakanı'nın beyanlarını dinleyelim. O konuyu kapatalım, ondan sonra benim de gerçekten önemli saydığım Sayın Vural Savaş Bey'in de değindiği bir konuya yeniden dönelim, ama önce bu konuyu bir bitirelim, ondan sonra o konuya gelelim.

Şimdi ben Sayın Yönetmen arkadaşımın rica edeceğim. Sayın Çalışma Bakanı Ahmet Tevfik Paksu Bey'in hayat pahalılığı ve işçi ücretlerinin dondurulması konusundaki beyanlarını hep birlikte izleyelim. Önce filmimizi izleyelim:

"AHMET TEVFİK PAKSU — İşçi ve işveren münasebetleri kanunlarla düzenlenmiştir. Bunların içinde en mühimleri, İş Kanunu, Sendikalar Kanunu, Toplu-İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavtla ilgili kanunlardır. Bu kanunları nazarı dikkate almak suretiyle işçilerimizin insanca yaşamalarını, alın teri olan emeğinin verilmesini, çalışma barışının teessüsü ve bu suretle üretimin artmasını, memleketimizin plânlı kalkınmasında işçi ve işverenlerimize tereddüb eden görevlerinin sağlıklı yürütülmesini arzu ediyorum.

Bir arzumuzun gerçekleştirilmesi, işçi ve işveren münasebetlerinin karşılıklı saygı ve sevgiye dayandırılmasını, karşılıklı hak ve menfaatlerinin hukuk devleti anlayışı içinde sosyal adalete dayalı âdil bir anlayış içinde ele alınmasını, ortaya çıkacak ihtilâfların hukuk çerçevesi içerisinde Anayasa düzenine saygılı olarak halledilmesini ve bütün bu hususlarda milli menfaatlerimizin gözönünde tutulmasını arzu etmekteyiz. Şunu hemen söyleyebilirim ki, Türkiye’de iş hayatını düzenleyen kanunlar işçilerimize belki birçok demokratik Avrupa ülkelerinin daha ilerisinde haklar getirmiştir. Çalışma Bakanlığı olarak bilhassa, işçi ve işveren münasebetlerimizin kanunlar çerçevesi içerisinde halledilmesi en büyük arzumuzdur. Kanunların dışına çıkılmak suretiyle yapılacak her türlü grevlere, işgallere karşıyız. Çalışma Bakanlığı olarak ve Türk Hükümeti olarak Türkiye’de kanunsuzluğu sureti ka-tiyede tecviz etmiyoruz ve kanun dışı yapılan her hareketi elimizde mevcut bütün kanunî imkânlarla takip ediyoruz. Bunun için, bilhassa işçilerimizin, sendikalarımızın vatanperver olduğuna inanıyor ve kanunlara saygılı olmalarını bekliyoruz. Dünyanın her ülkesinde olduğu gibi, Türkiyemizde de aşırı sola, komünizme, hizmet etmek gayesiyle işçilerimiz arasında, fikirlerini, gayelerini tahakkuk ettirmek için, bazı hareketler görülmüştür ve görülebilir. Fakat biz Türk işçisinin vatanperver olduğuna inanıyor ve bu kanunsuzlukları milletimizi yıkmaya ve devletimizi zayıf düşürmeye matûflu hareketleri önleyeceğine inanıyoruz.

İş hayatımız huzurlu olduğu takdirde, kalkınmamız çok kolay olacaktır. Burada işverenlerimize de bir hususu hatırlatmak istiyorum; Türkiye kanunlar ülkesidir, işlerine huzurla devam edebilirler. Bilhassa memleketimizin topyekûn kalkınmasını sağlamak için, boş geçirecek hiç vaktimiz olmadığına inanmalıyız... İşçilerimizin çalışmalarını bir ibadet aşkı ile yapmasını ve işçilerimize refah içerisinde insanca bir hayat seviyesi bahşedilmesi en büyük arzumuzdur. Ücretlerimiz Türkiye’deki asgarî ücret seviyeleri 1976 yılında yeniden tesbit edilecektir. Ücretlerin dondurulması diye şu anda bir düşüncemiz yoktur. Fiyatların istikrar bulunduğu ülkelerde elbette ki, ücretler de normal seviyede devam edecektir. Biz Türk Hükümeti olarak ve bütün hükümetler olarak Türkiye’de aşırı fiyatların, fiyat yükselişlerinin önüne geçmek vazifemizdir. Son zamanlarda Türkiye’de fiyat yükselmeleri bir hayli önlenmiştir. Bundan sonra bu gayretlerimize devam ede-

ceğiz. Ancak, fiyatların yükselmemesi, zamanında fiyatların sabit kalması amında ücretler de ona paralel olarak fazla yükselmeyebilir. Ama, bir memlekette fiyatlar alabildiğine yükselirse, elbette ki işçi ücretleri de fiyat artışları seviyesinde yükselmelidir, bu onların hakkıdır. Fakat, biz Türkiye’de bu istikrarı son zamanlarda sağladığımızı görmekteyiz. Bilhassa toptan eşya fiyatlarında artış, son zamanlardaki artış, 1975 yılındaki artış 4,2 olarak, bunun geçim endeksindeki artış da %10 olarak görülmektedir ve bu istikrarlı seviye devam ettiği takdirde işçilerimizin de anlayış içerisinde olacaklarına inanıyorum. İşçi-işveren münasebetlerimiz ve Türkiye’deki ücret seviyesi hakkındaki bu konuşmamızı şu şekilde bağlamak istiyorum: Türkiye her zaman-
kinden daha çok birbirine işçi ve işveren olarak ve diğer yerlerdeki milletimizin mensupları olarak birbirlerimize candan bağlı olmaya ve birbirlerimizi sevmeye mecburuz. Bilhassa işçi ve işveren münasebetlerinde karşılıklı sevgi ve saygı, birbirlerine bağlılığı milletimizin kalkınmasında çok büyük bir esas olduğuna inanıyorum. Dünyada Türk milletini yalnız bırakma gayretleri mevcuttur. Bu hususu da nazarı itibare almak suretiyle, millet olarak kardeşçe yaşamamıza ve fakir olanlarımıza, düşkün olanlarımıza elden gelen yardımı yapmanın lüzumuna inanıyoruz.”

E. SAĞLAM — Sayın konuklarımız, Sayın Çalışma Bakanımızın sözlerini birlikte izledik. Şimdi fiyat, süre, ücret ve işçi ücretlerinin dondurulması konusundaki Sayın Çalışma Bakanının beyanlarını dinledikten sonra, Sayın Profesör Savaş Bey’e söz vereceğim. Ancak sayın seyircilerimize hemen bir açıklama yapma ihtiyacını duydum. Yayın sırasında yüzlerce dinleyicilerimizden telefonla çeşitli sorular geldi ve şu anda elimdeki nota göre çeşitli sorular yöneltildi ve burada cevaplandırılması istendi. Ancak sorulan sorular, genellikle çok kişisel sorular ve sayın işçilerin kendi kişisel sorunlarına ilişkin sorular ve yasaların açıklanması yönünde bazı sorular yöneltilmiş. Bunlara bu açık oturumumuzda teker teker cevap verme olanağını maalesef bulamıyoruz, onun için sayın seyircilerimizden özür diliyorum. Şimdi biz yeniden ücret-fiyat konusunda kısaca beyanda bulunmak üzere size söz veriyorum, daha sonra Sayın Rüçhan Işık Beyefendiye ve Sayın Turan Esener Beyefendiye söz vereceğim. Ve bir konu üzerindeki görüşlerini aldıktan sonra yine Sayın Türkler Bey, Sayın Tunç Bey ve

Sayın Sabancı'nın yarım kaldığını söylediği konuşmasını tamamlaması için bir imkân tanıyacığım.

Buyurun Sayın Savaş Bey:

V. SAVAŞ — Teşekkür ederim Sayın Sağlam, ben önce Sayın Tunç'un hiç haketmediğim bir töhmetine maruz kaldım. Evvelâ müsaade ederseniz o noktayı aydınlığa kavuşturayım; bu mutlu azınlık sözü kullanılıyor, ben işin ekonomik yönü araştırılmadan bu tip değer yargıları toplumu sarmış durumdadır, anlamında bunu naklettim. Bendeniz bu konuda şunu düşünüyorum: Gayet açık ve net olarak ifade etmek isterim, Türkiye'de Toplu Sözleşme düzeni bir realitedir, bir vakiadır. Gelmiştir, hükmünü icra edecektir. Toplu sözleşmenin işçiye sağladığı hakları, efendim gizli işsizliğimiz vardır, şu kadar milyon işsizimiz vardır diye sınırlamak düşünülemez. Ben bunu açıklığa kavuşturmak isterim. Bu fiyat-ücret ilişkilerine gelince biraz önce Sayın Bakanımızı da dinledik, Sayın Bakanım beni bağışlasınlar, bu konuda toplumumuza yerleşmiş yanlış bir düşünceyi aksettirmekten öte bir şeyi ifade etmediler.

E. SAĞLAM — Sayın Savaş bir hususu rica edeyim. Sayın Bakanımızın konuşmasını filimden verdik. Kendileri burada olmadığı için cevap hakkı yoktur. Onun için cevap niteliği doğuracak beyanda bulunmaktan özellikle kaçınınız.

V. SAVAŞ — Peki özür dilerim. Bu nokta genellikle kanı şudur: İşçiler konuştukları zaman hayat pahalılığı artıyor, işçilerin başka geliri, başka imkânları yoktur, onlar da ücretlerini arttırarak bu hayat mücadelesinde başarılı olmak istiyorlar deniyor. İşverenler de istiyorlar ki, işçilerimiz bu hayat pahalılığından şikâyetçi iseler, bu çok aşırı zam isteklerinden doğuyor. Eee bu, tavuk mu yumurtadan yumurta mı tavuktan çıkar hikâyesini Türkiye on seneden beri çözemedi. Bunun için ben deniz ilk konuşmamda arz etmiştim; bu sorunları böyle makro düzeyde ele alırsak, bunları çözümleyemeyiz. Meselâ hangi işveren der ki, ben fabrikamdaki işçime şu kadar ücret artışı sağladım, ondan sonra malımın fiyatını arttırdım. Bunu diyen işveren var mı Sayın Sabancı? Bu söylenmelidir. Bu söylendiği zaman, söylenmiyor, çünkü bu işi başka bir yere götürecektir. Bir işveren işçisine verdiği

ücret zammını derhal fiyatlara yansıtabiliyorsa o işverenin bulunduğu sektör yapısı monopolistik midir, tek üretici mi vardır, istediği gibi fiyatları ayarlayabilir mi, bu ekonomi dış rekabete kapalı mıdır, açık mıdır? Bunlar ortaya çıkar. Onun için bendeniz şunu arzetmek istiyorum önemle; ücret ve fiyat, kim kimi arttırıyor, bunu firmalar seviyesinde önce, sonra sanayi dalları seviyesinde ve sonra da millî ekonomi seviyesinde ele almamız ve öyle görülecektir ki, bugün Türkiye'de hayat pahalılığı varsa, rahatlıkla bir başka iktisatçı şunu iddia edebilir; ölçsüz emisyon artışı, para arzındaki artış bugün hayat pahalılığıdır diyebiliriz. Onun için bu ücret-fiyat ilişkisini yanlış anlıyoruz, yanlış konuşuyoruz. Bu bizi hiçbir yere götürmez, temenni ederim ki, daha geniş zamanda yapılacak bir başka forumda bunun gerçeklerini bilebilelim. Teşekkür ederim.

E. SAĞLAM — Ben teşekkür ederim efendim. Şimdi, Sayın Rüçhan Işık Beyefendiden rica edeyim. Sayın Işık, sizce, Türkiye'de bugün sendika sayısı gerçekten çok mudur? Çoksa bunun nedenleri nedir, öneriler kısmına daha sonra geçeceğim, çok mudur, çoksa nedenleri nedir sizce?

R. IŞIK — Tesadüfen önümde bazı sayılar var. Türkiye'de toplam işçi meslekî teşekkül sayısı 782 civarındadır. Ancak benim kişisel kanaatım bu sayının gerçeği tam olarak yansıtmadığıdır. 1972 ve 73 yıllarında bu sayı bin iki yüz olarak görünüyordu idi, Çalışma Bakanlığının kayıtlarında. Ciddî bir izleme yapılmış ve valilikler kanalıyla sendikaların adresleri tesbit edilmiş yeniden ve görülmüştür ki, 400'e yakını faaliyetlerini bırakmışlardır. Bugün büyük bir ihtimalle yeniden dikkatli bir tesbit yapılırsa, bu 782 sayısının da altına inilebileceği kanaatındayım. Burada, bir konuşmamda da belirttiğim gibi, 782 de olsa önemli olan bu sayıdaki sendikalarının kaç tanesinin ve belli bir sayının üzerinde, meselâ Milletlerarası Çalışma Teşkilâtının ciddi kabul ettiği 2500-3000 üyesi olan sendika vardır. Yine eldeki rakamlara göre, görülüyor ki, mevcut sendikaların %50'si takriben, %50'sinin üye sayısı 2500'ün altında bulunmaktadır. Bunların büyük bir kısmının üye sayısı ise 500'ün dahi altındadır. Bu sayılara bir başka açıdan da yaklaşıldığında görülecektir ki, bazı işkollarında, ki, bu bazı işkollarında şu sendikaların bulunmadığı işkollarıdır. Bu işkolların-

da sendika sayısı çoktur. Bu da bize güçlü bir sendikalaşmaya doğru gidildikçe ufak sendikaların azaldığını göstermektedir. Ayrıca unutmamalıyız ki, bugün burada temsilcileri bulunan iki konfederasyon ile Türkiye'de 12 yıl içerisindeki sendikalaşma hareketi bir bölünmeye de uğramıştır. Bölünme de, parçalanma da aslında sendika sayısını çoğaltmaktadır. Ayrıca, bağımsız sendikalar da söz konusudur. Bu sebeple zamana bırakılacak olur ise, sendikalarda orta veya uzun vadede bir birleşmeye yönelinirse, iki ve bu arada özellikle işkolları yönetmeliği, işkolları sayısında ciddi ölçüde bir yeniden düzenlemeye gidilirse, azaltma istikametine bu üç yol ile kanaatimce bir sendika özgürlüğüne bir herhangi baskı getirmeden sendika sayısını azaltma, sağlıklı bir biçimde azaltmak mümkündür. Aslında benim burada anlayamadığım bir nokta, Sayın Sabancı'nın sendikaların çokluğundan yakınmasıdır. Bugün bütün ülkelerde işveren sendikalarının çoğalmasını ve bu suretle de güçlerini kaybetmesini ister. Bu nedenle Türkiye'de benim kişisel kanaatim 1968 yılındaydı zannediyorum, talihsiz bir başlangıçtır, Türk-İş bölünmüştür. Disk, Türk-İş'ten ayrılmıştır ve bu suretle de Türkiye'de sendikal modelde bir bölünme başlamıştır. Bunun, sendikalarda çokluğun karşımıza çıkardığı en önemli sorun, burada zannediyorum benim ifade ettiğim ikinci bir sorun, bir işyerinde veya bir işkolunda birden fazla sendika olduğu zaman, kimin işçiyi temsil edebileceği, yani yetkili olabileceği sorunudur. Bu konuda işte sendikalararası rekabetin yahut sendikaların toplu iş sözleşmesi yapma yoluyla elde ettiği prestijin, işyerinde, işkolunda elde ettiği prestijin önemi karşımıza çıkmaktadır. Ve burada karşılaştığımız en büyük dar boğaz, 10-12 yıl içerisinde sendikalarımızın maalesef doğru olmayan belgelere zaman zaman dayanarak, bir işyeri veya işkolunda çoğunlukta olmadığı halde çoğunlukta iddia ederek, idarî ve yargı organlarının karşısına çıkmış olmasıdır. Bugün öyle örneklerle karşılaşmıştır ki, Türk uygulamasında Sosyal Sigortalar Kurumu İstatistiğine bakıyorsanız, bir işkolunda 50 bin işçi görünüyor, bu işkolundaki bir sendika rahatlıkla notere 370 bin üyesi olduğunu tesbit ettirerek, Çalışma Bakanlığından yetki talep edebilme hakkını kendisinde görüyor veya cesaretini kendisinde görüyor. Ve bu beyana karşı da herhangi bir müeyyide maalesef işlemiyor. Bu sebeptendir ki, idare ve yargı organları büyük sıkıntılarla karşılaşmıştır ve bu sebeptendir ki, 1974 yılında bazı referandum uygulamalarına gidilmiştir.

E. SAĞLAM — Şimdi Sayın Turan Esener Beyefendiden ben bu konulardaki görüşlerini rica edeyim. Hemen hatırlatayım, Sayın Kemal Türkler, yanlış hatırlamıyorsa referandumu taraftar olduklarını ifade ettiler. Sayın Tunç referandumu taraftar olduklarını ifade ettiler.

S. SABANCI — Ben de arz edeceğim.

E. SAĞLAM — Pardon, özür dilerim ben o zaman yanlış tesbit yapmış olmalıyım, daha henüz bu konudaki beyanlarınızı söylemediniz.

T. ESENER — Söyleyeceğim efendim, müsaade ederseniz.

E. SAĞLAM — Efendim hay hay, tabî ben Sayın Hocama bu konuda söz vereceğim de, o zaman bir özet olarak taraftar mısınız, değil misiniz şeklinde mi sorayım, yoksa hemen bir cümle ile cevap verebilecek misiniz, ondan sonra mı geçeyim?

S. SABANCI — Biraz sonra ifade edeceğim.

E. SAĞLAM — O zaman özür dilerim. Sayın Hocama söz vereyim. İki konfederasyonun sayın başkanları Sayın Türkler ve Sayın Tunç referandumu taraftar olduklarını beyan ettiler. Sayın Sabancı da biraz sonra ifade edeceklerini söylediler. Ayrıca Rüçhan Işık Beyefendiden sendika sayısının çok olup olmadığı konusunu rica etmiştim, ücret-fiyat konusunu zannediyorum kapattık. Bu üç konuda görüşlerinizi sizden rica edeyim, yalnız zamanımız daralıyor, bunu 4-5 dakika içerisinde kabil ise,

T. ESENER — Kabil değil...

E. SAĞLAM — Eee 6 dakika içerisinde kabil ise buyurun lütfen...

Buyurun Sayın Hocam.

T. ESENER — Benim görüşlerim zannediyorum ki, biraz farklı olacak. Onun için şimdiden özür dilerim. Evvelâ şu ücret konusundaki görüşümü müsaade ederseniz söyleyeyim. Ben bu konuyu tamamen farklı görüyorum. Çünkü, gördüm ki arkadaşlarım iş hu-

kukunun konusunu eninde-sonunda getirdiler ve ekonomide bağladılar. Bu iş hukukunun iflâsı demektir benim kanaatimce. Neden? Onu arzedeyim. Arkadaşlarım dediler ki, hayat pahalılığı toplu sözleşmeler hayat pahalılığını karşılamak üzere yapıyor. Ben bu kanaatte değilim. Bugün bu safhayı, bu aşamayı biz yaptık, bu geldi geçti. Diğer memleketlerde de geldi geçti. Çünkü gerek Anayasamız, gerek Toplu Sözleşme Kanunumuz der ki, işçilerin iktisadî ve sosyal durumlarını muhafaza etmek, tamam, hayat pahalılığına karşı ama, onun yanında çok önemli bir nokta daha var. Geliştirmek amacıyla toplu sözleşme yapılır. Binaenaleyh, benim anladığım anlamda, biz toplu sözleşme rejiminin sadece hayat pahalılığı karşısında işçilerimizin durumlarını muhafaza etmelerine inhisar ettiremeyiz. Bu iş hukukunun iddiası, tekrar ediyorum. Bu konuda benim kanaatim şudur: Ekonomide hayat pahalılığı yönünden kendi tedbirlerini alır, bu sosyal gelişim demek değildir. Ama sosyal gelişimi güçlendirmek için ekonomiye ihtiyaç vardır. Ama İngiltere’de ekonomik sıkıntı varsa, sosyal gelişim durmaz. İtalya’da, Fransa’da bugün iktisadî durum, iktisadî sıkıntılar varsa, sosyal gelişim durmaz, sosyal gelişim daima ilerler. Nitekim enflasyonist zamanlarda bunu iş hukuku hocaları şuna benzetirler: Derler ki, Toplu Sözleşme Rejimi tek yönlü bir yola benzer. Bu yol üzerinde gidış vardır, dönüş yoktur. Müktesep hak kazanma da buradan doğar.

E. SAĞLAM — Sayın Hocam, zaten izin verirsiniz, hatırlatmak tabii ki, sayın seyircilerimize hatırlatmak için şey yapayım; Anayasanın 47 nci maddesinde şöyle deniyor: “İşçiler işverenlerle olan münasebetlerinde iktisadî ve sosyal durumlarını korumak, düzeltmek amacıyla toplu sözleşme ve grev hakkına sahiptirler.”

T. ESENER — Evet, siz okudunuz ben olarak...

E. SAĞLAM — Tamam efendim, yani ben sayın seyircilerimize bunu hatırlatmak için okudum. Teşekkür ederim.

T. ESENER — Demek ki benim anlayışında şu şekilde özetleyebilirim: İktisadî konularda iktisatçılar iş değerlendirmesini yapar, analizini yapar ama sosyal gelişim iş hukuku bunun dışında gelişir. Arada bazen çelişki olabilir, bu mümkün. Bunu bugün sosyal hukukçular kabul etmektedirler, bazen iktisadî sorunlarda,

iktisatçıların verilmemesi lâzım gelen bir ücreti sosyal hukukçular verir. Nitekim bunun ücretini sendika başkanı ve arkadaşlarım gayet iyi bilir. Devlet kuruluşlarında çalışanlar kârlılık olmadığı halde, ücretlerini isterler. Sosyal gelirlerini geliştirmek isterler. Neden? Çünkü, der ki, ne yapayım müessese çalışsın, kâr etsin, o kâr etmiyor diye ben sosyal gelişimi geciktiremem, bu bir. İkinci noktaya müsaade ederseniz geleyim. İkinci nokta toplu sözleşmelerdeki ücret dondurulması meselesi, ben onun şiddetle karşısındayım, toplu sözleşme serbest rejimdir, hiçbir şekilde müdahale yoktur. Üçüncü noktaya geliyorum; üçüncü nokta sendika çoğalması meselesidir. Zannediyorum ki, orada ufak bir nüans farkı oldu. Zannediyorum Sayın Sabancı sendikaların artması aleyhine değil, sendikalar arasındaki rekabetten yakınmaktadır, zannediyorum, ben o anlamda anladım.

Sendikaların adedi artar, bu ayrı bir mesele, Sayın Işık söyledi, ben de aynı fikirdeyim, bu bir demokrasi meselesidir. Asıl mesele bizim sendikacılığımızın halletmesi lâzım gelen sorun bu artmalı mıdır, adedi kaçtır, adedi indirilmeli midir, değil; esas olan işyeri sendikacılığı mıdır, yoksa işkolu sendikacılığı mı? Eğer işyeri sendikacılığını alırsanız ele, sendikahıların adedi mütemadiyen artar. Bunun önüne geçemezsiniz. Buna karşılık eğer işkolu sendikacılığı hâkim ise, işkollarında büyük sendikalar mevcuttur. İşte bunun misali Almanya'da büyük sendikalar vardır, efendim Amerikan usulü işyeri sendikacılığı hâkimdir, işyeri sendikacılığının adedi pek çoktur. Demek ki.

Gelelim referandum meselesine. Bu referandum meselesi her sistemin kendine göre, iyi tarafları vardır, sakıncalı tarafları vardır. Eğer bir sistem en iyi ise ve orada da mutabık ise, zaten başka sistemler üzerinde durulmaz. Referandum sistemi esas itibariyle Amerikan sistemidir. İşyeri sendikacılığının sistemidir. Fakat işkolu sendikacılığı gitmez, işkolunda referandum mümkün değildir. Ama Sayın Işık arkadaşımın da demin belirttiği gibi, öyle zaruretler olmuştur ki, kanunda öngörülmemiş olmasına rağmen sırf gerçeği ortaya atmak için, referanduma başvururlar. Referanduma iki şekilde başvurulur: Birincisi ya sendikalar aralarında anlaştılar, gizli oy, açık tasnif veya sendikalar aralarında anlaşmadılar, fakat Yargıç işin içinden çıkamamıştır. O zaman demiştir ki, ben tesbit-i delâlet şeklinde, Adana'da yapıl-

dığı gibi, tesbit-i delâyi şeklinde soracağım teker teker. Buradaki imzalar kime aittir ve o tarihte o sendikanın üyesi miydi, değil miydi? Eğer biz referandumu uygulamak istiyorsak, bu bir sistemdir, belki de iyi sonuçlar verecektir, fakat o zaman muhakkak ve muhakkak kanunlarımızda değişiklik yapmak zorundayız. Kanunlarımızda değişiklik yapmak zorundayız. Kanunlarımızda değişiklik yapmadan bugünkü haliyle, bizim anladığımız anlamda gerçek referanduma gitmek mümkün olmamaktadır.

E. SAĞLAM — Çok teşekkür ederim Sayın Hocam. Şimdi Sayın Sabancı sizinki yarım kaldı, ancak, Sayın Türkler'in ve Sayın Tunç'un cevaplamak istediği bir husus var. İzin verir misiniz, o konuyu bitirelim ve ondan sonra sizin yarım kalan konuşmanıza devam edelim.

S. SABANCI — Hay hay...

E. SAĞLAM — Sayın Türkler sanıyorum, Sayın Sabancı'nın verdiği sayı üzerinde duracaksınız. İşçi sayısı bir milyon 400 bin...

K. TÜRKLER — Bazı görüşleri de vardı, ortaya getirdiler.

E. SAĞLAM — Evet, devam edecek, yalnız izin verir misiniz bitirdikten sonra mı cevaplandırmak ister.

K. TÜRKLER — Bitirsinler ondan sonra cevaplıyayım.

E. SAĞLAM — Peki, Sayın Tunç sizde... Peki buyurun Sayın Sabancı...

S. SABANCI — Efendim, bir yanlış anlaşılmaya meydan verilmesini istemem, prensip itibarıyla hayat pahalılığının önlenmesi için hepimiz birlik beraberlik içinde gayret etmeliyiz, hayat pahalılığı sigortalı sendikalı işçi, işveren bu masa başında bulunan bizlerle alâkalı değil, 40 milyon insanın meselesidir. Elbette, değerli sendika yöneticileri mensubu olan işçi arkadaşlarımızın, bu hayat pahalılığı karşısında haklarını en iyi koruyup, bu hayat pahalılığına en iyi ayak uyduracak nisbette ücret talep etmeye ve bu hususta mücadele vermeye vazifelidirler. Bunu gayet tabii karşıla-

maktayız. Bu mücadelenin götürülmesi, sürdürülmesi esnasında değerli bilim arkadaşlarımızın da söyledikleri gibi, hayat pahalılığını tümüyle dikkatimizde tutup, bunu yenmeye matuf olarak da aşırı talepleri, mantıksız talepleri varsa, sivri getirmemeye gayreti içinde olmalıyız. İşçilerimizin gelirlerinin artırılmasını sendika liderleri kadar bizler de arzulamaktayız. İştiraa gücüne sahip işçiyi en az kendileri kadar istiyoruz. Alabilsin, ürettiğimiz malları satabilelim. Fakat, tavuk mu yumurtadan çıkar, yumurta mı tavuktan çıkar misali gibi işçi ücretleri bilinçsiz, ölçüsüz aşırı taleplerle Sayın Türkler'in söylediği gibi, kuvvetli, çeşitli sebeplerde, kuvvetli işverenler vardır, zayıf işçiler vardır diyor, müsaade ediyorlarsa buna katılmıyorum. Realiteler gösteriyor ki, bunun tam tersi bugün yaşanmaktadır. Zorlayıp da anormal ücretler alıp, fiyatlar artıyorsa, bu yararlı bir şey değildir. İşçi arkadaşlarımıza iyi bir şey götürülmüş sayılmaz. Bir yandan ücret arttı, diğer yandan fiyatlar anormal arttı. Ben efendim, bir iki hususa değinmek isterken, toplu pazarlık bittikten sonraki, yaşadığı dönemin huzur dönemi olması, o dönem esnasında artık menfaat itilâfı bitmiştir, sadece hak itilâfı söz konusu olabilir, o noktada huzur, elbirliği, işbirliğiyle, sıhhatli, güçlü, fazla ucuz maliyetli üretime yönelmeliyiz. Ülkemizin buna şiddetle ihtiyacı vardır diyoruz. Bakıyorum bir anlaşma esnasında, sendikalar arasındaki, ben adetlerinin çokluğunu değil, değerli hocanın söylediği gibi, sendikalar arasındaki rekabeti kastediyorum. Yine değerli bir arkadaşımın belirttiği gibi, bir de işyerlerimizde görmekteyiz ki, 1500 kişilik bir işyerimizde iki sendika ikibin üçyüz kişi olduğunu iddia etmekte, evrak-ı müsbite önümüze koymaktadır. İşte bu rekabet doğru değildir. Yeni bir işyerinde inşaata başlanmış, daha binaları yapılmak üzere olan bir işyerinde inşaat durduruluyor. İtilâf çıkmıştır. Her itilâfı saygıyla karşılıyoruz. Müzakere edilecek kurallara göre götürülecektir. Neden müteahhide bu itilâfın çıktığı sorulduğunda, müteahhide ve işçi arasında bir itilâf olmadığını görüyoruz. İki sendika arasındaki sürtüşmeden işin durduğunu tesbit ediyoruz. Müesseselerin de bunun misalleri vardır, yaşantıları vardır. Sendikalar, arasındaki rekabeti de tabii karşılıyoruz. Ancak bu rekabet üretimi durdurucu işyerinde olmamalı, dışarıda istedikleri ölçüde istedikleri gibi cereyan etmelidir. Biz, karşımızda hakikî yetkiyi almış toplu pazarlığa oturan sendika istiyoruz. Hangisi olursa olsun, bu işçinin se-

çimine bağlıdır, bizi alâkadar etmez. Hakikî yetkiliyle müzakereye hazırız.

Efendim bir sualiniz vardı, kısa geçmek için arzedeceğim, referandum konusunda ilke olarak referanduma karşı olmadığımızı bir iki defa arzetmiştim. Referandum neyi sağlayacaktır? Referandum gerçek toplu sözleşme yapma yetkisine sahip sendikayı saptayacaktır. Referanduma taraftar çevreler bunun için istemektedirler. İşyerinde toplu sözleşme yetkisine sahip sendikanın gerçek olarak saptanmasını biz işverenler, sendikalılardan çok istiyoruz. Bizim menfaatimize bu. Akla bu gelmektedir. O halde ne diye referanduma karşı olmuş olalım. Ancak diyoruz ki, 12 yılı aşan bir yaşantı mevcut nizamalarda, bu yaşantı esnasında görülmektedir ki, boşluklar var, yetersizlikler var. Yasadaki boşluk ve yetersizlikler doldurulursa, özellikle işçilerin sendikaya girişleri ve çıkışları sıhhatli ve yeterli disipline edilebilirse, referanduma mahal kalmayabilir, kanaatindeyiz. Bu kanaatimiz bizi haklı çıkarmayacaktır, iş barışının, huzurunun temini için tek çare referandum ise, ki böyle olduğuna inanmıyorum. İşverenler olarak niçin bunun karşısında olalım? Biz huzuru istemekteyiz. Efendim bir soru da fiyatların dondurulması konusu, aktüeldir. Kısa hakıyla...

E. SAĞLAM — Bitiriyoruz efendim. Bitiriyoruz efendim, yani Sayın Savaş ve Sayın Esener'in konuşmasından sonra ücretlerin dondurulması konusunu bitirdik, hükümetin bu konudaki...

S. SABANCI — Acaba sanayiciler ne düşünüyor bu konuda, efendim onu arzetmeme müsaade eder misiniz? İki kelime ile.

E. SAĞLAM — Efendim bir dakika yalnız, ben konuyu bitirdiğini beyan ettim. Sayın Hükümet bu konuda herhangi bir, böyle bir şey düşünmediğini açıkça beyan ettikten sonra bu tartışmayı izin verirken kapatmış olalım. Şimdi yalnız bir konuda ben sizden açıklama rica edeyim. İşçilerin sendikalara girip çıkmaları disipline edilmelidir, dediniz. Bundan kastınız nedir, bir iki cümle ile bunu açıklar mısınız? Nasıl bir disipline düşünüyorsunuz? Çünkü Anayasanın 46 ncı maddesinde malûmunuz işçilerin herhangi bir sendikaya girip çıkmalarının serbest bırakıldığı hükme bağlanmıştır. Siz burada disiplineden ne kastediyorsunuz?

S. SABANCI — Efendim, özellikle sendikaya giriş çıkışlarında müphem ve kontrolsuz taraflar vardır. Kanunun bu boşluklarında bazı sendikaların meseleyi kötüye kullandığı özetlerle demin belirtildi. Noter kanalıyla disipline edebilir, ilmî heyet bakımından maddeleştirilebilir, bu doldurulursa bu kabil meselelere meydan verilmemiş olur.

E. SAĞLAM — Çok teşekkür ederim. Şimdi Sayın Türkler size...

K. TÜRKLER — Efendim bazı kısa kısa, Sayın Sabancı'nın bazı konularına temas etmek istiyorum. Sermaye sınıfı özellikle kendi çıkarı açısından bazı tedbir hükümleri cihetine gidilmesini her zaman her yerde ister, çünkü kendi lehinde olan birtakım tedbir hükümlerini ister, biz bunlara faşizan hükümler diyoruz. İsterler, tabiatı icabı isterler. Sayın Sabancı'nın çok açık-seçik olmasa dahi birtakım olayların veya eylemlerin sanki devlet düzenine karşı çıkılmış gibi göstermek, bunu kanunları yapanlar bile bazıları över duruma geliyorlar ve bunun karşısına tedbir alınmıyor gibi, sözler söylediler. Bu düşünceleri ortaya koymuş oluyorlar. Evvelâ sayın işverenlerimizin çoğunluğun aynı fikirde olduğu kanaatinde değilim ama, her ne kadar aynı fikirde ise, daha önce bir arkadaşımın da söylediği gibi, demokratik bir çalışma düzenine ve özellikle işçi sınıfı ve onların ekonomik örgütleri olan sendikalarına en demokratik hak ve özgürlüklerini kabul etmeleri şarttır. Bir defa bunu baştan böyle bilmelidirler.

İkincisi, Sayın Sabancı sanki işçilerle sendika liderleri arasında veya sendikalar arasında birtakım şeyler varmış da, hani siz bizi kasaları doldurmakla itham ediyorsunuz, kendiniz de diğer taraftan kahramanlık taşıyorsunuz gibi bir hususu ortaya getiriyorlar ki, kısaca ona şu şekilde cevap vermek isterim: Sendika liderleri iyidir veya kötüdür, temsil ettikleri işçiyle arasındaki ilişkiler miras olarak kendilerine kalmış değildir. Sermaye miras olarak kalır ama, sendikacılık miras kalmaz. Bu bakımdan bu konuya işverenler müdahale etme hakkına sahip değildir. Gene son konuştukları referandum konusundaki fikirlerinde açıkça şunu belirtiyorlar: Referanduma karşı olmadıklarını söylemekle birlikte, acaba yasada boşluklar var veyahut da eksikler var dediklerimiz noktalar düzeltilirse bu iş halledilmez mi? gibi bir saptırmacaya bizi götürmek suretiyle bir süre daha bunun bu şekilde

gitmesinde yarar umdukları anlaşılıyor. Bu aslında bir müdahaleci sistem düşüncesinin, daha doğrusu daha önceden bir başka konuda faşizan düşüncenin bir başka türlü yansımasıdır. Yasalarla birtakım özgürlükler, hele kapitalist düzendeki işçi-işveren ilişkilerini çalışma barışı düzeni diye tarif etmeye çalıştım. Aslında çalışma barışı olmaz. Çünkü her iki sınıf çelişkilidir birbirlerine, çünkü temelinde bir sömürü unsuru vardır. Böyle olmakla birlikte biraz daha işlerlik kazandırmak ve işi yumuşatmak için getirilmiş olan toplu sözleşme düzeni içerisinde referandum sistemi, hak ve özgürlüklerin kullanılması anlamına gelir. Bunlar kayıtlara bağlanamaz her zaman. Aslında mevcut yasada birtakım kısıtlayıcı hükümler vardır ki, bunlar birtakım hak ve özgürlükleri önlemektedirler. Ve bu önleme sonucunda birtakım olaylar ortaya gelmektedir. Ve işverenler de bundan şikâyetçi olmaktadır. Referandum uygulandığı zaman, örnek olarak sendikaların çokluğundan bahsediyorlar. Sendikaların çokluğu işvereni ilgilendirmez, işçilerin sorunudur bu. Biz diyor muyuz ki, buzdolabı fabrikası üç tane olmuş, beş tane olmuş. Biz Sabancı'ya soruyor muyuz, yün fabrikasını niye kurdun, yeni şirketini diye? Madem ki üretim araçları ve üretim cinsleri arasında, kapitalist düzende bir rekabet vardır, elbette ki işçi haklarının elde edilmesi konusunda da rekabet olur, işçiler bilinçlendikçe kendisini en iyi temsil eden sendikayı seçme yoluna giderler. Ve referandum yani sendika seçme özgürlüğü tam mânasıyla uygulandığı takdirde birtakım kısıtlayıcı kayıtlar konulmadan bu sendikalar azalır. İşkolları yönetmeliği değişmese dahi, işçiler daha az, daha güçlü sendikalarda toplanma cihetine giderler. Bunun, işverenlerin işine gelmemesi nedeniyle birtakım yollarla önlemeyi düşündüklerini zannediyorum, çünkü daha önceki bazı konferanslarda, efendim bazı kayıtlar tutulsun, bilmem şöyle olsun, böyle olsun diye önerilerde bulunmuş idiler.

Diğer bir önemli husus daha var, diyorlar ki, pahalılık, yumurta mı tavuktan çıkar, tavuk mu yumurtadan çıkar? İşçinin ücretinin yükselmesiyle elbette yakından ilgilidir, diyorlar.

Son pahalılık konusuna bir bakacak olursak, ben açık ve seçik DİSK olarak, DİSK'i temsilen söylüyorum, bu tamamen iktidarın yanlış tutumunda ve daha ziyade siyasî amaç doğrultu-

sunda ve de sermayeciler lehinde birtakım ülke insanlarını kullanmalarından ileri gelmiştir.

E. SAĞLAM — Sayın Türkler bir dakika, bir dakikanızı rica edeyim,

K. TÜRKLER — Biz yatırımlar, buna benzer imkânlar. Meselâ geçen sene domatesin kilosu 2,5 lira iken bugün İstanbul'da 14 lira olmuştur. Binaenaleyh bu noktaya işverenlerin inmesini davet ediyorum.

E. SAĞLAM — Bir dakika Sayın Türkler, bir dakikanızı alabilir miyim? Ben biraz önce, Sayın Vural Savaş Bey'i de bir konuda uyar-mıştım. Şimdi iktidarı veya yani burada iktidardan kastınız hükümeti.

K. TÜRKLER — Efendim ben hükümet demiyorum, iktidar diyorum. İktidar içerisinde, eğer isterseniz tarif edeyim. Ülke içerisinde elbette ki çıkar grupları vardır. Bu çıkar grupları karşılıklıdır, terazinin kefesinde iki taraf otururlar. Bugünkü durumda sermaye sınıfı bu çıkar grupları da ağır basmaktadır. Ve siyasiler daha ziyade onların lehinde ağır basmaktadırlar. Yani Sabancı Bey de iktidardadır. Bugünkü duruma göre, benim görüşüme göre.

E. SAĞLAM — İzin verir misiniz? Bu konuda hükümeti temsilen herhangi bir sayın konuğumuz olmadığı için, hükümete müteveccih...

K. TÜRKLER — Müsaade ederseniz daha açık izah edeyim. İşverenlerimiz de aynı şekilde halkı düşünmeden sırf kendi çıkarları açısından fiyatlarını tesbit edip, kâr oranlarını devamlı surette yükseltme politikası uyguladığı için de pahalılık artmaktadır ve böylece halkımızın satın alma gücü azalmaktadır. Bu gelişmeler oradan da gelmektedir.

E. SAĞLAM — Tamam yani ben...

K. TÜRKLER — Sadece işçilerin ücretlerinin artırılmasına yüklemesinler...

E. SAĞLAM — Tamam yani sözlerinizin işverenlere müteveccih olduğunu saptamak için ben bunu sormuştum. Çok teşekkür ederim Sayın Türkler.

Buyurun Sayın Tunç:

H. TUNÇ — Herşeyden evvel sendikalar ülkede tüm çalışanların teşkilatlanmasını amaçlarlar. En azından Türk-İş bugün ülkede emeğiyle geçinen tüm çalışanların sendikalar etrafında örgütlenmesi gayreti içindedir. Ama amaca tamamen ulaşılmış sayılmaz. Yeni bir noktada sendikalar en azından Türk-İş temsil ettiği birbuçuk milyona yaklaşan işçinin temsilinden öte, tüm çalışanların sorunlarını dile getirmeye, tüm çalışanlar adına konuşmaya mecburdur. O bakımdan meseleyi yalnız sanayi işçisi, yalnız sendikalı işçi gibi göstermek çok sakat bir neticeye götürür. Madem ki tüm çalışanların mutluluğunu amaçlıyoruz. Bizi bu mutluluğa götürecek araçlar nedir? Bu araçlar üzerinde durmakta yarar vardır. Şimdi konuşmamın başında bir konuya değinmiştim. Özgürlükçü demokratik rejimin bazı müesseseleri vardır. Toplu Sözleşme düzeni de özgürlükçü demokratik rejimlere has bir düzendir. Ne faşist yönetimlerde vardır, ne komünist yönetimlerde vardır. Demek ki, özgürlükçü demokratik rejimlerin müessisi olan toplu sözleşme düzeni de özgürlük içinde gelişmelidir. Müdahale istemeyen bir düzendir. Müdahale edildikçe zedelenir. Bu müdahale ister işverenlerden gelsin, ister hükümetlerden gelsin, ister kanun koyucuları bunu kurumlaştırmak için hukukî yapıyı değiştirsinler. Her halûkârda müdahale bu düzeni zedeler, o zaman özgürlükçü demokratik rejimden söz etmek bir hayli zor olur. Görülüyor ki, bunu tabii seyrine bırakmak gerekir, hiç ürkmemek lâzımdır. Korkmamak lâzımdır, tabii seyrinde bu gelişecektir, tabiatında vardır. Zaten toplum içindeki sınıfların birbirleriyle çatışan menfaatlerini kurallara bağlamak da çağımızın Anayasa anlayışıdır. Çağımızda Anayasa bunun için ileri hükümler getirmiştir. Ekonomik görevler vermiştir devlete, sosyal görevler vermiştir, kurallar koymuştur. Toplum, içindeki sınıflar kavgasını sınıf kavgasına dönüştürmesin demiştir.

Eğer Türkiye'de sınıf kavgası istenmiyorsa, demokratik rejimin tüm kurallarına saygı gösterilmelidir. Sendikaların teşkilatlanmaları, sendikaların kendi bilecekleri bir iştir. Daha dünyada

yüz yıla yaklaşan bir sendikacılık olan sendikacılığın beşiği İngiltere'de sendikaların sayısı küçümsenmeyecek kadar yüksek seviyededir. Görülüyor ki, bir ülkenin hayat pahalılığına etkisi, yahut bir ülkenin kalkınmasının hızlı yahut yavaş gitmesi, hiçbir zaman sendika sayısı ile ölçülemez, bu yanlış bir kanaattir. Yanlış bir görüştür. Kaldı ki şurada görüşülen kanunsuz hareketler, kanunsuz olaylar, kanunsuz direnişler damgasını yiyen, çoğunlukla işverenlerin kendilerini yargı organı yerine koyup, bu ithamlarının muhatabı Türk-İş topluluğu değildir. En azından %95 değildir. Türk-İş topluluğu teşkilatlanmasını işkolları yönetmeliği bakımından tamamlamıştır, her işkolunda güçlü sendikaları vardır. Ve bu gücünden aldığı emniyet hissiyle bir rekabeti zaten gereksiz sayar. İşverenlerimiz güçlü sendikacılığa alışmışlardır. Bugün eğer sendika sayısı çoksa, bunun kökeninde, zamanında işverenler güçlü sendikacılıktan korktukları için, sarı sendikaları kurmuşlardır. Fakat giderek o sarı sendikalar sarı damgasından kurtulmak için, sorumsuz taleplerle işverenlerin karşısına çıkmıştır. Bunun günâh ve vebali sendika çokluğunun bir dereceye kadar günâh ve vebali işverenlerin omuzundadır. Yine bazı kanunsuz eylemlerden bahsettiler, eğer söyledikleri gibi, kanunsuz eylemlerse, bunun da kökeninde işverenlerin kısır menfaat duyguları yatmaktadır. Kanunsuz eylem dedikleri eylemlere kendileri zamanında prim vermişlerdir. Uzun vadeli bir politika izleyemedikleri için zaman zaman bu kendi başlarına şimdi şikâyet ettikleri durumu getirmiştir. Meseleyi şöyle toparlamak mümkündür: Ülkemizde, çağımızın gereği olarak yeni bir anlayış vardır. İşçi-işveren ilişkilerinde işçiler ve işverenler birbirine tahammül etmeyi öğrenmelidirler. İşverenler sendikalara kanun zoruyla tahammül ederlerse, kanun zoruyla kurulmuş bir kurum olarak bakarlarsa, elbette sendikaların da işverenlere bakış açısı değişecektir. Birbirimize tahammül ettiğimiz sürece, hele özgürlükçü demokratik rejim içinde, bu rejimin tabii gereği olan kurallara uyduğumuz sürece, işveren-işçi ilişkilerinin sertleşmeden ülke yararına gelişmesi mümkündür. Kaldı ki, işverenlerimiz zaman zaman sendikacılık hareketi başladığı günden bu yana, sendikaların karakterini bir noktada ekonomiyi menfi yönde etkilediğini iddia ederler, ama gerçekler o değildir, sendikacılık hareketi başladığı günden buyana Türk ekonomisi eğer sıçrama gösterdiyse, bu dönemde göstermiştir.

Yine, işverenlerimiz bir gerçeği unuturlar; işçi işveren ilişkilerinin sağlıklı yahut sağlıklı gelişmesi, maliyetlere büyük etki yapar. Dünyada bir çalışma enstitüsü bunun on sene araştırmasını yapmıştır ve neticede şuna varmıştır: Maliyetlere %20 tesir eder. İşverenler ve işçi ilişkileri iyi yönde gelişmişse maliyetler %20 düşer, işçi işveren ilişkileri kötü yönde gelişmişse maliyetler %20 artar. Yani görülüyor ki %20'lik bir rakamla sonuçlanacak işçi-işveren ilişkilerini ister istemez işverenler dengeli götürmeye, işveren-işçi hareketlerini hırçınlaştırmamaya mecburdur.

Toparlayacağım Sayın Sağlam. Yine şunu öğrenmelidir işverenlerimiz; ancak kârdan fedakârlığı öğrenmelidir, eski alışkanlıklarından vazgeçmelidir, çağdaş düşünceye yer vermelidir, müesseselerinin aksayan yönlerini tasfiye etmelidir. Sık sık batıya açılan pencereden bakıyoruz. Batıdaki işçi-işveren ilişkilerindeki gelişmelere ayak uydurmalıdır. Örneğin, batıda bir işçinin bir yönetime katılma kavramı vardır ve batıyı batı yapan da işçinin artık yönetimde tamamen söz sahibi olduğudur. Hem bir kişi ile iki kişi ile değil, yarı yarıya söz sahibi olduğu bir ortam yaratmıştır batı toplumu. Yine neticeyi şuraya getirmekte yarar vardır. Eğer ülkemizde işçi-işveren ilişkilerinin sağlıklı bir biçimde geliştirilmesi isteniyorsa, işverenlerimiz artık babadan kalma metodlarla çalışmamalı ve çağımızın kavram değişikliklerini dikkate almalı, artık çağımızda birçok kavramlar anlam değiştirdi. Hele iş hukuku yaşayan bir hukuktur, iş hukukunun yazılı hukuk kurallarından ziyade gelenekleri yazılı hukuk kuralları kadar ağırlık taşıyan unsurlarıdır. Bu gelenekleri sağlam kurmaya mecburuz. Geleneklerin de sağlam kurulmasının tek şartı işverenlerin ister istemez sendikalara tahammülü göstermeyi öğrenmeleridir. Bunu öğrenmedikleri sürece işçi-işveren ilişkilerinin sakinleşeceği, durulacağını sanmak saflık olur. Aksine her geçen gün biraz daha İşçi Hareketini sertleştirecektir.

E. SAĞLAM — Peki çok teşekkür ederim Sayın Tunç, Sayın seyirciler iki saat.....

—

E. SAĞLAM — Efendim hemen vereceğim, iki saat beş dakikayı bulduk ve bazı telefonlarla Sayın Sakıp Sabancı'ya az söz verildiği

bize iletildi, ama biz o kanaatte değiliz. Dengeli bir biçimde bütün konuklarımıza söz hakkı vermeye çalışıyoruz...

S. SABANCI — Adeden...

E. SAĞLAM — Adeden aslında... Şimdi, tabii şimdi yeniden Sayın konuklarımıza birer ikişer dakika içerisinde toparlamak kaydıyla bir tur daha söz vereceğim. Ve izin verirseniz ondan sonra da açık oturumumuza son vereceğim. Şimdi yine şu ana kadar yaptığımız uygulamaya göre, Sayın Vural Savaş Bey'e, Sayın bilim adamlarına söz vereceğim, yalnız bir değişik uygulama yapalım, sayın işçi temsilcilerine söz verdikten sonra Sayın Sabancı'ya söz verelim. Buyurun Sayın Savaş...

V. SAVAŞ — Sayın Sağlam ben son olarak bir-iki noktaya değinmek istiyorum, çok kısa olarak, o da şu: İşçi-işveren ilişkileri nasıl sadece işçiyi ve işvereni ilgilendiren meseleler gibi, ele alınmaması gerekirse, toplu-sözleşme düzeninin de sadece iki unsuru olduğu sanılmamalıdır. Toplu Sözleşme bir tarafta işçiyi, bir tarafta işvereni bulundurur ama, toplu sözleşme işçi-işveren çıkarlarının birlikte çözümlenmesi aracıdır. Yoksa taraflardan birine diğerini yok etme hakkını veren bir araç değildir. Daha önemlisi, toplu sözleşme düzeninde, görünmeyen bir üçüncü unsur vardır. O ilk konuşmamda da arzettiğim gibi, halktır, dolayısıyla bugün toplu sözleşme düzeninde yasaların boşluğundan olabilir, yetersizliğinden olabilir. Sebebi ne olursa olsun önemli olan bir nokta şudur: Toplu sözleşmelerin yapılışından sonuçlarına kadar devlet kendi varlığını halk adına bu mekanizmada mutlaka hissettirmek zorundadır. Üzüntü ile ifade etmek isterim ki, bugün toplu sözleşme Türkiye'de sadece işçinin ve işverenin bir meselesiymiş gibi telâkki edilmektedir. Bu benim kanımca büyük bir ikmaldir. Halkın ve halk adına mutlaka yetkili devlet organlarının toplu sözleşme düzeninde ağırlığını hissettirmeleri lâzımdır. Nasıl hissettirilebilir, neler yapılabilir, bunlara maalesef zaman yetersizliği nedeniyle, değinmiyorum. Değirmek istediğim bir nokta, bu önerilerle ilgili olacak. Sayın işçi temsilcilerimiz ve işverenimiz bilirler, Japonya'nın toplu sözleşme ve sendikalaşma yönünden çok tipik ve derinliğine incelendiği zaman Türkiye'ye çok uyar yönleri var. Ben kısaca bir-iki noktayı burada dile getirmek istiyorum.

rum. Birincisi Japonya'da bugün otuz bin, 1970 rakamı, 30 bin sendika var. Bu otuzbin sendika yalnız, işyeri esasına göre kurulmuştur. Bu işyeri esası biraz daha spesifik özel bir anlam taşıyor. Adeta her işyerinin sadece kendi işçilerini kapsayan ve ondan oluşan her fabrikanın bir özel sendikası var. Bu benimse-
diğimden veya bu konuda çok kafa yorup, çok memleketimize uygun bulduğumdan arzetmiyorum, ancak son derece önemli bazı sonuçlar getirmiş bu Japon ekonomisine. Bir defa hiçbir zaman işçi ve işveren ilişkilerini benzer sanayi toplumlarındaki sert çatışmalara sürüklememiş. Öte yandan işletmelerin bünyesine uygun toplu sözleşmeler getirilmiş, örneğin büyük işletmelerle küçük işletmeler arasında %65'e kadar varan ücret farklılıkları var. Gerçi son yıllarda bu farklılıklar azalmaya başlamış ama, önemli olan nokta şu: Fabrika, işyeri kendi özelliklerine uygun bir tarzda toplu sözleşme yapıyor. Benim temennim bu Japon örneğinin gerek işçi ve gerekse işverenlerimiz tarafından titizlikle incelenmesi ve kendi memleket şartlarımıza uyar mı, uymaz mı, önümüzdeki günlerde bunun tartışma konusu yapılmasıdır. Çok teşekkür ederim.

E. SAĞLAM — Ben teşekkür ederim Sayın Savaş.

Buyurun Sayın Esener. Son sözlerinizi deyin.

T. ESENER — Efendim, bugün iş hukukumuz sosyal hukukumuz yönünden üç tane benim önerim var. Birincisi; Vural Savaş arkadaşım hak dedi. Ben bir başka noktadan hareket ediyorum. O da hakikaten bugün işçi-işveren diye birbirine çelişki halinde bulunan iki karşıt kavram yok, bunların birleştiği bir iş yeri topluluğu vardır. İşyeri topluluğunun menfaati herkesin menfaatinden üstündür. Ve bugün Avrupa hukuku ve gelişmiş ülkeler hukuku işletme yararı kavramı üstüne inşa edilmiştir. Artık bundan böyle işverenin menfaati yoktur. İşletme yararı neye âmirse o yapılır. Ve nitekim demin söylemiştim. İşten çıkarmalar tamamen, artık bu kavram üstüne oturtulur. İşveren yüzünü beğenmediğinden dolayı bir işçiyi işinden çıkarmaz. Neye bakılır? İşletme yararına, acaba işletme yararı o işçinin işyerinden çıkarılmasına âmir midir? Bütün bir sistem değişmiştir, biz geri kalıyoruz. Bugün kıdem tazminatı ve ihbar tazminatı vererek, işçi çıkarma usu-

lû tarihe karışmıştır. Fransızlar 1973 senesinde bu kanunları de-
ğiştirdiler. Almanlar daha evvel değıştirdi. Diyeceksiniz ki, niçin
Uluslararası Çalışma Teşkilâtı bugüne kadar bir antlaşma yap-
madı. Antlaşma yapmadı, fakat ona mukabil 119 sayılı Tavsiye-
namesini yaptı. Çünkü, bir işveren işletme yararı gözönünde bu-
lundurarak ancak, işçisini işinden çıkarabilir. Ama işletme yara-
rı var mıdır, bunu kim takdir eder? Bunu hâkim takdir eder.
Hâkimin kararına kadar işçi işine devam eder. İşçi atılıp sonradan
işe alınmaz. Bunun tartışması yalnız Fransa'da yapılıyor. Acaba
işçi evvel mi atılır, işinden çıkartılır yoksa tekrar alınır mı?
diye. İtalyanlar bu işi kökünden hallettiler. İkinci teklifim, şu
olacaktır; derhal Türkiye'de bir işçi eğitimi kanunu çıkarmak
zorundayız. İşçi eğitiminin şu yararı olacaktır: Bir, bu noktaya
Sayın Sabancı'nın da dikkatini çekmek istiyorum. İşçi eğitimi
kanunu ile evvelâ işsizliğe karşı bir mücadele yolu açılır. Şundan
dolayı: Belirli bir konuda, belirli bir işkolunda işsizlik mi vardır?
Hangi işkolunda bir faaliyet gösterme imkânı var ise, meselâ;
bugün Tekstil işkolunda Türkiye faaliyette bulunabilir. Çünkü
Avrupa Tekstil işkolundan vazgeçiyor. Tekstil sanayiini bırakı-
yor. O zaman ne yapmamız lâzım gelir? Derhal teknik, efendim
tekstil işçisi yetiştirmelidir. Böylelikle, sosyal bakımından yetiş-
me imkânını bulamayan yetenekli işçilerimizin daha fazla geliş-
meleri de mümkün olacaktır.

Üçüncü teklifim, bitti, bitti, o da muhakkak artık Türki-
yemizde işsizliği sefaletten kurtarmak için, gerekli tedbirler alın-
malıdır. İşsizlikten korkmamak lâzım. Eğer işsizlik sefaletten
kurtarılacak tedbirler alınmışsa. İşsizlik parası, işsizlik yardımı,
kısa çalışmak parası gibi, Almanya'da olduğu gibi, bunlar temin
edilirse eğer, işsizlikten korkmamalılar.

E. SAĞLAM — Çok teşekkür ederim efendim... Sayın Rüçhan Işık
Beyefendiden son sözlerini rica edeyim.

R. IŞIK — Bir iki dakika içerisinde herhangi bir öneri getirmek, bu
şekliyle mümkün değil... Sadece, belki bir gerçeği saptamak müm-
kün. İşçi ve işveren mevcut oldukça, yani sanayileştikçe Türkiye
bu ilişkiler gelişki halinde görülse dahi, devam edip gidecektir.
Önemli olan yasalarda değildir, bir noktada. Önemli olan sağlıklı
bir biçimde gerek ekonominin, gerek iş hukukunun işçi ve işveren

sınıflarının ilişkilerine farklı menfaat grupları olarak, yaklaşması ve bunlar arasındaki farkı, bütün kapitalist sistemlerde olduğu gibi, sadece ve sadece olduğu gibi, mümkün merteye dengeli bir biçimde oluşturmalarıdır.

E. SAĞLAM — Çok teşekkür ederim. Şimdi turu değiştirdik. Bu defa Sayın Tunç'a, sonra Sayın Türkler'e ve Sayın Sabancı'ya söz verdim. Buyurun Sayın Tunç...

H. TUNÇ — Sayın Sağlam, Türkiye'de şu konuştuğumuz sorunların halli, bence vakit tedbirlerle, yahut da, yasalara konan bazı hükümlerle halledilecek cinsten değil. Çünkü şu konuştuğumuz sorunlar toplumun tüm sorunları ele alınmadıkça, çalışanların, Anayasanın öngördüğü insanca yaşama düzeyine getirici tedbirler alınmadıkça, çalışan nüfus olan 15 milyonun sosyal güvenliği, ekonomik hakları sağlam zeminlere oturtulmadıkça, daha doğrusu çağdaş bir siyasal düzen, çağdaş bir anlayışla meseleler ele alınmadıkça bu sorunları daha çok, tartışacağız. Ben derim ki, artık, bugün Türkiye'de işçiler o kadar uyanmış, sosyal meseleler konusunda o kadar bilinçlenmiştir ki, sosyal barış ve huzur sağlanmadan, siyasal barış sağlanamayacaktır. İşçi-işveren barışı sağlanamayacaktır. Bu, barışın temel taşlarından biridir, onun için çok kısa bir sürede tüm çalışanları kapsayacak ekonomik ve sosyal tedbirler alınmalıdır.

Elbette bugün Türkiye'de memurların sorunu vardır. Hattizatında biz memurları ayrı bölüm olarak mütalâa etmiyoruz. Memurda çalışanın bir bölümüdür, o da çalışanlar içerisinde yerini alması lâzım. Aksine siyasî iktidarlar çalışanları bölmek için zaman zaman memur demiş, işçi demiş, tarım işçisi demiş, orman işçisi demiş. Çalışanlar bir küldür. Çalışanların tümünün eğer meselelerini ele alırsak, halkın meselelerini ele almış oluruz. Sık sık, hocam dedi ki halk temsilcisi, halk kimden oluşur? Halkın büyük çoğunluğu bugün Türkiye'de 40 milyonun 35 milyonu, emeğiyle çalışan, emeğiyle geçinebilen bir insandır, işçidir. 35 milyonun sorunu halkın sorunudur. Yani hocamın, halk burada, temsil edilmiyor gibi bir görüşü bence günümüzde tutarlı bir görüş değildir. Halk burada temsil ediliyor, çünkü amacımız, biz 40 milyonun büyük %90'ını teşkil eden çalışanların sorunlarına çözüm getirmek amacına yönelik burada tartışıyoruz. Yoksa agoist bir

düşünceyle temsil ettiğimiz muayyen grubun meselelerini tartışmıyoruz, genel meseleyi tartışıyoruz.

Şöyle özetlersek; ben derim ki, meseleler kuralları içinde sağlam zeminlerde tartışılmalıdır. Ve kurallara riayet edildiği sürece işverenlerimiz endüstriyel hayatımızda işçiyle beraber yaşamayı öğrendikleri sürece bu sorunları zaman halledecektir. Sendikalar, sağlam zeminler üzerindedir. Sendikaların giderek teşkilatlanmalarını tamamlaması ve 40 milyonun %90'ını bünyesinde içine almaları yolunda büyük uğraşları vardır. Bir de sendikaların işçilerine işverenler karışmamalıdır, nasıl ki, sendikalar işverenlerin işçilerine karışmıyorsa. İşverenler ellerini sendikaların işçilerinden çekmediği sürece, elbette sendikalar, hürriyet anlayışlarının tabii sonucu olarak işverenlerin bu tutumunu en sert bir biçimde cevaplayacaklardır. Bu da işçi-işveren ilişkilerine menfi yönde etki yapacaktır.

Konuşmamı şöyle bağlamak isterim. Elbette Türkiye'nin sorunları bir değildir. Fakat ümitsizliğe kapılmamak lâzımdır. Güven duygusunu yitirmeden sorunlarımıza çözüm bulacağımızı sanıyorum. Örneğin Japonya'dan bahsetti. Ben Japonya'yı sendikalaşma açısından değil, başka bir açıdan, burada kısaca bir iki kelime ile kısaca ifade etmek isterim; Japonya ekonomisi eğer bugün dünyada üçüncü - dördüncü durumda ise, bunu ne sendikaların çokluğuna, ne işçisinin fazla çalıştığına, ne de başka mucizeye bağlamak doğru değildir. Japon ulusu ulus olarak kendisine olan güven duygusuyla bu aşamaya ulaşmıştır. Biz zaman zaman güven duygumuzu yitiriyoruz. Bu güven duygusunu yitirme yolunda da bazı yabancı unsurlar var... Çünkü, bu unsurları.....

E. SAĞLAM — Oraya izin verirseniz girmeyelim, unsurlara, unsurlara girersek... son cümlenizi...

H. TUNÇ — Hayır, hayır ideolojilerden bahsedecek değilim. Son olarak diyorum ki, demokratik rejimin yaşamasını istemeyen bazı unsurların işçi-işveren ilişkilerinde etkisi görülüyor. İmkân nisbetinde sendikalar, biz kendimizin işçilerine ne işvereni ne diğer kuruluş ve örgütleri karıştırmadığımız sürece, biz kendi meselelerimizi kendi içimizde gayet demokratik şekilde çözümleyeceğiz. Bu konuyu hiçbir zaman dikkatten uzak tutmamak lâzımdır.

Eğer dışardan müdahale oldukça, bu sorun çözümlenmesi bir hayli güç sorunu haline gelebilir. Sorunu tabii zemin üzerinde münakaşa etmekte yarar vardır, derim.

E. SAĞLAM — Peki çok teşekkür ederim Sayın Tunç, Sayın Türkler siz buyurun.

K. TÜRKLER — Efendim, kısaca Japonya örneğini ve iyi niyetle sayın hocamızın koyduğuna kanaat getiriyorum. Daha üç hafta önce Japonya'dan döndüm, çok iyi biliyorum. O da görseydi böyle bir örnek getireceğini zannetmezdim. 30 bin sendikanın olması, küçük ve büyük arasında %65 birtakım ücret farklarının olması dahil, konuyu iyi anlatır. Esasen Japonya Türkiye'nin on iki sene evvelki durumundaki sendikacılığına benzer. Bir sendikacılık içindedir. Büyük oranda bir sömürü vardır.

Efendim, DİSK olarak bu görüşmelerin sonucunda bizim önermek istediğimiz, kısaca önerilerimiz şunlardır: Bunlar tamam değildir, tam değildir, öz olarak önemlilerini koymak istedik. Bütün çalışanların toplu sözleşme ve grev hakkı, sendikalaşma özgürlüğünün yasalaşması lâzımdır. Çünkü, sadece mevcut işçi kesimini ayrı bir bölüm olarak diğer taraftan ayıramayız, öbür taraftaki çelişkiler bu taraftaki işçi-işveren ilişkilerini elbette ki etki yapmaktadır. Diğer taraftan referandum yasalaşmalıdır. Bundan sonra diğer konular var. Yeraltı kaynaklarımızın millileştirilmesini, yabancı sermayenin kontrol altına alınmasını, geçerli bir para ve kredi politikasının gerçekleştirilmesini, pahalılığın kontrol altına alınmasını, faşizme olanak verilmemesini, devlet yürütmesinin demokratikleştirilmesini, yönetime katılma hakkının uygulanmasını, dış ticaretin devletleştirilmesini, hiç değilse bugünkü durumda kontrol altına alınmasını, düşünce özgürlüğü gibi demokratik hak ve özgürlüklerin getirilmesini, uygulanmasını biz DİSK olarak talep ederiz. Bunlar olduğu takdirde işçi-işveren ilişkilerindeki çelişki diye görülen konular daha hafiflemiş olacaktır. Bütün bunların ötesinde iyi bir işlerlik kazanan düzen biçimine getirebilmek için, halk kademelerinden, katmanlarından gelecek temsilciler yoluyla ekonomi başta olmak suretiyle gerçek bir kontrol sisteminin oluşturulmasını ilk başta önemli görüyoruz. Eğer çeşitli halk kademelerinden böyle bir kontrol sistemi gelecek delegasyonla kontrol sistemi kirulmuş olursa, o zaman

ülkemizin yönetimi geleceğe daha aydın bir biçimde dönük olacak, hem çalışanların hem de çalıştırmalarını burada konuşulan bir kısım şikâyetleri ortadan kalkmış olacak. Ve de daha iyi bir aydınlığa doğru, viraj almış olacağız. Ben sözü burada bitirirken, Sayın TRT mensuplarına ve burada çatışır gibi olsak dahi fikirlerini ortaya koyan konuşma arkadaşlarıma, hepinize ve dinleyen bütün Türk halkına teşekkürlerimi, selâmlarımı, sevgilerimi sunmak istiyorum.

E. SAĞLAM — Ben teşekkür ederim Sayın Türkler. Buyurun Sayın Sabancı.

S. SABANCI — Efendim, Sayın Türkler rakamlardan bahsetti. Rakamlar görmek istediğimiz zaviyelere göre değişebilir, vaktin darlığından gitmeyeceğim için... Sabancı'yı iktidarda sayıyorum dediler. Yanlış ve haksız bir görüş içerisinde bulunduklarını demekle yetineceğim. Kamuoyuna bırakıyorum değerlendirmesini, hiçbir politik rölasyonum yok ve politika ile ilgim, alâkam yoktur. Üretim, istihsal, daha fazla işyeri yapmak, pazar-bayram çalışmak hedefimizdir. Sayın Tunç, sarı sendika gibi çağdışı kalmış işlerin değerlendirmelerini yaptılar. Ben konuşmalarımın muhtelif yerlerinde nasıl bir işveren olması gerekliliğine değinmeye gayret ettim, bu kabil anormal ve mantık dışı işlere biz kendileriyle beraber karşıyız. Bunlara uymuyoruz. Yine Sayın Tunç bize sendikalar içerisindeki işlere işverenler karışmamalıdır dediler, haksız bir görüştür, katılmıyorum görüşlerine, sendika iç işlerine hiçbir zaman karışmamıştır işverenler. Yanlışlıkla değerlendirilmiş bir nokta varsa tashih edilmesini iktiza eder. Bu yanlış işi işverenlerin ücretlerin dondurulmasını istiyor diye fırtına yaratılmasına benzer. Halbuki birkaç defa söylemiştim, biz işverenler kesinlikle sadece ücretlerin dondurulmasına karşıyız. Bu fırtınanın yaratılmak istenmesi gibi içişlerimize karışılıyor deniyor. Haksız bir tutumdur. Sayın Tunç, işçi-işveren birbirine tahammül etmeyi öğrenmelidir dedi. Ben bu kelimeyi yadırgıyorum. Neden tahammül etmek kelimesi? Dış meselelerle de bu işler aktüaldir. Dünyada yalnız kaldık, kimse bizimle beraber değil diyoruz. Biz dünyada yalnız kalmadık, bu tahammül kelimesiyle hareket ederek, biz şehirlerimizde yalnız kaldık, mahallelerimizde yalnız kaldık, evlerimizde yalnız kaldık. Biz evvelâ birbirimizi an-

lamadık. Dünyanın bizi anlamasını elbette bekleyemeyeceğiz. Neden birbirimize tahammülü öğreneceğiz. Hayır, biz sendikalarla toplu sözleşme düzeni bittikten sonra yaşadığı devre içerisinde huzur dönemi açık, tahammül kelimesi yerinde elele, omuz-omuz, fazla üretim peşinde koşan kimseler olmalıyız. Referandumu hiçbir zaman hedefinden saptırmak için görüşlerimi söylemedim Sayın Türkler. Ülkemizde kolaylıkla bir müesseseye müracaat ederiz. Yıllardan beri konuşulur, sanayi yatırım bankasını yeniden kuracağız. Neden yeniden Sanayi Yatırım Bankası kurma hesapları içerisinde vakit israf edeceğiz, demagoji yapacağız, nizamlar getirmeye uğraşacağız. Var ülkede iki tane sanayi yatırım bankası, kaynakları yetersizce kaynak ekleyelim. Statüleri bozursa statülerini düzeltelim. İdarelerinde aksaklık varsa, bunu onaralım. Ama var'ı onarmak demagojiye fırsat vermez, hemen bizi hedefe götürür. Biz ülkede çok zaman israf ettik, zaman kaybına tahammülümüz yok, en kıymetli unsurdur. Bu müessese meselede de zaman kaybını önlemek amacıyla mevcut yasalardaki tanzimatı plânda tutalım, dedim. Bu geriye bırakmak için değildir. İtalya'yı gözler önüne son olarak sermek isterim; 350 kilometrelik bir yolculuk, yakın bir zaman evvel. 350 kilometre fabrika koridorundan geçtim. Sağım solum bacalarla donatılmıştı. Bu fabrika koridorunun olduğu ülkede zorluklar vardır. İşçi-işveren ilişkileri iyi olmadığı için fukaralık var, kapıyı zorlayan tehditler var. Bundan ders almak mecburiyetindeyim. Yeni şeyler, aramağa gitme yerine.

Ben sözlerimi "işaretinize bakıyorum" hemen bağlamak istiyorum vaktin darlığından, aramızda diyalog olmalı, aramızda iyi münasebetler tesis etme amacı olmalı, üretimi artırma, yeni işyerleri açma açısında bu diyalogu devam ettirmeliyiz, dikkatimize teşekkür ederim.

E. SAĞLAM — Ben teşekkür ederim, efendim. Sayın seyirciler ben de sizlerin tahammülünüze teşekkür etmek zorundayım. İki buçuk saat süren bir açık oturum izlediniz.

Sizler de tesbit etmişsinizdir, memnunlukla gördük ki, sayın Sendika liderlerimiz ve sayın İşveren bazı konularda belirli noktalara geldiler. Örneğin referandum konusuna taraftar olduklarını açık açık beyan ettiler. Yasalarda ancak, işverenler adına

konuŖan Sayın Sabancı yasalarda bir deęiŖiklięin gerektiğini de ortaya koydular. Ücretlerin dondurulmasına karŖı olduklarını açıkladılar. Sayın, hükümet adına konuŖan, Çalışma Bakanı da zaten böyle bir Ŗeye taraftar olmadığını söyledi. Sayın Tunç ve Sayın Türkler iŖverenlerin sendikaların iŖiŖlerine karıŖmaması gerektiğini söyledi. Sayın Sabancı da böyle bir Ŗeyin varit olmadığını söyledi.

Görölüyor ki, bazı konularda iŖveren ve iŖçiler belirli noktalarda biraraya gelebiliyorlar. Ve ortak bazı noktalarda birleŖebiliyorlar.

Bu açık oturumumuzun bence memnunluk veren yönü oldu; Sayın konuklarımıza yeniden teŖekkür ediyorum ve sayın seyircilerimize de iyi geceler diliyorum.

Kamuoyu diyor ki...

"...Türk-İş olarak savunduğumuz sendikacılık anlayışının ülkemiz ve işçi hakları yönünden en doğru yol olduğuna katılıyor, yürekten destekliyoruz..."

“İşçilerin teşkilâtlanma sorunları” konulu açık oturumdan sonra Türk-İş binlerce mektup ve telgraf geldi. Kamuoyunu oluşturan her çevreden gönderilen mektup ve telgraflar, özgür sendikacılık ilkelerinin benimsendiğini gösteriyordu... Bunlardan bazıları sunulmaktadır.”

SAYIN GENEL BAŞKANINI

20.2.1976 Akşamki işi konulu açık oturumu başında, bitiş
olan saat 07.30'a kadar takip ettim. Zimni gözlem ve konuşur
önemine girmeden önce müsadenizle kendimi kısaca tanıttım.
İşlerim. Şuanda () başla () niçin
lütüfnde işçiyim. 1966 yılında () ile beraber ()
da () işe karşı () 1971 yılında 1968 yılında ise
() ile () - 1971 yılında. Neticede Türk işi hareketi
nin yanında olmayan fakat işçilerin yavaş pörçünen bu işi
insanlarca enlemesi mümkün olmadığı için 1968-1975'te
Sendikacılık ve () terkettim. Şimdi Akşamki işi edindi
işlerim ki 1966 yılından bu güne kadar oturuma kadar Gıda ve
Sizden ve TÜRK İŞİTEN nefret ediyordum. Hatta mensubu
bulduğum () iş sendikası 1974 yılında yitirdi. Kur
rulu üyesi olarak dışı kabulüne bile telli etti.

Buakşamki oturumda kabul olsaydı eğer televizyonu
kırıp size ulaşmak mümkün olsaydı kamerası önünde elin
ze sarılmak görmek isterdim. Türkiye Boşuna boşuna nasıl
adlı işi ve memleket üzerinde nasıl titrediyim, gerçeği
1971 temsilci ve gerçek işi konfederasyonu aldığını
1971 etmiş istediğim. Zimni 1966'dan bu yana kadar olan
yazılı kutunumu bilmem affedeceğimez her edeceğim
süre. Ben Boşu işi ama şimdiye kadar çok işi
anlayarak işi, katihi, kanun ve bari Osmanlı adlı
Nakliyatları gibi din dil ve ilk forsi gülmektedir.
İslamı bir anlayış gösterdiği işi katihi katihi edilecektir
Türkiye bu konuları işiye, öğütle sığ sığ ve daha çok
bir biçimde elefelerce işi içinde durutarak anlatılmaktadır.

Bay Türkler sınıfı diye diye idaresinin ihtisarlama reform
Soygüsirliliği korşısında ağırlıklı ve ifendice olgunluğu
nuz olan boyuna Türkler kenusda ama ne söylediyim katihi
Sizde bilmiyorduk tek antadığı say gençlemeleri katihi
le iftiher etmektedir. Sizden, Türkler ediyorum aynı
kamerası önünde. Dışkı işi Türkiye'de işi işi işi
yöneltili olunanak kaydıyla Türkiye TRT kurumdan kamerası
önünde bu konuları Türkiye imbatlacısı sızlanmad. TRT
Genel md. lütüfnde de yazacağım. Türkiye'nin problemi
İşin sendikası ve tanediyim bağımsız kuruluşlara da işi
rida bulunacağım. 1974 mektubunda ben yazacağım Postene
kopali olmasaydı Şuanda kendisini del çalmayış çok işi
dile. Buakşamki Zuhreha kadar yetmişyazmışın zaten
Şuanda saat 07.15 dir.

Kıymetli vakdinizde aldım Ben Boşu işi. Sığ
Bütün habiriye katihi eden etmektedir. Sığ ve
Bazılarla diletim 21.2.1976. -

(İsm. Adres ve
İMZA)

Sayın Halil Tunç
Türk-İş Genel Başkanı
Ankara

(Allah'ın bildiğini kulundan ne saklıyalım) demiş Atalar. Efkarı Tevsiye hakkınızda tam ve sahih bir fikre sahip değildi. Düşünceleriniz yönünde bazı endişeler vardı, düşündürücü derecede vardı.

Televizyonda Kemal Türker ile yapılan açık oturum Sayın Tunçu gün ışığına çıkardı. Efkarı tevsiye, fikriyatınızı, çehrenizde bütün berraklığı ile, sevinerek ve takdir ederek gördük, gördük.

Açık, samimi, dürüst ve cesurca savundunuz fikirlerinizle yalnız kendinizi tanıtmakla ve takdir toplamakta kalmadınız. Karşınızda bulunmanın durumu red ve tekzip kabul etmez şekilde isbatlı olarak yalnız Türk-İş değil Milletimizde büyük bir hizmette bulundunuz.

O gece yatagınıza uzandığınız vakit, acaba gurayı iyi söylemedimmi? şu tarafı anlatmayı unuttum mu? diye aklınıza gelen düşünceler var ise hayıflanmayınız.

Her şeyi en açık, en güzel, en medeni ve en centilmence ortaya koydunuz. Kelimelerin üzerine basa basa, dinliyenlere yudum yudum içirerek ve duyurarak müsbet sonuca ulaştınız.

Hale kendinden ve davasından emin olan insanların yönetmene göstermesi gereken saygı sınırlarını hiç tecavüz etmeden, o heyecanlı anda gösterdiğiniz irade hakimiyeti ayrıca takdir ve tebrike layıktır.

Sizinle hiç bir ilgisi, hiç bir alış veriş olmayan, yüzünüzü televizyonda gören, sesinizi Radyoda işiten, bu güne kadar elinizi sıkımsız ve belkide hiç sıkımsız tesadüfünü görebilecek olan, fakat hakkın ve hakikatin tezahürünü görmekten zevk duyarak, Hakkın ve hakikatin tezahürüne vasıta olanlara teşekkürü Millî bir vazife sayan olarak, ağaçlardan görülenleri yukarıya iletir, teşekkür ve en iyi temennilerimle, saygılar sunarım.

Adresi:

İMZA

4.3.1976

Pek Sayın Hocam Tunc

Türk İş Genel Başkanı

20-2-1976 cumartesi akşamı TV'de yaptığınız ve işçi sendikası, hükümetteki çok önemli konuların üstesinden
Kamış Türkler'e verdığınız değerli bilgiler, mevcut ve işçi
menfaatlarına uygun açıklamalar için. Özellikle emekçilerin yararlarına
farklı ve hoşgörülü bir bakışınız. Ve de değerlendirmeniz.

Eğer sayın Kamış Türkler'in fikirleri ortaya koyanlar p.b. sizinde
ve yakınlarında sizinde istinadını, başka konularda da işçi sendikası için
Siyaseti kamış elden, kadav bir sayışılarda sayışılarda, durumlarında
Bilginiler için. Sizinde fikirlerinizde yazış Kalkınışlar
Çevrenizin farklı ve işçilerin arasında bu konuda yaptığınız araştırmalar için
sevince vardım.

Çevrenizde Dışarı hep bir benzerliklerin herkomunda bu konuda fikirleri
sordum. Aynı fikirleri de idiyaları yazıldı. Aynı söyle dedi.

İst. bizim pinal herkomunuz herkomunda, C. Madara dal du. Bey el sayışılarda
daha p. j. e. kısıtlı ve inandırı. Kamış elden

Yalnız işçi elden, bu arada işçi ismini sınırlık işçi idiyaları için.

Mutlaka Hacı Bey & Sizin yazınız perok işçi sorun ve menfaatları
bakımından, perokre menleketimizin ve işçi elden kısıtlı, işçi inandırı.

Uyucu biz nekte daha var & Türkler cümle kısıtlı ve kısıtlı. yazınız
Kalkınışlarda sınırlı ekim, ve çok hatırlar yazınız. Bununla birlikte
önemli sayışılarda daha biraz yazışılarda.

Zatı Al. e. e. çok şey yazmak isterdim. Fakat p. j. e. kısıtlı kısıtlı kısıtlı
yazış elden kısıtlı kısıtlı. Bu sınırlı işçi p. j. e. kısıtlı kısıtlı. İşçi elden

Sayış ve sayışılarda

(ADRES)

İMZA

sayın mahit tunc
türkîs genel başkanî ankara

izmirli sumersank işçileri olarak - dünyede televizyonda konuşmanız
gururla izledik. güvencileriz türkîs adına - kazandınız zafere den
oturu sizicenden kutlarız türkîse bağlı olmaktan ve sizi başkanî
iz oılmaktan mutludur saygılar sunarız

sayın mahit tunc
türkîs genel başkanî ankara

22.9
düngece televizyonda gercek sendikacılık adına öğrendikiniz
zafere kazandınız bucu konferansyonumuz türkîse conut kutlayan
1000 temsilî işçisi adına başarılarınızı candan kutlarız
asiri sağ ve asiri solda toparlat emeller bastıran sante
cendike ilbara ve isveren lere karşı mücadelelerinizde başarılar
dileriz özurlukcu demokrasinin güvencisi olan
gercek sendikacılık adına zafertelerinizin devamini bekliyoruz
tesekkür ve saygılar sunarız

Sayın Halil Tunç

Türk İş Genel Bşk.

Dünkü televizyon programında yayınlanan işçi teşkilatlanması ve problemleri konulu açık oturumda, özgürlükçü demokratik rejime dayalı Türk-İş Sendikacılık anlayışını kamu efkârı ummanisine büyük vakuf ve dirayetinle çok gerçekçi bir açıdan duyurmanız, birçok iş ve hizmet çevrelerinde olumsuz tesir ve tefaiirlere hedef olan tüm iş camiasını aydınlatma kavuşturarak tehlikeli virajlara sapaşlardan büyük ölçüde kurtarmıştır.

Bu izahatınızın, işçiler ve işverenler arasında karşılıklı dayanışmaya ve istikbalde matuf doğru hedeflerinin saytanmasında mürşit olacağına ve çelişme hayatında ferahlık yaratacağına inanmaktayız.

Türk İş Genel Bşk.ı olarak şahsınızda bütün işçi arkadaşlarınızı kutlar, büyük hizmet ve başarılarınızın tevalisini şimdiden dilerim.

Saygılarımla

Sayın Halil Tunç

Talesizyonda ypmis olağunuz acil oturma seyretilişinin gerçek temelde olağunuz bir cifta dala ,İce mikenimz önünde gercek talgeleri acil seale ispatlayarak bizleri motive etmiş ve mutlakı Türk-İş in odasında sizin gibi gerekleri gören bir temsilci olan

Sizimle kartışın zohn filler ve forumuz gören işçimle örne neyin kendine fayda neyin kendine zarar vereceğini hangi temsilatın kendi sorunlarını savunacağını ve haklarını koruyacağını anlamıştır

temel Türkiye'nin bir kital baskak neyrani kizillorin usşu olağunuz okuduğunuz disk mecmuasında gerekse kendisi tarafından söylenen sözleri dinleyen Türk işçi de bilmiş olsa zille iyice anlamıştır

Hiçbir idarelik amas pesinac koymayan işçinin sorunlarını gerçek anlamda sahip çıkan Türk-İş yöneticilerini ve sizsiniz Arkadaşlarım sağna candan kutlörüm.

A.Ü. Eczacılık Fakültesi

Basın diyor ki...

TV'de iki açık oturum basında geniş yankılar bıraktı. Konuşmacıların söyledikleri ve savundukları ilkeler tartışıldı. Bu bölümde bu yorumlardan bazılarını sunuyoruz.

CHP, TÜRK-İŞ, DİSK

Karataş televizyonu, DİSK ile Türk-İş Genel Başkanları'nı yan yana getiren bir açık oturum düzenledi. Karataş'ın TRT'nin başında gayri meşru Genel Müdür olarak bulunduğu; TRT yayınlarının tarafsızlığı değil, MC siyasetini vurguladığı ve Anayasa ilkeleri dışına düştüğü bilinen bir gerçektir.

Karataş televizyonu, DİSK ile Türk-İş Genel Başkanlarını yan yana getiren bir açık oturum düzenledi. Karataş'ın TRT'nin başında gayri meşru Genel Müdür olarak bulunduğu; TRT yayınlarının tarafsızlığı değil, MC siyasetini vurguladığı ve Anayasa ilkeleri dışına düştüğü bilinen bir gerçektir.

Ama daha önce televizyon açık oturumlarına çıkmayan DİSK'in, hem Yalçınbaş, hem de Karataş döneminde tartışmalara katıldığı da bir gerçektir. DİSK'in hızla artan gücü ve ağırlığıyla bu durumu sağladığı söylenebilir. Çünkü, son yıl içinde işçi kesiminde hızlı bir gelişme görülmektedir. Hem Türk-İş'e bağlı bazı sendikaların sosyal demokrasi anlayışına yönelmeleri; hem DİSK'in gittikçe güç kazanması; Türkiye'de işçi sorunlarını DİSK'i ele almadan konuşmak olanaklarını yok etmiştir.

Televizyondaki son açık oturum ise her bakımdan önemli bir konuyu kesinliğe kavuşturmuştur.

Türk-İş Genel Başkanı Sayın Halil Tunç'un bu açık oturumunda savunduğu fikirler özetle şunlardır: 1 — Türk-İş, partilerüstü sendikacılık anlayışında direnmektedir. 2 — Türk-İş, "İşçi ve sermayeci kaynaşmasını" öngören anlayışını sürdürmektedir. 3 — Türk-İş'in benimsediği rejim, sosyalizme ve fikir özgürlüğüne kapalı bir çok partili rejimdir. Sayın Halil Tunç, fikir özgürlüğüne ve sosyalizme açık batılı demokratik modele karşı görünmektedir.

DİSK ise şu görüşlere sahiptir: 1 — DİSK, partilerüstü sendikacılığa karşıdır; emekçi kesimine dönük par-

tevizyonunda karataş televizyonu. Türk-İş Genel Başkanı Sayın Halil Tunç'un bu açık oturumunda savunduğu fikirler özetle şunlardır: 1 — Türk-İş, partilerüstü sendikacılık anlayışında direnmektedir. 2 — Türk-İş, "İşçi ve sermayeci kaynaşmasını" öngören anlayışını sürdürmektedir. 3 — Türk-İş'in benimsediği rejim, sosyalizme ve fikir özgürlüğüne kapalı bir çok partili rejimdir. Sayın Halil Tunç, fikir özgürlüğüne ve sosyalizme açık batılı demokratik modele karşı görünmektedir.

İşçiler açık bir şekilde. DİSK'in, hem Yalçınbaş, hem de Karataş döneminde tartışmalara katıldığı da bir gerçektir. DİSK'in hızla artan gücü ve ağırlığıyla bu durumu sağladığı söylenebilir. Çünkü, son yıl içinde işçi kesiminde hızlı bir gelişme görülmektedir. Hem Türk-İş'e bağlı bazı sendikaların sosyal demokrasi anlayışına yönelmeleri; hem DİSK'in gittikçe güç kazanması; Türkiye'de işçi sorunlarını DİSK'i ele almadan konuşmak olanaklarını yok etmiştir.

tileri destekleme ilkesinden yanadır. 2 — DİSK, işçi ve sermayeci kaynaşmasını öngören sendikacılık anlayışını değil, sınıfsal sendikacılık ilkesini benimsemektedir. 3 — DİSK'in anladığı demokrasi, batı demokrasilerindeki koşulları içeren, sosyalizme ve fikir özgürlüğüne açık bir rejimdir.

Böylece, Türk-İş'in ya da Türk-İş adına televizyonda konuşan Halil Tunç'un, batının özgürlükçü demokratik rejimlerinin karşısında olduğu, CHP ve DİSK ile bu yolda bir dayanışmaya giremeyeceği kesinlikle ortaya çıkmıştır. Oysa, Türkiye'de demokrasinin "asgari müşterekleri" konusunda iki Konfederasyon ile birlikte Ana Muhalefet Partisinin fikir birliği içinde bulunmaları, rejimin güvencesini yaratacaktır.

Bu sonucun sağlanamadığı görülmektedir.

Şimdi bu açıklık ve kesinlik karşısında Türk-İş'teki sosyal demokrat sendikalar ne yapacaklardır?

Konu, ivedilik kazanmış, bir an önce çözülmesi gereken bir soru oluşmuştur. CHP ile birlikte sosyal demokrat Türk-İş sendikacılarının bir aydınlığa varmaları, ve bir karara yönelmeleri demokratik rejim adına zorunludur.

(CUMHURİYET, 22.2.1976)

İki işçi lideri

İki büyük işçi lideri karşı karşıya geldi. Biri, Faşizmi lanetliyor, kapitalizmi kınıyor ve karşıısına alıyor, fakat hemen arkasından, komünizmi de, bunlar arasına katıyor.

Sonra, karşındakine: — Aynı şeyi siz yapabilir misiniz? Sorusunu yöneltiyor.

Öteki lider alıyor sazı eline. O da, Faşizmi lanetliyor, kapitalizmi kınıyor. Ama, orada susuyor. Beriki, tutmuş avını, bırakmıyor.

— Ya komünizm
DİYALOG devam ediyor. Birincisi soruyor:
— Sizde "evet" dir, hem de "iftihar ederim" biçimindedir.

İKİ
İŞÇİ
LİDERİ

İKİ büyük işçi lideri karşı karşıya geldi. Biri, Faşizmi lanetliyor, kapitalizmi kınıyor ve karşıısına alıyor, fakat hemen arkasından, komünizmi de, bunlar arasına katıyor.

Sonra, karşındakine :

— Aynı şeyi siz yapabilir misiniz? Sorusunu yöneltiyor.

Öteki lider alıyor sazı eline. O da, Faşizmi lanetliyor, kapitalizmi kınıyor. Ama, orada susuyor.

Beriki, tutmuş avını, bırakmıyor :

— Ya komünizm

DİYALOG devam ediyor. Birincisi soruyor:

— Siz kapatılan T.İ.P. in üyesi değilmisiniz:

Cevap, hem "evet" dir, hem de "iftihar ederim" biçimindedir.

O zaman, hakikat güneş gibi meydanda: Tek sınıfın kavgasını yaptığı ve marksist olarak nitelendiği için Anayasa mahkemesince kapatılan eski T.İ.P. in, şeref duyaraktan, üyesi olduğunu belirten bu ikinci işçi lideri elbet, Faşizmi lanetlerken komünizm üstüne kanat açacaktır.

GÜNEŞ gibi ortaya çıkan bu hakikatin çok partili hürriyetçi demokrat Türkiye'de düşündürdüğü çeşitli ve önemli sorunlar olacaktır. Bunlar, önemliden de, ötede, Türkiye için hayati sorunlar.

Bir siyasi parti ve onun lideri, yalnız iki lanetlemede duran, üçüncüsünde koruyucu vaziyet alan bu ikinci işçi lideri ile tam bir işbirliği içine girerse, onun çalışmalarını kendi çalışmaları ile birleştirirse, sözü onun gibi olsa da olmasa da, acaba, fonksiyon bakımından ne farkı kalır?

Biri, Marksist, Devrimci-İhtilâlcı bir iş lideri, öteki, asla Marksist olmadığını beyan eden, fakat Leninist usullerle çalışan bir büyük siyasî parti lideri!

İkisi de elele verince, fonksiyonları aynı nitelik taşıyor, etkileri de o aşırı sol istikametinde oluyor. Öyle değil mi?

İşte Türkiye'nin büyük, hayati meselesi buradadır.

MESELEYE genel açıdan bakmak ve her çeşit siyasî görüşü kabul edip normal saymak mümkün mü, değil mi?

Batı ülkelerinden bazısında eski T.İ.P. niteliğinde Partilerin bulunduğu, bir haklı sebep olabilir mi?

Olabilirse, Anayasa mahkemesinin eski T.İ.P.'i kapatması kararı, bu görüşle çelişkili hale girer. Mahkemenin bu kararı yerinde ise eski T.İ.P.'in yolunda olan şahıs ve örgütlerle, bir büyük siyasî partinin işbirliğine girmesi Anayasa suuru karşısında makbul sayılamaz.

Belki, kuru hukuk bakımından, meseleye :

— Kapanmış olan eski T.İ.P.

— Kapanmamış olan şimdiki DİSK,

esaslarından bakmak mümkün görülecektir ama, kamu oyu, bu meseleyi bir yargıç gibi değil, fakat tüm siyasî nitelik ve sorumlulukları açılarından bakıp görme zorundadır.

C.H.P. nin DİSK ile işbirliği konusu, işte böylesine önemli ve tehlikeli bir meseledir.

Firuzan TEKİL
(GÜNEŞ, 25.2.1976)

Bu Köşeden

Mücadele.. Kavga.. Savaş..

Altan ÖYMEN

MÜCADELE.. KAVGA.. SAVAŞ..

İki gece önce televizyonda, Türk-İş'te DİSK'in Genel Başkanları Halil Tunç ve Kemal Türkler'in karşı karşıya geleceğini öğrenince sandım ki, ikisi de aralarındaki "asgari" müşterek'leri saptamaya çalışacaklardır. Güçlerini bir yönde toplayıp Türkiye'deki işçi hareketini daha sağlıklı bir zemine oturtmaya çalışacaklardır.

Bu aradaki gelişmeler öyle idi. İki büyük işçi konfederasyonunun, hiç olmazsa belirli alanlarda somut işbirliği olanakları hareketinin gelişmesinde şimdi gerçekleştirilecek en gerekli aşamanın siyasi iktidar değişikliğinden geçtiğini Türk-İş de görmüş olacaktı.

Televizyonun başına bu umutla oturup, tam bir hayal kırıklığına uğradım.

"Asgari" müşterek arama çabası bir yana, iki konfederasyon başkanı da, daha işçi hareketinin tarihçesi üzerindeki giriş bölümünde uzun ve izleyenler için yorucu bir tartışmaya girdiler. Daha sonra da iki saatten fazla süren karışıklı suçlamalar başladı.

DİSK Genel Başkanının da işin bu yola dökülmemesine çalıştığı öne sürülemez. Ama asıl Türk-İş Genel Başkanı..

— Anayasa Mahkemesince kapatılan TİP'in kurdurttuğu DİSK..

— Anayasa Mahkemesince kapatılan TİP'in kurucusu olan DİSK Genel Başkanı..

— Anayasa bilimsel sosyalizme kapalıdır.

— Biz DİSK'ten ayrılıyor. Çünkü biz Anayasa ve kanunlar çerçevesinde kalıyoruz. (Yani?.. DİSK Anayasa ve kanunlar çerçevesi dışına çıkıyor..)

Bu mesajlar kime idi? 12 Mart dönemi olsa, bir sıkıyönetim savcısı Baki Tuğ için bundan âlâ ihbar konuşması olmazdı. Şimdi Baki Tuğ'lar ortada yok. Ya da eskisi kadar etkili değil. Ama onları yeniden ortaya çıkarıp etkili hale getirmeye çalışan bir MC iktidarı var. Bu mesajlar ona mı idi? Ona gerekçe hazırlığı mı idi?..

Ben Halil Tunç'un, herşeye rağmen böyle bir düşüncenin peşine düşebileceğini sanmıyorum. Tunç, hazırlanan soruların da teşvik ettiği bir uzlaşmaz tartışmanın heyecanına kapılmış olmalıdır kendisini. Yoksa böyle şeyler söylenmez. Daha doğrusu böyle şeyler söylenir de, örneğin bir Alpaslan Türkeş tarafından söylenebilir. Bir işçi sendikası lideri tarafından değil.

Ağzıma yakışmaz bunlar işçi sendikası liderinin. Nitekim yakışmadığı gibi, onu çelişkiden çelişkiye de sürüklüyor :

Soruluyor :

— Sınıfları, sınıf mücadelesini bulması için çabalar gösteriliyordu. Hatta iyimser olanlar, onların günün birinde birleşmesinin söz konusu olabileceğini belirtiyorlardı.

DİSK'in partiler arasındaki siyasi mücadelede şu sıradaki yerini gerçekçi bir biçimde saptamasından sonra, Türk-İş'in de Nisandaki kongresinde bu yolda adımlar atması bekleniyordu. Bu, batımızdaki ülkelerde hemen her büyük işçi sendikasının tuttuğu yola uygun düşen çağdaş ve akılcı bir tutum olacaktı. İşçisini kabul ediyor musunuz?

Ne diyecek? "Etmiyorum" dese, o ilân ettiği, yapacağını söylediği grevler neyin parçası?..

Öyle dese, bunu kendi temsil ettiği işçilere ters düşmeden nasıl yapacak.

— Kabul ediyorum tabii, diyor. Sınıfları, sınıf mücadelesini kabul ediyorum, ama sınıf kavgasını kabul etmiyorum.

Mücadele - kavga?..

Eski dile göre ikisi arasında belki biraz nüans var. Ama bu, öyle bir politika farkını tanımlayacak kadar önemli değil.. Nitekim yabancı dillerde "Klassenkampf class struggle" butte de "classe" diye söylenen deyimleri Türkçeye, kimi "Sınıf mücadelesi" diye çevirmiştir, kimi "Sınıf kavgası" kimi "Sınıf savaşı!"

Aynı şekilde DİSK'le arasındaki ayırımı belli edeyim derken:

— Biz sınıfları kaynaştırmak istiyoruz gibi sözler söylüyor. Ama hemen arkasından kendi işçilerini düşünerek, işverene yüklenmeyi ihmal etmemeye çalışıyor.

Yani bir çıkmazda galiba Halil Tunç... Tartışmanın heyecanı içinde gözü, DİSK'le olan rekabetinden başka "DİSK'in üye sayısı artıyor. Benimki azalıyor" düşüncesinden başka pek az şeyi görüyor.

Bu gidişin sonu ne olur? Bana öyle geliyor ki, çünkü "Olayların Ardındaki Gerçek Sütunu"nda da belirtildiği biçimde Türk-İş bundan daha zararlı çıkar. Çünkü Türk-İş'in bünyesinde ve özellikle tabanında bu konfederasyonun sendikal ve özellikle siyasal alanda bir salıncak stratejisi izlemesinden bıkmış olanlar, onun tutumuna kesinlik kazandırmasını isteyenler çok.

Türk-İş zararlı çıkar.. Ama Türk-İş'le birlikte, Tunç'un kullanmayı sevdiği deyimle "Türk İşçi Hareketi" de zararlı çıkar.

Çünkü bu iki konfederasyonun "mücadele'si, ya da "kavga"sı, ya da "savaş"ı sırasında, bu ikisine de karşı olan "sermayeci" iktidar da bçs durmuyor. İşçi sınıfına karşı "mücadele"sinde, ya da "kavga"sında, ya da "savaş"ında istediği sonuçları almak için elinden geleni ardına koymuyor.

Altan ÖYMEN

(CUMHURİYET, 23.2.1976)

Gıyâların İçinden

TÜRK-İŞ DİSK VE MİSK

Türk-İş Başkanı Sayın Halil Tunç ile DİSK Başkanı Sayın Kemal Türkler geçen hafta televizyonda karşı karşıya geldiler. İrlanda sorunlarını tartıştılar. Milliyetçi TRT Kemal Türkler'i ekrana davet ederken, herhalde tarafsızlık ilkesine sadık kaldığını göstermiş olacaktı. O yüzden Türkler'i çıkarmasını saygıyla karşıladık. Ama bu arada unuttukları veya muhafaza ettikleri eski ekibin, kendilerine unutturduğu bir konfederasyon vardı: MİSK.. Niçin bu açık oturuma MİSK davet edilmemişti? DİSK'e karşı tarafsız olanlar, milliyetçi MİSK'e karşı tarafsızlıklarını muhafaza edememişlerdi. Sayın Karataş dostumuza soruyorum: Mühim olan sizin milliyetçi olmanız değil, TRT'nin milliyetçi olmasıdır. MİSK'i bu açık oturuma davet etmemekle, sadece milliyetçiliğinizi değil, tarafsızlığınızı da unuttunuz, derlerse, ne cevap vereceksiniz?

Bu mektaba bu sınıf kardesim sonra, biraz da açık oturuma dokunalım ve bu vesile ile sosyalistin yalan söyleyip söylemediğini anlamaya çalışalım.

Tartışmalar sırasında AİD yardımı çerçevesinde Amerika'ya üç aylık programlarla sendikacı gönderildiği ve orada beyinlerin yıkandığı Türkler tarafından iddia edildi.

Açık oturumu bir arkadaşım banda almış, banttan çözdüğümüz şu konuşmayı dinleyelim:

"Halil Tunç:

— Amerika'ya sendikacı göndermemiz... DİSK'e bağlı hatırlayabildiğim kadıyla tüm sendikacılar bu programla Amerika'ya gitti.

Yönetici Erdinç Sağlam:

— Kemal Bey gitti mi? (Kemal Türkler'e döner) siz gittiniz mi? (Kemal Türkler gülerek, memnun bir şekilde başıyla hayır işareti yapar)

Halil Tunç:

— Rıza Kuas gitti. Güzelce gitti. Gitmedi mi Kemal bey?

TÜRK-İŞ
DİSK
VE
MİSK

Türk-İş Başkanı Sayın Halil Tunç ile DİSK Başkanı Sayın Kemal Türkler geçen hafta televizyonda karşı karşıya geldiler. Sendika sorunlarını tartıştılar. Milliyetçi TRT Kemal Türkler'i ekrana davet ederken, herhalde tarafsızlık ilkesine sadık kaldığını göstermiş olacaktı. O yüzden Türkler'i çıkarmasını saygıyla karşıladık. Ama bu arada unuttukları veya muhafaza ettikleri eski ekibin, kendilerine unutturduğu bir konfederasyon vardı: MİSK.. Niçin bu açık oturuma MİSK davet edilmemişti? DİSK'e karşı tarafsız olanlar, milliyetçi MİSK'e karşı tarafsızlıklarını muhafaza edememişlerdi. Sayın Karataş dostumuza soruyorum: Mühim olan sizin milliyetçi olmanız değil, TRT'nin milliyetçi olmasıdır. MİSK'i bu açık oturuma davet etmemekle, sadece milliyetçiliğinizi değil, tarafsızlığınızı da unuttunuz, derlerse, ne cevap vereceksiniz?

Bu noktaya bir mim koyduktan sonra, biraz da açık oturuma dokunalım ve bu vesile ile sosyalistin yalan söyleyip söylemediğini anlamaya çalışalım.

Tartışmalar sırasında AİD yardımı çerçevesinde Amerika'ya üç aylık programlarla sendikacı gönderildiği ve orada beyinlerin yıkandığı Türkler tarafından iddia edildi.

Açık oturumu bir arkadaşım banda almış, banttan çözdüğümüz şu konuşmayı dinleyelim:

"Halil Tunç:

— Amerika'ya sendikacı göndermemiz... DİSK'e bağlı hatırlayabildiğim kadıyla tüm sendikacılar bu programla Amerika'ya gitti.

Yönetici Erdinç Sağlam:

— Kemal Bey gitti mi? (Kemal Türkler'e döner) siz gittiniz mi? (Kemal Türkler gülerek, memnun bir şekilde başıyla hayır işareti yapar)

Halil Tunç:

— Rıza Kuas gitti. Güzelce gitti. Gitmedi mi Kemal bey?

(Türkler, arkadaşlarının gitmesine rağmen kendisi gitmediği için gurur içinde) şöyle cevap verir:

— Üç defa benim için ısrar edildi, ben gitmedim.

Halil Tunç:

— Sizden bahsetmedim, Kemal bey demedim."

Kemal Türkler, arkadaşlarını feda etmek pahasına kendisinin gitmediğini söyleyerek, onların beyinlerinin yıkanmış olduğunu, kabul etmekte, kendisi ise teklifleri reddetmiş bir kahraman edasına bürünmektedir.

Halbuki Kemal Türkler AID yardımıyla Amerika'ya gitmek için çırpınmıştır. Halil Tunç nasılsa onun bu çabalarını unutmuş veya bildiklerini söylememiş ve gerekli cevabı vermemiştir. Ama onun hafızasını bizzat biz, Türk-İş'in çıkardığı Türk-İş dergisinin Nisan 1976 tarihli 50 numaralı sayısından aldığım vesika ile uyaralım. İşte Kemal Türkler'in 22 Mayıs 1965 tarihinde yazdığı mektup:

"Uluslararası İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (AID) ile konfederasyonumuz arasında yürütülen eğitim programı içersinde Amerika'ya gönderilecek heyetlerden birine dahil edildiğim bildirilmektedir.

Bu konuda istemiş olduğunuz form doldurularak ilişikte sunulmuştur. Ancak yazınızda Amerika'ya hangi tarihler arasında gidileceği belirtilmemiş bulunmaktadır.

Önemine binaen acele seyahat tarihinin tarafuma bildirilmesini saygı ile rica ederim.

En iyi temennilerimle.

Kemal Türkier"

Sosyalistin yalan söyleyip söylemediğini bilmiyorum ama, DİSK Genel Başkanı Sayın Türkler kendi tabiri ile "**Beyin yıkama**" ameliyesine canı gönülden talip olmuştur. Mesai arkadaşlarının dikkatine sunarım.

Türkler'in bir mektubu daha var. Onu da başka bir yazımda söz konusu edeceğim.

(SONHAVALİS, 24.2.1976)

Yalçın URAZ

DİSK BAŞKANININ MEKTUBU

Olayların içinden DİSK BAŞKANININ MEKTUBU

İki gün önce, DİSK Genel Başkanı Kemal Türkler'in Amerikan yardımından bu ülkeye üç aylık gezi için nasıl talip olduğunu gösteren mektubunu yayınlamıştık.

Şimdi ikinci bir mektubunu daha takdim edeceğim. Niçin mi bunları açıklıyorum? İşçilerimiz, kendilerini basamak yaparak, rahat hayat yaşayan sendika ağalarını çok iyi tanımak fırsatını bulsunlar diye. Bir taraftan sosyalist mücadele olacaklar, herkesi Amerika'nın mağası olarak damgalamaya çalışacaklar, ondan sonra da Amerika'ya gezilere talip olacaklar. Türk işçisi kendi adına konuşanların gerçek yüzünü öğrenmelidir. Onlar işçi haklarını mı savunuyorlar, yoksa seyahatler peşinde midirler?

İşte DİSK Genel Başkanı Kemal Türkler'in bir mektubu daha. Evet, Televizyonda AID yardımından Amerika'ya gitmeyi istemediğini söyleyen Türkler'in mektubu:

"AID anlaşması gereğince, üç ay süreli Amerika tetkik seyahati konusunda benî tekrar hatırladığınız için çok teşekkür ederim. Yalnız, böyle uzun süreli bir seyahate benim birdenbire daha önceden programlanılmadan gidebilmemin imkânsız olduğunu siz de takdir edersiniz. Bu konuda daha önce yaptığımız yazışmaların hiçbirine maalesef bugüne kadar cevap alamadık. Bu sebeple, ilk seferinde sendikamız Merkez Genel Kurul toplantısına rastladığı için gidemedim.

İki gün önce, DİSK Genel Başkanı Kemal Türkler'in Amerikan yardımından bu ülkeye üç aylık gezi için nasıl talip olduğunu gösteren mektubunu yayınlamıştım.

Şimdi ikinci bir mektubunu daha takdim edeceğim. Niçin mi bunları açıklıyorum? İşçilerimiz, kendilerini basamak yaparak, rahat hayat yaşayan sendika ağalarını çok iyi tanımak fırsatını bulsunlar diye. Bir taraftan sosyalist mücadele olacaklar, herkesi Amerika'nın mağası olarak damgalamaya çalışacaklar, ondan sonra da Amerika'ya gezilere talip olacaklar. Türk işçisi kendi adına konuşanların gerçek yüzünü öğrenmelidir. Onlar işçi haklarını mı savunuyorlar, yoksa seyahatler peşinde midirler?

İşte DİSK Genel Başkanı Kemal Türkler'in bir mektubu daha. Evet, Televizyonda AID yardımından Amerika'ya gitmeyi istemediğini söyleyen Türkler'in mektubu:

"AID anlaşması gereğince, üç ay süreli Amerika tetkik seyahati konusunda benî tekrar hatırladığınız için çok teşekkür ederim.

Yalnız, böyle uzun süreli bir seyahate benim birdenbire, daha önceden programlaştırılmadan gidebilmemin imkânsız olduğunu siz de takdir edersiniz. Bu konuda daha önce yaptığımız yazışmaların hiçbirine maalesef bugüne kadar cevap alamadık.

Bu sebeple, ilk seferinde sendikamız Merkez Genel Kurul toplantısına rastladığı için gidemedim.

Şimdi ise gene seyahat tarihi belirtilmeden hazırlık yapmam belirtiliyor. Halbuki durum şudur:

Sendikamızın üye bulunduğu Milletlerarası Maden İşçileri Federasyonu (IMF)'nin Cenevrede,

1-20-21 Kasım 1965 tarihinde eğitim konusundaki konferansı,

2-23-24 Kasım 1965 tarihleri arasındaki feza konusundaki konferansı,

3-25-26 Kasım 1965 tarihleri arasında ILO ilgili bazı toplantılar.

4-28-29 Kasım 1965 tarihlerinde Central Committee toplantısı vardır.

Bu sebeple 19 Kasım 1965'te bu toplantılar için Cenevre seyahatim daha önceden programlaştırılmış bulunmaktadır.

29 Kasım 1965 IMF Central Committee toplantısını müteakiben ise ILO Metal Kısmı toplantısı vardır. Bu toplantıdan sonra iki haftalık Londra seyahati ve bunu takiben bir haftalık Almanya seyahati vardır.

Bu seyahat programı çok önceden yapılmış ve kesinleşmiş bulunmaktadır. Bu duruma göre, 19 Kasım 1965 tarihine kadar bu seyahati yapmak mecburiyetindeyim.

Bu sebeple benim Amerika seyahatim konusunda bu durumun ve bunu müteakiben de Türk-İş Genel Kurulu toplantısının gözönünde tutulmasını rica eder, aksi halde mümkün olmadığını bildirmek ister ve mümkünse daha önceki yazılarımızın nazarı dikkate alınmasını arz ederim.

Saygılarımla,
Genel Başkan
Kemal Türkler"

Ne buyrulur bu mektuba?.. Sayın Türkler Amerikalılar tarafından kendi tabiri ile "Beyninin yıkanmasına" büyük bir arzu ile taliptir. Ancak öyle bir tarih istemektedir ki, diğer gezilerinden de mahrum olmasın. Kolay mı, Londra'ya gidecek, Skoç viskili partilere katılacak... Kolay mı, Almanya'ya gidecek sefa sürebilecek. Bunlardan da vazgeçilebilir mi? Ne yerden, ne de yardan vazgeçemiyor sayın Türkler...

Toptancı adam.. Bana göre Londra, Almanya, Amerika ne güzel bir turistik seyahat programı. Değil mi?

Sendikasına bağlı işçiler toprak altında kazma sallayıp dursunlar. Onlardan kesilen a'datlarla, sayın Türkler dünya seyahatini planlasın.

(SONHAVADİS 26.2.1976)
Yalçın URAZ

Nabi DINCER

Hali Beyden bir başka inci : Bunda kapitalist düşenden önce bir başka sömürdüş öncesi var : feudalizm . Türkiye de ise böyle bir şey yok . Yani Türkiye de kapitalist düşenden önce Gretil ve vösteri "ar yok . sömürdüş yok . Bir birkaç da yok . Böyle

teceğini düşünüyor ve sürekli olarak yineliyordu bu sözcükleri. Gizli bir tehdit hissediliyordu bu sözcüklerde.

Ama onun özgürlükçü demokrasilerinde çokuluslu şirketler kol geziyor, rüşvet dağıtıp adam satın alıyordu.

Onun özgürlükçü demokrasilerinde tekeler en önemli özgürlüğü, satın alma gücünü sınırlayıp, karşılanmamış insan gereksinimlerinden ortaklarına ganimetler sunuyordu. Bu nedenle de işsizlik başını almış gidiyordu.

Yine o özgürlükçü demokrasilerden biri olan Türkiye'de memurlar sendika kurma haklarından ediliyor. 30 bin işçi bir kalemde grev, toplu sözleşme haklarından yoksun bırakılarak, işsiz bırakılarak, özgürlüklerin en acımasızına, aç kalma özgürlüğüne itiliyordu.

Ve siz Halil Bey bu olayı sınıf kavgasız mücadele kuramınız namına kabul leniyordunuz.

Demokrasinin gerçekten özgürlükçü olabilmesi için işçi, köylü, esnaf, sanatkar, memur gibi emekçi kitleleri bir pahalılık ve işsizlik mengenesi içinde baskıya alan tekelliliğin Türk halkına yüklediği ipoteği çözmek gerekiyor.

Ancak o zaman özgürlükçü demokrasiden söz etme olanağı ortaya çıkar. Bu böylece biline.

(YENİ ORTAM, 26.2.1976)

Nabi DİNÇER

Kavram çorbası!

Sık sık karşılaştığımız bir durum var: Adam, muayyen bir doktrini gâyet anlaşılır şekilde ve fakat mücerret sözlerle savunuyor... Ne demek istediğini vasat seviyedeki bir insan dahi kolayca tesbit edebilir. Gelgelelim o adama «sen şusun» demek hakkına sahip değilsinizdir! Yani; o görüşlerini fütursuzca işleyecek, as müşahhas keyfiyeti olduğu gibi isimlendirip tenkidini yapamayacaksınız.

Bay Kemal Türkler saatlerce süren bir açık oturumda tek cümle ile ifâde olunabilecek felsefesini kavramları çarpıta çarpıta izah edip durdu. Kendi ağızından maksadı temin edecek bütün açıklamalarını doya doya anlattı.

Bir tez kaçamak ve istismarcı metotlarla savunulabilir; fakat aynı ortam içinde tenkid edilemez. Tenkid konusu, objektif değerlendirme platformuna «meden, tenkidçi, edere platformuna» «nikaplı dil» ile yapılır.

KAVRAM ÇORBASI!

Sık sık karşılaştığımız bir durum var: Adam, muayyen bir doktrini gâyet anlaşılır şekilde ve fakat mücerret sözlerle savunuyor... Ne demek istediğini vasat seviyedeki bir insan dahi kolayca tesbit edebilir. Gelgelelim o adama «sen şusun» demek hakkına sâhip değilsinizdir! Yani; o görüşlerini fütursuzca işleyecek, siz müşahhas keyfiyeti olduğu gibi isimlendirip tenkidini yapamayacaksınız.

Bay Kemal Türkler saatlerce süren bir açık oturumda tek cümle ile ifâde olunabilecek felsefesini kavramları çarpıta çarpıta izah edip durdu. Kendi ağızından maksadı temin edecek bütün açıklamalarını doya doya anlattı.

Bir tez kaçamak ve istismarcı metotlarla savunulabilir; fakat aynı ortam içinde tenkid edilemez. Tenkid konusu, objektif değerlendirme platformuna aktarılmadan; tenkidçi, görevini yapamaz. Muhatabın nikaplı dilini kullanırsanız kavramlar iyice karışır ve ilmi tutarlılıktan siz de uzaklaşırsınız.

Örnek verelim :

«Totaliter olmayan sosyalizmden yanayız» cümlesi aslında mâlum bir maksadı ifâde etmenin vâsıtasıdır. Kanun yasağı olmasa böyle bir cümleye ihtiyaç duyulmayacaktı. Fakat maksat yine de belirtilmiştir. Komünizme karşıyız demiyor; totaliter sosyalizme karşı olduğunu söylüyor! Yani komünizmin öyle bir çeşidi varmış ki, «totaliter sosyalizm» şumulüne girmezmiş! Çıkan sonuç budur.

«Olmayana ergi» metodu! Bu adam sosyal demokrat değil, batı sosyalisti de değil, öyleyse ne? Cevap basit: geriye ne kalıyorsa o!

Şimdi bu kişiyi tenkid ederken, «Kapitalizme düşman, sosyal demokrat olmayan, batı sosyalizmine ve totaliter sosyalizme muhalif bulunan; fakat hürriyetçi ve demokrat» biri mi diyeceğiz !

Bu sözler o'nun tarafından söylenirse mâzur görülür ve maksada uygun düşer. Ama bizim tarafımızdan söylenirse bu kavram çorbasından kimse bir şey

anlamaz. Mucidinin nazarında dahi komik bir hale düğeriz. Tenkide, teşhis'ten gidilir **"Olmayana ergi"** metoduyla reçete yazılmaz. Mecbursunuz isim koymaya!

Halil Tunç ne diyeceğini şaşırdı . Eser meydanda, adı yok! **"Sen marksist misin değil misin, onu söyle "** sorusunu yöneltse, adamı suç itirafına mecbur kalma noktasına getirecek. Bu da dürüstlüğe aykırı!

Kıvrandı durdu Sayın Halil Tunç. Sonunda da takdiri kamuoyu'na bıraktı; bizim her zaman yaptığımız gibi!

Böyle kavram çorbarasının içindeki nâneyi Peyami Safa kaleminin ucuyla alıp teşhir ederdi. **"Bulaşma"**lardan korkmazdı o!

(SABAH, 25.2.1976)

Zeki ÖNAL

ÖLÇÜ

Ve-İlî ÜNAL

TÜRK-İŞ VE DİSK

Marksist terminolojide, tıpkı demokrasi, hürriyet ve sosyal adalet gibi, sendikacılığın da çok değişik bir anlamı vardır. Marksistlere göre, kızıl diktatörün adı gerçek demokrasi, otoriter rejimin ismi hürriyet düzenidir. Sendikaların fonksiyonu ise kurulu düzeni korumağa çalışıp, tek patron olan devlete daha doğrusu siyasi otoriteyi tekelinde bulunduran mutlu azınlığa kuklaklık yapmaktır. Dolayısıyla de Batı Almanya ile Doğu Almanya'daki hürriyet ve demokrasi anlayışı arasında ne kadar büyük bir anlam farkı varsa, iki zıt rejimdeki sendikacılığın mânası ve fonksiyonu da birbirinden oldukça ayırır.

TÜRK-İŞ ve DİSK Genel Başkanları'nın televizyondaki açık oturumu. Halil Tunç'un uyanıp, kendi çizgisine dönmeye kadar, iki kuruluş arasındaki büyük anlayış farkını göstermesi bakımından da çok faydalı olmuştur. Bu vesileyle şu gerçek de bir kere daha anlamıştır ki, Halil Tunç, Kemal Türkler'e yaklaştığı oranda zayıf kalmış ve iki sendika arasındaki görüş farkını belirttiği nisbette tartışmaya hâkim olup, puan toplamıştır. Bilinenin tekrarı dahi olsa, TÜRK-İŞ Genel Başkanı Halil Tunç'un demokratik hür sendikacılık hakkındaki şu sözlerini tesbitte fayda vardır.

"— Bence, sendikayı sendika yapan toplu sözleşme ve grev hakkıdır. Toplu sözleşme yapamayan, grev hakkı olmayan bir sendika anlayışının ise şah damarı kesilmiş demektir. Sendikalarla dernekler arasındaki fark buradadır. Sosyalist toplumlarda hür sendikacılık yoktur. Çünkü toplu sözleşme hakkı yoktur. Grev hakkı yoktur. Vardır diye iddia eden varsa buna bir tek misâl göstermek zorundadır. Ekonomik politik ve sosyal müesseseler arasında sıkı bir bağ vardır ve TÜRK-İŞ memleket şartlarını dikkate alarak, demokratik hür dünyanın sendikacılık anlayışını benimsemiş bulunmaktadır..."

DİSK Genel Başkanı ise, nerede bir sermaye sınıfı varsa orada bir sömürünün olduğunu söylemiş ve aradaki farkı şöyle belirtmiştir.

"— Kapitalist düzende sendikacılığın iki amacı vardır. Birincisi sömürüyü mümkün olduğu kadar sınırlamak, kısıtlamak sözleşmelerle daha çok ücret zammı, ikramiye, sosyal yardımlar almak ve sömürüyü bir yerde sınırlamak hi-

TÜRK-İŞ VE DİSK

Marksist terminolojide, tıpkı demokrasi, hürriyet ve sosyal adalet gibi, sendikacılığın da çok değişik bir anlamı vardır. Marksistlere göre, kızıl diktatörün adı gerçek demokrasi, otoriter rejimin ismi hürriyet düzenidir. Sendikaların fonksiyonu ise kurulu düzeni korumağa çalışıp, tek patron olan devlete daha doğrusu siyasi otoriteyi tekelinde bulunduran mutlu azınlığa kuklaklık yapmaktır. Dolayısıyla de Batı Almanya ile Doğu Almanya'daki hürriyet ve demokrasi anlayışı arasında ne kadar büyük bir anlam farkı varsa, iki zıt rejimdeki sendikacılığın mânası ve fonksiyonu da birbirinden oldukça ayırır.

TÜRK-İŞ ve DİSK Genel Başkanları'nın televizyondaki açık oturumu. Halil Tunç'un uyanıp, kendi çizgisine dönmeye kadar, iki kuruluş arasındaki büyük anlayış farkını göstermesi bakımından da çok faydalı olmuştur. Bu vesileyle şu gerçek de bir kere daha anlamıştır ki, Halil Tunç, Kemal Türkler'e yaklaştığı oranda zayıf kalmış ve iki sendika arasındaki görüş farkını belirttiği nisbette tartışmaya hâkim olup, puan toplamıştır. Bilinenin tekrarı dahi olsa, TÜRK-İŞ Genel Başkanı Halil Tunç'un demokratik hür sendikacılık hakkındaki şu sözlerini tesbitte fayda vardır.

"— Bence, sendikayı sendika yapan toplu sözleşme ve grev hakkıdır. Toplu sözleşme yapamayan, grev hakkı olmayan bir sendika anlayışının ise şah damarı kesilmiş demektir. Sendikalarla dernekler arasındaki fark buradadır. Sosyalist toplumlarda hür sendikacılık yoktur. Çünkü toplu sözleşme hakkı yoktur. Grev hakkı yoktur. Vardır diye iddia eden varsa buna bir tek misâl göstermek zorundadır. Ekonomik politik ve sosyal müesseseler arasında sıkı bir bağ vardır ve TÜRK-İŞ memleket şartlarını dikkate alarak, demokratik hür dünyanın sendikacılık anlayışını benimsemiş bulunmaktadır..."

DİSK Genel Başkanı ise, nerede bir sermaye sınıfı varsa orada bir sömürünün olduğunu söylemiş ve aradaki farkı şöyle belirtmiştir.

"— Kapitalist düzende sendikacılığın iki amacı vardır. Birincisi sömürüyü mümkün olduğu kadar sınırlamak, kısıtlamak sözleşmelerle daha çok ücret zammı, ikramiye, sosyal yardımlar almak ve sömürüyü bir yerde sınırlamak hi-

zını azaltmaktır. Kapitalist düzende sınıf sendikacılığının ikinci amacı ise sömürünün tamamen kaldırılması için gereken hazırlıkları yapmaktır. Bu sendikanın siyasal görevidir. Sömürünün kaldırılması elbette ki, sadece sendika ile olmaz. Bunun bir başka yolu daha vardır..."

TÜRK-İŞ bu tartışmadan da anlaşıldığı gibi, demokratik bir sendikacılığı benimsemiş ve bu sayede kısa zamanda büyük mesafe almıştır. Dünün imtiyazlı bir zümre sayılan memurları bugün işçi olmak için direnişe geçiyorlarsa bunun sebebi en doğru sendikacılık anlayışını seçmiş olmasıdır. Amacı, demokratik hür rejim içinde Türk işçisinin huzur ve refahını arttırmak olan TÜRK-İŞ rakibiyle arasındaki farkı ortaya koyduğu oranda güç kazanacak, onun paraleline girdiği nisbette zayıflayıp yutulmağa mahkûm olacaktır. Zirâ milliyetçi ve memleketçi Türk işçisi demokratik hür rejimin baş savunucusudur demokrasinin onu koruduğu gibi, o da demokrasiyi koruyacaktır.

(ORTA DOĞU 25.2.1976)

Vecihi ÜNAL

İŞÇİ LİDERLERİMİZ BAŞBAKANLIK KATSAYISINDA!

DÜNYA TURU

**İşçi liderlerimiz
başbakanlık katsayısında!**

Ne zamandır ülkemizde görmek istediğimiz bir tablo nihayet yavaş yavaş şekil almakta ve her demokrasi rejiminde memleketin kaderinde rol oynayan sacayağın üçüncü ayağı olan İşçi Sendikaları liderleri diğer iki ayak olan iktidar temsilcileriyle işveren temsilcilerinin yanına eklenmektedir.

Son 30 yıl bizde demokrasinin öğrenim yılları olarak geçtiğinden sendikalar ancak kurulabilmiş, ancak örgütlenebilmişler, çıkarlarının nerede olduğunu yeni öğrenebilmişler grev hakkının iyi niyet ve kötü niyetle istimalinin ne olduğunu bu tecrübeler sonunda kavramışlardır.

Bu 30 yıllık zaman zarfında isteklerini hükümete hissettirmekte işveren kesimi daha avantajlı durumda olmuştur. Kendileriyle politika adamları arasında özel bir hat varmışçasına telefonu kaldırınca karşılarında politikacıları bulmak ve diyalog kurmak olanağından işveren kesiminin yararlanmasına karşılık işçi kesimi temsilcileri bu olanaktan uzak kalmışlardır.

Bir yandan işçi sendikalarımızın örgütlenmesi, bir yandan da politikacılarımızın işçi kesiminin çıkarlarına titizlik göstermedikçe memleket meselelerinin çözümlenemeyeceğini idrak etmesi ve nihayet bu gerçeğe işveren kesiminin de yanaşması sacayağının üç ayağını yakınlaştırmıştır. Üç ayağın çıkarlarının ortak olduğu tam anlaşıldığında sanırım uzaydaki "Tarihi Kenetlenme"ye benzer bir olay olacak! Buna belki de "Tarihi Uzlaşma" adını vereceğiz.

Son zamanlarda her halde dikkatinizden kaçmamıştır... Türk-İş Başkanı Sayın Halil Tunç bir gün Başbakan Yardımcısı Feyzioğlu'na, bir gün Başbakan Demirel'e mülaki olmakta; bir diğer gün muhalefet lideri Ecevit'le görüşmektedir. Ardından DİSK Genel Başkanı Sayın Kemal Türkler Ecevit tarafından ziyaret edilmektedir. Neticede hem Tunç, hem Türkler bu temaslarıyla siyaset sahnesine ağırlıklarını koymaktadırlar.

Öte yandan cumartesi gecesini televizyondaki açık oturumda iki rakip sendika lideri Tunç'la Türkler'in olgunluk örneği performansları, bu iki işçi lide-

Ne zamandır ülkemizde görmek istediğimiz bir tablo nihayet yavaş yavaş şekil almakta ve her demokrasi rejiminde memleketin kaderinde rol oynayan sacayağın üçüncü ayağı olan İşçi Sendikaları liderleri diğer iki ayak olan iktidar temsilcileriyle işveren temsilcilerinin yanına eklenmektedir.

Son 30 yıl bizde demokrasinin öğrenim yılları olarak geçtiğinden sendikalar ancak kurulabilmiş, ancak örgütlenebilmişler, çıkarlarının nerede olduğunu yeni öğrenebilmişler grev hakkının iyi niyet ve kötü niyetle istimalinin ne olduğunu bu tecrübeler sonunda kavramışlardır.

Bu 30 yıllık zaman zarfında isteklerini hükümete hissettirmekte işveren kesimi daha avantajlı durumda olmuştur. Kendileriyle politika adamları arasında özel bir hat varmışçasına telefonu kaldırınca karşılarında politikacıları bulmak ve diyalog kurmak olanağından işveren kesiminin yararlanmasına karşılık işçi kesimi temsilcileri bu olanaktan uzak kalmışlardır.

Bir yandan işçi sendikalarımızın örgütlenmesi, bir yandan da politikacılarımızın işçi kesiminin çıkarlarına titizlik göstermedikçe memleket meselelerinin çözümlenemeyeceğini idrak etmesi ve nihayet bu gerçeğe işveren kesiminin de yanaşması sacayağının üç ayağını yakınlaştırmıştır. Üç ayağın çıkarlarının ortak olduğu tam anlaşıldığında sanırım uzaydaki "Tarihi Kenetlenme"ye benzer bir olay olacak! Buna belki de "Tarihi Uzlaşma" adını vereceğiz.

Son zamanlarda her halde dikkatinizden kaçmamıştır... Türk-İş Başkanı Sayın Halil Tunç bir gün Başbakan Yardımcısı Feyzioğlu'na, bir gün Başbakan Demirel'e mülaki olmakta; bir diğer gün muhalefet lideri Ecevit'le görüşmektedir. Ardından DİSK Genel Başkanı Sayın Kemal Türkler Ecevit tarafından ziyaret edilmektedir. Neticede hem Tunç, hem Türkler bu temaslarıyla siyaset sahnesine ağırlıklarını koymaktadırlar.

Öte yandan cumartesi gecesini televizyondaki açık oturumda iki rakip sendika lideri Tunç'la Türkler'in olgunluk örneği performansları, bu iki işçi lide-

TÜRK-İŞ

Bilgi Merkezi

rinin, siyasi liderler kadar halkoyu tarafından önemle kulak verilmeye layık olduklarını ortaya koymuştur.

Nicedir İngiltere, İsveç, Fransa'nın siyasal sahnelerinde görüp te öykündüğümüz gelişmişlik örneği manzaralar 30 yıllık demokrasi öğreniminden sonra nihayet bizim sahnelerimize de geldi! Müjde... Nihayet sahnelerimizde!

(GÜNAYDIN, 22.2.1976)

Reşit AŞÇIOĞLU

TÜRK-İŞ Bilgi Merkezi

331 1209561 TVD 1976

Ауу

(KAF